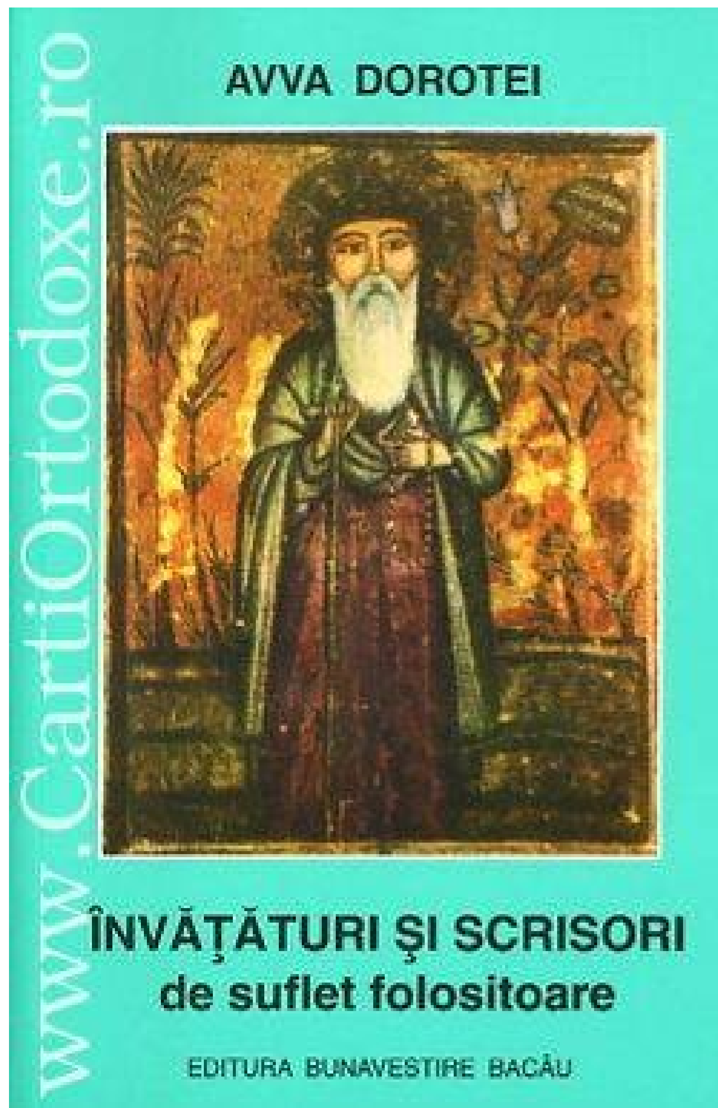
AVVA DOROTEI

ÎNVĂȚĂTURI FOLOSITOARE DE SUFLET

(Editura BUNAVESTIRE Bacău 1997)

Cuprins:

CUVÂNTUL 1
PENTRU SUPUNERE (ASCULTARE)

Din început, dupa ce a zidit Dumnezeu pe om si l-a împodobit cu tot felul de fapte bune, l-a pus în Rai, precum zice dumnezeiasca Scriptura, dar i-a dat si porunca sa nu manânce din pomul ce era în mijlocul Raiului. Si asa se afla acolo, întru rugaciune si contemplatie, întru toata slava si cinstea, iar simtirile îi erau întregi dupa fire, precum s-a zidit. Pentru ca dupa chipul Sau a facut Dumnezeu pe om, adica nemuritor si singur stapânitor, împodobit cu toate faptele bune.
Când însa a calcat porunca si a mâncat din rodul pomului din care i se poruncise sa nu manânce, atunci a fost izgonit din Rai si a cazut din starea cea din fire în cea afara de fire, adica în pacat, în iubire de slava si iubire de poftele lumii acesteia si în celelalte patimi, stapânindu-se de dânsele si robindu-se lor prin calcarea poruncii. Astfel s-a înmultit rautatea peste masura, a împartit moartea, nimeni nu mai cunostea pe Dumnezeu, ci pretutindeni era revarsata necredinta. Numai câtiva, foarte putini (precum au zis parintii nostri) povatuindu-se de legea cea fireasca, au cunoscut pe Dumnezeu, caci vrajmasul îsi întinsese toata rautatea, deoarece împaratea pacatul. Atunci a început închinarea la idoli, s-au înmultit Dumnezeii, farmecele, uciderile si toata rautatea diavolului.
Dar preabunului Dumnezeu i s-a facut mila de zidirea Sa si a dat legea cea scrisa prin Moisi, care oprea de la pacate si îndemna spre fapte bune, aratând ce trebuie si ce nu trebuie facut. A dat porunci, între care în cea dintâi zice: Domnul Dumnezeul tau unul este, ca sa osebeasca mai întâi mintea lor de multimea dumnezeilor. Si iar zice: Sa iubesti pe Domnul Dumnezeul tau din tot cugetul tau si din tot sufletul tau, vestind pretutindeni ca unul este Domnul si un altul nu mai exista. Caci zicând: Sa iubesti pe Domnul Dumnezeul tau, a aratat ca un singur Dumnezeu este. De asemenea, se spune în cele zece porunci: Domnului Dumnezeului tau sa te închini si numai Lui sa-i slujesti, de el sa te lipesti, întru numele lui sa te juri. Adica sa nu ai alti dumnezei, nici sa te închini la vreo asemanare din cele ce sunt sub cer, sau jos pe pamânt. Prea bunul Dumnezeu a dat lege spre ajutor, spre întoarcerea si îndreptarea rautatii, dar nu s-a îndreptat; a trimis prooroci, dar nici acestia nu au putut face nimic, caci precum zice Isaia, rautatea se întarise, nu mai era loc nici pentru alifie, nici pentru untdelemn, nici pentru legatura, caci nu era rautatea numai la o parte, numai într-un loc, ci cuprinsese tot trupul, tot sufletul si stapânea toate puterile lui, nefiind unde pune alifie si celelalte. Adica, toate erau supuse pacatului, toate stapânite de el. Iar Ieremia zice: doftorit-am Babilonul si nu s-a vindecat: adica am aratat numele Tau, am spus poruncile Tale, am povestit facerile de bine si mai înainte i-am vestit de venirea vrajmasilor, dar nu s-au îndreptat, nu s-au pocait nici nu s-au înfricosat si nici nu s-au întors de la rautatea lor. Iar în alt loc: nu au primit învatatura si sfatul. Iar proorocul David zice: De toata mâncarea s-a scârbit sufletul lor si s-au apropiat pâna la portile mortii.
Atunci Preabunul Dumnezeu a trimis pe unul nascut Fiul Sau: ca numai la Dumnezeu ramasese tamaduirea acestei boli. Aceasta o cunoscuse si proorocii, caci graia David: Cel ce sezi pe Heruvimi, arata-te, ridica stapânirea Ta si vina sa ne mântuiesti pe noi. si iarasi: Doamne, pleaca cerurile si te pogoara, si altele asemenea.
Deci, a venit Domnul nostru si s-a facut om pentru noi, ca sa vindece (precum zice marele Grigorie) asemanarea cu asemanare, cu sufletul suflet, cu trupul trup, întru toate facându-se om, afara de pacat. A luat pârga firii noastre si s-a facut din nou Adam, dupa chipul cu care zidise Dumnezeu pe Adam dintru început: a înnoit starea noastra cea dupa fire, a prefacut simtirile noastre la întregimea cea dintâi. Facându-se om, a ridicat pe omul cel cazut si a slobozit pe cel ce se facuse rob pacatului, pentru ca omul era asa de robit de diavolul, încât si cei ce nu voiau sa pacatuiasca erau siliti fara voie spre pacat, precum graieste apostolul ca din partea noastra: nu fac binele pe care îl voiesc, ci raul pe care nu-l voiesc.
Dumnezeu, facându-se om pentru noi, a slobozit pe om din tirania diavolului , a sfarâmat toata stapânirea lui, i-a nimicit toata puterea, izbavindu-ne din tirania lui. Din robi ne-a facut slobozi. Numai de nu vom pacatui iarasi cu voia noastra, ca ne-a dat putere sa calcam peste serpi si peste scorpii si peste toata puterea vrajmasului, curatindu-ne de tot pacatul cu sfântul Botez.
Stiind însa Dumnezeu neputinta noastra, si mai înainte cunoscând ca si dupa Botez din nou vom gresi (precum zice Scriptura ca pornit este cugetul omului spre cele rele din tineretea lui) a înmultit bunatatea Sa, dându-se sfinte porunci curatitoare ca sa ne putem iarasi îndrepta de vom vrea, prin pazirea poruncilor. si nu numai de pacate sa ne tamaduim, ci si de patimi; pentru ca altele sunt patimile si altele pacatele. Patimile sunt acestea: mânia, trufia, iubirea de pofte, vrajmasia, pofta, rautatea si altele asemenea, iar pacatele sunt lucrarea acestor patimi, savârsirea lor cu fapta, împlinirea cu trupul a celor ce

îndeamna patimile. Fiindca poate cineva sa aiba patimi si sa nu le savârseasca, adica sa nu faptuiasca. Ni s-a dat porunci, precum am zis, sa ne fereasca nu numai de pacatuire, ci sa ne izbavim si de patimi. Caci zice: legea a poruncit sa nu curvesti, iar Eu zic nici sa nu poftesti; legea a zis sa nu ucizi, Eu zic nici sa nu te mânii; ca de vei avea pofta sa curvesti, macar desi n-ai curvit astazi, pofta nu înceteaza a te îmboldi înlauntru pâna nu te va arunca la fapta. De ce te mânii asupra fratelui, din mânie cazi si în clevetire si în zavistie si asa putin cate putin mergând, ajungi si la ucidere. De asemenea, legea zice sa se scoata ochi pentru ochi si dinte pentru dinte si celelalte, pentru ca scopul legii era sa ne învete nu face ceea ce nu am fi voit sa patimim noi însine; ne oprea sa nu facem rautate ca sa nu patim si noi la fel. Dar Hristos ne sfatuieste nu numai sa primim palme cu rabdare, ci si cealalta fata a obrazului sa o întoarcem cu smerenie. Sfintii stiind acestea, în tot chipul se nevoiau ca sa se uneasca cu Dumnezeu, care, dupa Sfântul Botez, nu numai ca au taiat lucrarea pacatului, ci s-au silit de au biruit si patimile si au ajuns desavârsiti întru nepatimire, precum era sfântul Antonie, sfântul Pahomie si ceilalti purtatori de Dumnezeu parinti, care, având râvna sa se curateasca (precum zice apostolul) de toata întinaciunea trupeasca, se sileau cu paza poruncilor sa-si curateasca sufletul si sa-si destepte mintea ca sa vina la fiinta cea dintâi; ca porunca Domnului este stralucitoare, adica foarte luminoasa si lumineaza ochii mintii.

Pricepând acesti sfinti parinti ca, aflându-se în lume, nu pot cu lesnire sa faca fapta cea buna, au socotit sa vietuiasca viata straina, cu o petrecere deosebita, adica vietuirea cea calugareasca. Au început a fugi din lume si a locui în pustietati, cu posturi si cu privegheri, culcându-se jos pe pamânt si alte patimiri rele suferind, s-au lepadat si de patria lor si de toate rudeniile lor, de bani, de averi, de mosii si de alte bogatii, pazind nu numai poruncile, ci si trupurile lor aducându-le ca niste prinoase lui Dumnezeu, rastignindu-le cu patimirea cea rea. Aceasta este ceea ce zice Apostolul: Mie mi s-a rastignit lumea, si adauga: si eu lumii. Atunci se rastigneste omul lumii, când se nevoieste sa biruiasca si sa omoare toate patimile si sa se lepede de pofta si dulceata lor. Asa se învredniceste sa zica cu apostolul: mie lumea s-a rastignit si eu lumii.

In ce chip parintii s-au silit si s-au nevoit rastignindu-se lumii, asa se pare ca am vrea sa urmam si noi, pentru ca am lasat lumea si am venit la mânastire. Dar ce folos, fiindca nu voim sa ne rastignim lumii, ci înca avem poftele ei, înca iubim slava ei. Precum ne-am lepadat de lume si de toate lucrurile ei, trebuie sa ne lepadam si de poftele lucrurilor ei. Trebuie sa pricepem ce este aceasta lepadare, pentru ce am venit la mânastire, ce este chipul ce am luat, sa ne întarim într-însul si sa ne sârguim ca si parintii nostrii.

Chipul pe care îl purtam e tocmit din haina sluta, adica fara mâneci, din brâu de piele, polistavrion si culion. Toate acestea sunt închipuiri si avem datoria sa stim ce însemneaza simbolul nostru.

Pentru ce purtam colovion fara mâneci, adica mantie? Pentru ca mânecile închipuiesc mâinile, iar acestea însemneaza fapta. Deci, când gândim sa savârsim vreun pacat cu mâinile adica sa furam, sa batem, sau alt pacat sa facem, sa cugetam la chipul nostru si sa întelegem ca nu avem mâini, adica nu avem mâini pentru a face ceva din cele ale omului celui vechi si sa ne înfrânam. Mantia noastra are si un semn mohorât. Dupa cum toti ostasii împaratului au la haina lor un semn mohorât, adica din haina împarateasca, ca sa se cunoasca din aceasta ca sunt ostasi ai împaratului, tot asa si noi sa purtam semn mohorât la mantie, aratând ca suntem ostasi ai lui Hristos si avem datoria sa suferim toate patimile, pe care le-a suferit El pentru noi. Caci, când a patimit Stapânul nostru, a purtat haina cea mohorâta mai întâi ca un împarat, ca este împaratul împaratilor si domnul domnilor, apoi ca un semn de batjocura. Având si noi semnul cel mohorât fagaduim, precum am zis, sa suferim patimile Lui. Precum ostasul nu-si lasa tabara lui ca sa se faca plugar sau negustor, fiindca îsi pierde starea sa, precum zice apostolul: Nimeni ostas fiind se amesteca în lucrurile lumii, ca sa placa celui mai mare; asa si noi, nu avem nici o grija de lumea aceasta, ci numai lui Dumnezeu sa slujim, pentru ca lesne sa putem împlini fagaduinta noastra si sa nu cadem iarasi în grijile lumesti.

Avem si brâu, dar oare pentru ce îl purtam? Mai întâi ca sa fim gata de slujba, pentru ca tot cel ce voieste sa slujeasca întâi se încinge si asa îsi începe slujirea sa, precum zice Domnul: sa fie mijloacele voastre încinse. Brâul este de curea, ca sa omoram poftele noastre, caci si cureaua se face din trup mort; se încinge la mijlocul nostru, acolo unde sunt rinichii, în care loc, se zice, se afla pofta inimii. Despre aceasta zice apostolul: omorâti madularele voastre cele de pe pamânt: curvia, preacurvia si celelalte.

Purtam polistavrion, care se aseaza crucis pe umerii nostri, adica purtam chipul crucii pe umerii nostri, precum zice Domnul: Ia-ti crucea ta si vino dupa mine. Dar ce altceva este crucea decât numai omorârea cea desavârsita a patimilor, ce se dobândeste prin credinta lui Hristos? Aceasta credinta, precum iarasi spun sfintii batrâni, izgoneste toate împotrivirile, iar lucrarea noastra o savârseste fara împiedicare, aducându-ne spre cea desavârsita omorâre despre toate lucrurile lumii. De ai lasat rudenii, sa te nevoiesti

a taia si pofta de la ele; tot asa si pofta de bani, de mosii si de toate lucrurile de care te-ai lepadat trebuie a o taia, precum am mai zis. Aceasta este lepadarea cea desavârsita.

Avem culion, semnul smereniei, pentru ca numai copiii cei mici poarta culion, iar nu si oamenii în vârsta. Noi pentru aceea îl purtam, ca sa fim prunci cu rautatea, precum zice apostolul: Nu fiti copii cu mintea, ci cu rautatea. Pentru ca pruncul cel mic nu are rautate, ci de se necinsteste nu se manie, de se cinsteste nu se mândreste, iar de este lipsit de ceva nu se întristeaza, ca este prunc la rautate si nu cauta sa rasplateasca cu rau celui ce l-a tulburat, nici nu face vreun lucru spre a fi laudat de oameni. Culionul mai însemneaza si darul lui Dumnezeu. în ce chip culionul acopera si încalzeste capul copilului asa si darul lui Dumnezeu acopera mintea noastra. Batrânii spun despre culion ca este simbolul darului Mântuitorului nostru Dumnezeu care ne acopera sufletul, pazindu-ne pruncia cea întru Hristos de vrajmasii cei vazuti care necontenit vor sa ne palmuiasca si sa ne raneasca.

Iata, noi purtam toate acestea: brâu pe mijlocul nostru, care însemneaza omorârea poftei celei necuvântatoare, polistavrion pe umere, adica Crucea, lepadarea si rastignirea lumii si culion avem, spre închipuirea nerautatii si pruncieі celei întru Hristos. Sa petrecem dar dupa chipul nostru, precum au zis parintii, ca sa nu purtam chip strain, ci precum am lasat cele mari, asa sa lasam si cele mici. Am lasat lumea, sa lasam si poftele ei; pentru ca acestea, precum am zis, prin nebagare de seama, iarasi ne împreuna si ne leaga de lume. De voim sa scapam desavârsit, sa ne învatam a ne taia voia si asa, putin cate putin, cu ajutorul lui Dumnezeu, sporim si ajungem la nepatimire, ca nimic alta nu foloseste pe om atât de mult, ca taierea voii. în adevar, mai mult sporeste cineva prin aceasta, decât prin toate faptele cele bune. Ca în ce chip cineva mergând pe cale se odihneste la un loc de popas si întarindu-se merge multa cale, asa si cel ce umbla pe calea taierii voii, îsi câstiga prin aceasta nepatimire si poate în putina vreme a taia si zece vointe. în ce chip, asculta : mergând pe drum, vede ceva, iar cugetul îi spune : uita-te acolo ! El îi raspunde, nu vreau, îsi taie voia si nu se uita. Sau gaseste oameni vorbind si cugetul îi zice : spune si tu cutare cuvânt : si el îsi taie voia si nu zice. Îi zice gândul sa mearga la bucatar sa vada ce bucate gateste, el însa îsi taie voia si nu merge ; vede ceva si cugetul îl îndeamna a întreba cine l-a adus, totusi îsi taie voia si nu întreaba. Astfel, putin cate putin, deprinzându-se se obisnuieste desavârsit a-si taia voia. Din cele mici se învata a taia si cele mari fara osteneala si putin cate putin se deprinde a nu avea nici o voie. si asa, oricine face se odihneste : caci nevrând vreodata sa-si faca voia, totdeauna se afla în liniste. Pentru ca cel ce nu are voia sa, orice face îl multumeste, pe toate socotindu-le ca fiind dupa voia sa, ori asa, precum am zis, se afla întru nepatimire : ca toata tulburarea si ispita, prigonirea si bântuiala, nu ne vin din alta parte, fara numai ca voim sa se faca voia noastra. Prea fericitul acela Dositei, trait în asa vietuire, asa mâncari si asa bauturi si odihne, nici odinioara auzind cuvântul lui Dumnezeu, precum ati auzit, pentru aceea a ajuns la asa masura duhovniceasca în asa de scurta vreme, pentru ca avea fericita ascultare. si ati ascultat cum l-a proslavit Dumnezeu ca n-a lasat sa ramâna nesocotita si uitata fapta cea buna a lui, ci a descoperit-o acelui sfânt batrân, care l-a vazut împreuna cu sfintii, desfatându-se întru fericirea lor. Dar sa va spun si alt lucru, ce s-a facut în zilele mele, ca sa cunoasteti ca fericita ascultare izbaveste pe om si de la moarte. Când eram în obstea fericitului avva Seridon, a venit acolo ucenicul unui mare batrân cu scrisoare de la staretul sau, având porunca sa se întoarca negresit pâna seara. În acea zi însa, au venit ploi mari si râul care era în apropiere crescuse foarte tare, dar el voia sa se întoarca negresit pentru porunca staretului. Atunci am socotit sa mergem cu el pâna la râu, ca vazându-l atât de mare sa se întoarca singur. Noi însa îl rugam sa ramâna, cunoscând ca era cu neputinta a nu se primejdui dar el nu ne-a ascultat. Deci, am mers împreuna, iar el, cum am ajuns la râu, s-a dezbracat de haine, le-a legat deasupra capului si a intrat în acel râu înfricosat. Noi stateam si ne miram, temându-ne de primejdia lui. El însa înnotând a trecut de cealalta parte, apoi îmbracându-se cu hainele sale, ne-a facut metanie luând iertaciune si a plecat cu grabnica alergare. Noi am ramas mult mirându-ne si înspaimântându-ne de puterea faptei lui celei bune, ca ne înfricosam numai uitându-ne la râu pentru marirea si repejunea lui. Fratele însa îl trecuse fara primejdie pentru ascultarea sa. Tot asa si fratele acela, trimis de staretul sau la oras, catre ispravnic, pentru oarecare trebuinta, când a vazut ca fiica aceluia îl silea sa faca pacat cu dansa, nazuind cu mintea la rugaciunea staretului sau, a zis : Dumnezeul parintelui meu, mântuieste-ma! si o, minune ! îndata s-a aflat pe drumul schitului, mergând catre staretul sau. Vedeti puterea faptei bune, vedeti lucrarea cuvântului cât ajutor are ? Caci numai pentru ca a chemat în ajutor rugaciunea parintelui sau zicând : Dumnezeule, pentru rugaciunile parintelui meu, izbaveste-ma, îndata s-a aflat pe cale. Socotiti smerenia si ascultarea amândoura. Ca aflându-se în mare lipsa în pustie si vrând batrânul sa trimita iarasi pe fratele la oras, la mai sus numitul ispravnic, nu i-a poruncit sa se duca, ci îi zicea : vrei sa mergi frate ? De asemenea si fratele nu zicea ca nu se duce, ci spunea : cum vei porunci parinte. Fiindca îi

era teama si de cadere si de neascultare. Apoi, de mare nevoie i-a zis staretul : scoala, du-te fiule. si n-a zis : nadajduiesc la Dumnezeul meu ca te va acoperi. De asemenea si fratele, când se ispitea de fata aceea, nu zicea : Dumnezeul meu mântuieste-ma, ci : Dumnezeule, pentru rugaciunile parintelui meu, mântuieste-ma ! Fiecare din ei la rugaciunile parintilor sai nadajduia. Vedeti cum au împreunat ascultarea si smerenia ! Dupa cum se înhama caii la caruta si nu o ia unul înaintea celuilalt ca se sminteste carul, asa si ascultarea trebuie sa-si aiba înjugata smerenia. Nu se poate învrednici cineva, precum am zis, de acest dar, de nu se va nevoi sa-si taie voia sa, sa se încredinteze pe sine, dupa Dumnezeu, staretului sau, sa se încredinteze pe sine, dupa Dumnezeu, staretului sau, sa fie încredintat ca asculta de Dumnezeu. Cine este vrednic de mila, cine este destoinic de mântuire ?
Se zice ca marele Vasile, cercetând odata chinoviile sale, zise unuia dintre egumenii sai : Ai vreun silitor pentru mântuire ? Iar acela i-a raspuns : toti nadajduim, parinte, sa ne mântuim prin rugaciunile tale cele sfinte. I-a zis lui iarasi marele Vasile : din cei ce se straduiesc pentru mântuire, ai pe cineva ? Atunci a priceput egumenul cuvântul ca si el era duhovnicesc si a zis : Am. Ada-l pe acela încoace, i-a zis marele Vasile. Deci venind fratele acela, îi zise sfântul : Da-mi apa sa ma spal. si s-a dus de i-a adus si s-a spalat. Apoi a luat si sfântul vasul cu apa si a zis fratelui : primeste si tu sa te speli. si a primit acela si i-a turnat apa sfântul si s-a spalat fara nici o împotrivire. Dupa ce l-a cercat cu aceasta sfântul, i-a zis iara : când voi merge la biserica, vino de-mi ada aminte sa te hirotonesc preot. Iar fratele, iarasi fara nici o împotrivire ascultând, când a vazut pe sfântul în altar, a mers si i-a adus aminte. si l-a hirotonit si l-a luat cu dânsul. Ca cine era vrednic sa fie împreuna cu acel sfânt purtator de Dumnezeu, fara numai acest frate blagoslovit, pentru marea smerenie si supunerea lui.
Oare aveti si voi ascultare curata? Oare cunoasteti linistea ei? Odata am întrebat pe avva Ioan al lui avva Varsanufie : stapâne, Scriptura zice ca prin multe scârbe trebuie sa intram în împaratia cerurilor si eu vad ca nu am nici o scârba. Ma tem sa nu-mi pierd sufletul, pentru ca nu am nici o scârba sau vreo grija. si adevarat, asa era. Ca de mi se întâmplase sa-mi vie vreun gând, luam panahida si însemnam pâna nu începeam vreo ascultare si obisnuiam a întreba în scris pe batrâni pentru acel gând. De multe ori însa, înainte de a termina de scris gândul, simteam o usurare si mare folos. Nestiind puterea acestei fapte bune, precum am zis, si auzind ca prin multe scârbe trebuie cineva a se mântui, ma temeam pentru atâta liniste si odihna, ca nu aveam nici o grija. Întrebând pe batrân, el mi-a raspuns asa : nu te întrista ca nu ai scârbe, ca tot cel ce se supune sub ascultarea parintilor, are aceasta odihna si negrijire. Dumnezeului nostru, slava în veci.
Amin!

CUVÂNTUL 2
PENTRU SMERENIE

Un bãtrân a zis cã mai mult decât orice avem trebuinţã de smerenie. La tot cuvântul ce auzim sã zicem: Iartã! Cãci smerenia strica toate meşteşugurile vrãjmaşului. Sã cercam şi noi şi sã vedem ce putere are cuvântul bãtrânului. Pentru ce mai întâi de toate trebuie sã avem smerenie şi nu înfrânare, mai ales cã şi apostolul zice: cel ce se sârguieşte spre toate, are înfrânare. Sau pentru ce sã nu avem frica de Dumnezeu, cãci zice Scriptura: Începutul înţelepciunii este frica Domnului; şi în alta parte: Cu fricã de Dumnezeu ne îndepãrtam de la rãutate. Pentru ce n-a zis, sã avem în primul rând milostenia, sau credinţa, cãci zice: cu milostenia şi cu credinţa se curãţesc toate pãcatele. Iar apostolul zice: fãrã credinţã nu poate cineva sã placa lui Dumnezeu. Daca pentru milostenie, credinţã, frica lui Dumnezeu şi înfrânare se spun cele de mai sus, pentru ce lãsându-le pe acelea a zis sã avem smerenie înainte de orice? Bãtrânul vrea sã ne arate cã nici frica lui Dumnezeu nici milostenia, nici credinţa, nici postul, nici alta fapta bunã nu se pot sãvârşi fãrã smerenie. De aceea zice sã avem înainte de orice smerenie, adicã gând şi cuget smerit, sã fim gata la tot cuvântul ce auzim sã zicem: Iartã! Fiindcã prin smerenie se nimicesc toate uneltirile vrãjmaşului.
Vedeţi, fraţilor, câtã putere are smerenia? Diavolul însã este şi se numeşte împotrivitor. Este vrãjmaş pentru cã nu iubeşte pe om şi binele; este împotrivnic pentru cã se împotriveşte la toatã fapta bunã. Vrea cineva sã se roage? El meşteşugeşte în tot chipul sa-l opreascã cu poftele cele rele, cu robirea mintii şi cu trândãvia. Vrea sã facã milostenie cineva? El îl opreşte prin îndãrãtnicire şi scumpete. Aşa se împotriveşte la tot lucrul bun ce vrem a face. De aceea se numeşte nu numai vrãjmaş ci şi împotrivitor. Prin smerenie insa, se strica toate împotrivirile lui, cã mare lucru este smerenia! Toţi sfinţii pãrinţi prin smerenie s-au îndreptat şi cu osteneala ei au sãvârşit calea mântuirii. Precum zice: “Vezi smerenia şi osteneala mea şi

lasã toate pãcatele mele". Numai smerenia poate singura sã povãţuiascã spre împãrãţia cerurilor; precum zicea avva Ioan: "numai smerenia nu are zãticnire şi poticnire".
Sa ne smerim dar, şi noi puţin, şi ne vom mântui. De nu putem sã ne ostenim ca nişte neputincioşi ce suntem, mãcar sã ne sârguim a ne smeri. Şi cred la mila lui Dumnezeu ca pentru oricât de mica fapta ce o vom sãvârşi cu smerenie, ne vom folosi şi ne vom împãrtãşi de sãlãşuirea sfinţilor celor ce s-au ostenit, desãvârşit şi mult s-au ostenit pentru Dumnezeu. Daca gãsim pricinã cã din slãbiciune nu ne putem osteni pentru a ne smeri, ce pricinã avem, fraţilor! Fericit este cel ce are smerenie. De aceea, un sfânt bãtrân a lãudat mai mult pe un frate smerit decât pe alţii, zicând cã smerenia nu se manie, nici face pe cineva sã se manie. Smerenia este mare, cã singura se împotriveşte trufiei şi pãzeşte pe om de dansa. Nimeni nu se mânie fãrã numai pentru avere, pentru bucate şi pentru altele, pe când smerenia nu se mânie nici face pe cineva sã se manie. De aceea, precum am zis, mare este smerenia şi puternica a trage darurile lui Dumnezeu asupra omului. Iar daca vine acest dar, acoperã pe om şi de celelalte doua patimi care sunt foarte grozave: cã ce este mai rãu decât a te mânia şi a face pe altul sã se mânie, precum a zis sfântul acela. Cãci nicidecum nu se cuvine cãlugãrului a se mânia, nici a face pe altul sã se mânie. Adevãrul vã spun cã cel ce este cârtitor, de nu se va acoperi mai curând de darul lui Dumnezeu, puţin câte puţin îşi iese din minte şi se îndrãceşte, tulburându-se şi pre sine şi pe alţii. De aceea zice cã smerenia nu se manie, nici face pe cineva sã se manie, ci mai vârtos pãzeşte pe suflet de toata patima şi ispita.
Sfântul Antonie când a vãzut cursele diavolului întinse pe fata pãmântului şi oftând a întrebat pe Dumnezeu: "Doamne, oare cine va putea scãpa de acestea", a primit rãspuns cã numai smerenia; ba mai mult, nu numai cã scapã, ci nici nu este prinsã de ele. Vezi putere, frate? Vezi darul acestei fapte? Cu adevãrat nu este alt lucru mai tare decât smerenia, nimic nu o biruieşte. Orice întristare i s-ar întâmpla smeritului, îndatã se defaimã şi se osândeşte cã este vrednic de aceastã întristare: nu-i place niciodatã sã defaime pe altul; nu arunca niciodatã vina asupra altuia. Astfel petrecând fãrã tulburare şi fãrã întristare cu toata odihna, niciodatã nu se mânie nici face pe altul sã se manie. Drept aceea, bine a zis sfântul cã mai înainte de toate se cade a avea smerenie.
Încã sunt doua feluri de smerenie, precum sunt şi doua trufii. Prima mândrie este aceea când cineva necinsteşte pe fratele sau si-i zice cuvinte urate, nesocotindu-l, iar pe sine mai de cinste ca acela crezându-se. Unul ca acesta de nu se va întoarce îndatã şi de nu se va nevoi sã se îndrepte, puţin cate puţin cade în cea de a doua mândrie: mândria împotriva lui Dumnezeu, socotind cã tot lucrul bun ce a sãvârşit singur el l-a lucrat, cu mintea şi cu înţelepciunea lui şi nu cu ajutorul lui Dumnezeu. Am vãzut, fraţilor, pe cineva odatã intru aceasta ticãloasã stare, cãruia de-i zicea cineva din fraţi vreun cuvânt, îl scuipa si-i zicea: "Cine eşti tu? Nu cunosc decât pe Zosima şi pe Macarie". Apoi a început sa-i defaime şi pe aceştia şi sã zicã: "nu ştiu decât pe Vasile şi Grigorie"; iar peste putina vreme şi pe aceştia a început a-i defaimã zicând: "nu ştiu decât numai pe Petru şi pe Pavel". Acestuia i-am zis: "Frate, curând o sã te vad cã-i defaimi şi pe aceştia". Şi credeţi-mã, peste putina vreme a început sã zicã: "si cine este Petru şi Pavel? Nu sunt nici aceştia nimic, afara de Sfânta Treime", iar, mai pe urma s-a mândrit şi asupra lui Dumnezeu şi aşa s-a îndrãcit. De aceea, suntem datori fraţilor sã ne nevoim din toata puterea noastrã, sã nu primim mândria cea dintâi. Sã ştiţi şi aceasta cã este o mândrie mireneasca şi este o mândrie cãlugãreascã. Mândria mireneasca înseamnã a te mândri asupra fratelui tãu cã eşti mai bogat decât el, mai frumos, mai puternic, cã porţi haine mai bune şi altele asemenea. Când vezi pe cineva fãlindu-se cu acestea, sau cã mânãstirea lor este mai mare şi mai bogata, cã are fraţi mulţi, sã ştii cã toţi aceştia se afla în mândria cea lumeasca. Tot aşa şi cei ce se trufesc cu cele fireşti, cã are glas frumos şi cântã bine, cã este blând şi slujeşte cu credinţa şi fãrã vicleşug, cu toate cã acestea par mai vrednice de lauda decât cele dintâi, tot ale mândriei lumeşti sunt. Are mândrie cãlugãreasca cel ce se trufeşte cã privegheazã, cã posteşte, înşirând şi alte fapte bune ce face. Şi de nu putem nicidecum sã nu ne mândrim sã ne mândrim cu cele cãlugãreşti, iar nu cu cele lumeşti. Iatã, v-am spus ce este mândria cea dintâi şi ce este cea de a doua, care este mândria lumeasca şi care cea cãlugãreasca. Deci sã venim acum şi la cele doua smerenii.
Smerenia cea dintâi este a socoti pe fratele tãu mai cu minte şi la toate mai bun decât tine, şi fãrã a lungi cuvântul, când cineva se socoate mai prejos decât toţi. Aceasta este cea dintâi smerenie, adicã începãtoare, cãci te smereşti, socotindu-te mai mic decât altul, fãrã ca totuşi sã te socoti de nimic, ci tot ti se pare a fi ceva. Cea de-a doua şi desãvârşita smerenie este când nu numai pe tine te socoteşti de nimic, ci şi toate faptele tale le crezi cã sunt din mila lui Dumnezeu iar nu din hãrnicia ta. Aceasta este smerenia cea adevãrata a sfinţilor, care se naşte în suflet din lucrarea poruncilor. Precum pomii încãrcaţi de multe roade au ramurile plecate în jos, iar pomii cei fãrã roadã stau drept în sus şi nu fac rod câtã vreme ramurile lor merg în sus, din care pricina adesea înadins se atârna pietre de ramuri, ca sã se plece în jos şi

atunci rodesc; aşa şi sufletul, cât se smereşte, atât rodeşte şi cu cat rodeşte cu atât se smereşte, căci cu cât se apropiau sfinţii de Dumnezeu cu atât se socoteau mai păcătoşi decât toţi oamenii. Să va povestesc ce îmi adusei aminte. Odată vorbeam de smerenie. Un oarecare din boierii gazieni, auzind căci, cu cât cineva se apropie de Dumnezeu se socoteşte mai păcătos, se mira şi zicea: "cum este cu putinţă aceasta?", şi neştiind voia să afle. Eu îi zisei: "boierule, cum eşti socotit în oraşul tău?". Şi mi-a zis: "mare şi întâi stătător al oraşului". Şi întrebându-l dar, când mergi în Cezareea cum eşti socotit, îmi răspunse: "mai jos mult, decât boierii acelui loc". şi iar am zis: "dar când mergi la Antiohia, cum ti se pare că eşti?". El îmi zise: "ca un om de rând". Dar când mergi la Ţarigrad şi te apropii de împăratul, cum te socoti? şi îmi răspunse: "ca un sărac". Atunci îi zisei eu: "aşa este şi la păcătoşi". Avraam când a văzut pe Domnul, s-a făcut pământ şi cenuşa; Isaiia zicea: "O, ticălosul de mine, cat sunt de necurat!". La fel şi Daniil, când era în groapa cu lei şi a venit Avacum cu pâine, zicându-i: "Primeşte bucata aceasta ce ti-a trimis-o Dumnezeu", a răspuns cu mare smerenie: "Si-a adus aminte de mine Dumnezeu?". Vedeţi ce smerenie avea inima acestui bărbat? Era în groapa cu lei, care nicidecum nu-l vătămau, şi învrednicindu-se de cercetare dumnezeiasca, nu s-a socotit a fi ceva, ci cu înfricoşare s-a mirat, zicând: "Si-a adus aminte de mine Dumnezeu". De asemenea şi cei trei tineri, fiind în văpaia cuptorului, care de şapte ori fusese ars de tiranul şi nicidecum vătămându-se, fiind acoperiţi şi feriţi de îngeri, nu s-au socotit a fi ceva, sau că pentru bunătatea lor s-au învrednicit acelei cercetări, ci cu totul smerindu-se, ziceau că nu sunt vrednici sa-si deschidă gura măcar, ci pentru Avraam cel iubit, Isaac sluga, şi Israil sfântul se rugau să nu fie părăsiţi pana la sfârşit. Vedeţi smerenia sfinţilor, cât de smerite sunt inimile lor în vreme de cercetare! Chiar şi atunci când însuşi Dumnezeu îi alegea sa-i trimită spre ajutorul oamenilor, ei se cucereau şi se sfiiau. Aşa se ruga Moise: "Trimite Doamne pe altul, că eu sunt gângav şi peltic la limbă", iar Ieremia zicea: "mai tânăr sunt eu". în scurt, toţi sfinţii aveau această smerenie în inima lor, din săvârşirea poruncilor, cum am zis, şi fugeau de proslăvire. în ce chip cineva fiind îmbrăcat cu haine de aur, de vei arunca asupra-i vre-un petic de haină murdară, fuge ca să nu-si mânjească haina lui cea cinstită, tot aşa şi sfinţii fiind îmbrăcaţi cu faptele cele bune, fug de slava oamenilor ca să nu se apuce de ea. Iar cei ce iubesc slava deşartă se aseamănă cu cei goi; că precum aceia de găsesc vreun petic, se nevoiesc sa-si acopere ruşinea cu el, asemenea şi cei goi de faptele cele bune, caută slava oamenilor cu care să-si acopere goliciunea lor.

Cum este, sau cum se naşte în suflet această smerenie, nu poate cineva a o spune cu cuvântul. Numai sufletul ce se va învrednici de a o câştiga o cunoaşte din fapte. Odată, grăia avva Zosima pentru smerenie. Un filozof, găsindu-se acolo şi vrând să afle adevărul, îi zise: "Spune-mi părinte, cum te numeşti pe tine păcătos? Nu ştii că ai fapte bune, nu vezi că eşti sfânt, nu vezi că faci poruncile lui Dumnezeu? Iar dacă le faci pe acestea cum te socoţi pe tine păcătos?". Bătrânul, însă, nu-i răspunde alta, fără numai îi zicea: "Nu ştiu cum să-ţi spun, decât numai că sunt aşa". Dar filozoful necontenit iscodind, bătrânul iar a început a-i zice cu prostimea sa cea sfântă: Nu mă supăra mai mult, că eu, în scurt, aşa sunt!" Văzând eu că bătrânul se tulbura îi zisei: "Nu cumva este acest lucru ca şi filozofia, şi ca meşteşugul doftoricesc, care daca le învaţă şi le deprinde bine cineva, devine obicei, o a doua fire, atât la filozof, cât şi la doftor?". Aceasta însă, se face puţin cate puţin, din lucrare, dar cum se face aceasta şi cum a ajuns el la această deprindere a lucrului, nu se poate spune, nici arăta. Pentru că, precum am zis, pe îndelete s-a făcut aceasta, fără a simţi cum se alcătuieşte această deprindere a meşteşugului. Aşa este şi smerenia: din lucrarea poruncilor se naşte obiceiul smereniei sufletului, dar nu se poate povesti cu cuvântul cum s-a făcut deprinderea şi obiceiul acelei fapte bune. Auzind avva Zosima aceasta, s-a bucurat şi îmbrăţişându-mă, mi-a zis: "Ai aflat lucrul, aşa este precum ai zis". Şi s-a liniştit şi filozoful primind cuvântul.

De asemenea şi bătrânii, ne-au spus unele lucruri ca să ne facă să pricepem această smerenie, dar cum este obişnuinţa ce se face dintr-însa n-au putut să o spună. De vreme ce însuşi părintele Agaton, fiind pe moarte şi întrebat de fraţi: "Si ţie iţi este frică părinte?", a zis "Cât am putut, am silit firea mea la păzirea poruncilor, dar om sunt, ştiu eu dacă a plăcut lui Dumnezeu fapta mea? Că alta e judecata lui Dumnezeu şi alta a oamenilor!". Iată, ne-a dat ochi să o vedem şi minte să o pricepem, dar cum este şi cum face în suflet, nu s-a aflat nimeni să o spună, nici nu a putut să o priceapă, precum am spus de atâtea ori. Ceea ce pricinuieşte smerenia, însă, ne-au spus-o părinţii, căci zice la Pateric: un frate a întrebat pe un bătrân zicând: "ce este smerenia?". Şi a răspuns bătrânul: "Smerenia este o mare şi dumnezeiască faptă, iar calea smereniei sunt ostenelile cele trupeşti ce se fac cu mintea şi cugetarea cea cu prostimea de a se socoti pe sine întru toate mai mic decât toţi, precum şi rugăciunea cea neîncetată". Aceasta este calea smereniei, dar smerenia în sine este dumnezeiască şi nepricepută. Dar oare de ce a zis că ostenelile trupeşti duc sufletul la smerenie? Căci, în cugetarea despre prostimea sa, a se socoti pe sine, adică, mai nevrednic decât toţi, am spus-o mai sus că se împotriveşte mândriei şi este smerenia cea dintâi; căci, cum ar putea să se

socotească mai mare decât fratele său, să se semețească în ceva, să defaime sau să hulească pe cineva cel ce se socoteşte mai prejos decât toți? Am arătat de asemenea că rugăciunea necontenită se împotriveşte mândriei celei de-a doua. Pentru că cel cucernic şi smerit, cunoscând că nu este cu putința a face vre-o faptă bună fără ajutorul lui Dumnezeu, neîncetat se roagă ca să facă Domnul milă cu dânsul şi sa-i ajute a face binele. Şi orice lucru săvârşeşte, crede că din darul lui Dumnezeu l-a făcut şi nu se mândreşte ci întotdeauna se roagă să nu se lipsească de acest ajutor, ca să nu se vădească neputința lui. Astfel, necontenit cu cât de sileşte spre fapte bune, cu atât se smereşte şi cu cât se smereşte cu atât sporeşte întru smerenia sa. În ce chip şi ostenelile trupului pleacă sufletul spre smerenie şi cum se face aceasta lucrare, să va spun acum.

După ce a căzut sufletul în călcarea poruncii, s-a robit ticălosul, precum zice Sfântul Grigorie, de pofta trupească şi s-a supus patimilor şi neînfrânării. Oarecum s-a smintit şi s-a făcut sufletul ca un trup, pentru care zice şi Scriptura: "Nu va rămânea Duhul meu întru aceşti oameni, pentru că sunt trupuri". Împreună cu trupul pătimeşte şi sufletul şi se pleacă cu voința ticălosul, la săvârşirea păcatelor ce se fac cu trupul, precum aceea a zis bătrânul că şi ostenelile trupeşti aduc pe om la smerenie. Că intr-un fel se afla sufletul celui sănătos şi în altul al celui bolnav; într-un fel al celui sătul şi în alt fel al celui flămând. Şi iarăşi, într-un fel este sufletul celui călare şi în altul al celui ce umblă pe jos; altfel al celui ce şade în scaun, altfel al celui ce şade jos pe pământ, altfel al celui dezbrăcat şi altfel al celui împodobit cu haine luminoase. Din acestea, smerindu-si trupul, împreună se smereşte şi sufletul. Pentru aceasta a petrecut bătrânul afara patruzeci de nopți şi n-a intrat sub acoperământ până ce n-a făcut trupul lui cosit ca fiarele cele sălbatice. Însă osteneala, atunci foloseşte, când nu se face prin cârtire, ci spre smerenie. Deci, bine a zis bătrânul că şi ostenelile trupeşti aduc smerenie. Sfântul Dumnezeu să ne dăruiască şi noua smerenie, că din mari răutăți izbăveşte pe om si-l acoperă de multe ispite. Căruia se cuvine slava şi puterea în veci, Amin!

CUVÂNTUL 3

PENTRU CONŞTIINȚĂ

Dumnezeu când a făcut pe om a sădit întrânsul o dumnezeiască scânteie de luminare, ca un cuget mai călduros si ca un cuvânt povățuitor minții omeneşti, ca sa deosebească binele de rău. Aceasta este legea cea fireasca, ce se numeşte conştiință. Aşa Isaac săpa puțurile pe care le astupau filistenii; acestei legi supunându-se patriarhii si toți sfinții, înainte de a se fi dat legea cea scrisă au plăcut lui Dumnezeu. Iar când s-a întunecat aceasta pentru păcatele neascultării, atunci ne-a trebuit legea cea scrisa, ne-au trebuit sfinții prooroci, ne-a trebuit însăşi venirea Mântuitorului nostru Hristos, ca să o lumineze şi să o învieze, ca să aprindă iarăşi scânteia întunecată din nepăzirea poruncilor.

Acum în mâna noastră stă, fie să oprim această conştiință, fie sa o lăsăm să strălucească şi să ne lumineze de o vom asculta; pentru că de ne zice: fă aceasta şi nu o ascultăm şi de ne mai îndeamnă să nu o băgăm în seamă, ci o trecem cu vederea, o înecăm si nu mai poate să ne povățuiască din greutatea ce este asupra-ne. Că fiind lipsiþi de luminarea ei, începem a vedea lucrurile toate întunecate, iar ea ajunge ca o apă tulbure in care nu-ți mai poți vedea fața, iar noi nemaisimțind ce ne învață ea, ajungem să credem ca nici nu o mai avem, ceea ce nu este cu putință, căci nu există cineva să nu o aibă, fiind lucru dumnezeiesc, precum am zis. Conştiința niciodată nu piere, ci pururi ne aduce aminte de ceea ce se cuvine sa facem, chiar dacă noi, nu o simțim, pentru că nu o băgam în seamă şi o călcăm, precum am zis.

Pentru aceasta proorocul plânge pe Efraim, zicând: a asuprit Efraim pe potrivnicul său şi a călcat judecata! Împotrivitor numind conştiința. De aceea zice si la Evanghelie: caută de te împacă cu potrivnicul tău degrabă, cât eşti cu el pe cale, ca să nu te dea judecății, că judecătorul dându-te pe mâinile slugilor, te va pune la închisoare, de unde, adevărul îți zic, nu vei ieşi, până nu vei plăti şi cel din urmă bănuț. Oare de ce numeşte conştiința împotrivitor? Pentru că se împotriveşte voii noastre celei rele, ne mustră pentru ceea ce ni se cade să facem şi nu facem, de aceea se numeşte împotrivitor şi porunceşte de asemenea zicând: caută de te împacă cu potrivnicul tău cât eşti pe drum. Drumul, precum zice marele Vasile, este lumea aceasta.

Să ne sârguim dar, o fraților, să ne împăcam cu conştiința, până suntem în această lume! Să nu o lăsăm să ne mustre cu ceva, ci să o ascultăm şi la cel mai mic lucru, pentru ca să ştiți, de la cele mai mici lucruri, cu nebăgare de seama şi cu călcarea, ajungi şi la cele mari. Când va începe cineva a zice: Ce este de voi grăi acest cuvânt? Ce este de voi gusta această mâncare? Ce este de voi vedea acest lucru? Din ce este aceasta si din ce este aceea, ia obiceiul rău, ajungând să defaime si cele mai mari, si cele mai grele şi calcă ştiința lui. Astfel, puțin cate puțin, sporind cu răutatea, se primejduieşte şi vine întru nesimțirea cea

desãvârşitã. Drept aceea, sã luam aminte fraţilor, sã nu defãimãm nici faptele cele mici, ca sã nu se facã întru noi rea deprindere. Sã luam aminte sã pãzim faptele cele mici pânã sunt uşurele, ca sã nu se îngreueze; cã si faptele bune ca şi pãcatele, încep de mici ca sã se facã mari. De aceea ne porunceşte Domnul sã nu ne împotrivim conştiinţei noastre, ci sã ne împãcam cu ea, zicându-ne ca si cum ne-ar deştepta: vezi ce faci ticãloase, cautã de te împacã cu pârâşul tãu cât eşti pe cale cu dânsul, arãtându-ne si primejdia întru care ne poate aduce, zicând: ca sã nu te dea judecãţii, iar judecãtorul te va da slugilor şi te vor pune în temniţã, de unde adevãrul îţi zic, nu vei scãpa pânã ce nu vei plãti toatã datoria. Conştiinţa, precum am zis, şi acum ne mustrã, ori la bine ori la rãu şi ne aratã ce trebuie sã facem şi ce sã nu facem. Dar tot ea ne va fi pârâş în veacul cel viitor. De aceea zice: ca sã nu te dea judecãtorului si celelalte.
Paza conştiinţei este de trei feluri: faţã de Dumnezeu, faţã de vecinul sãu şi faţã de cele materialnice.
Faţã de Dumnezeu, nedefãimând poruncile Lui şi a te pãzi sã nu faci nimic din cele ce nu te vede nimeni sau nu te opreşte cineva a face şi nici a face pe ascuns ceva împotriva, numai din conştiinţa ta faţã de Dumnezeu.
Faţã de vecin o pãzim când nici facem, nici grãim, nici cu chipul însemnãm, nici cu vederea pricinuim ceva din cele ce ştim cã scârbesc sau smintesc pe vecin, cã şi chipul şi vederea de multe ori sminteşte pe vecin. Chiar şi de cele ce ştii cã pot sã dea bãnuialã cã le faci înadins ca sã pricinuiascã sminteală şi scârbã vecinului, sã te pãzeşti a le face. Aceasta este a pãzi conştiinţa cãtre vecin.
Iar paza conştiinţei faţã de cele materiale o avem când chiar lucrurile noastre nu le întrebuinţãm rãu, adicã nu lãsam sã se risipeascã ceva in zadar, nici sã se cheltuiascã în deşert şi nici sã se strice din nebãgare de seama, ci purtãm grijã de ele cu luare aminte ca sa le pãstrãm şi sã le ferim; precum a zice de pildã: poate cineva sã poarte cãmaşã nespãlatã douã sãptãmâni, sau trei, sau şi o lunã, iar el o spalã adesea şi mai înainte de vreme; sau întinde haina sa la soare si nu mai poartã grijã sã o ia, ci o arde soarele, şi în loc sã-i ţinã alte cinci luni sau şi mai mult, se stricã curând. De asemenea şi la aşternut. Cineva poate sã-şi împlineascã trebuinţa şi cu un acoperãmânt de rând, totuşi nu se mulţumeşte, ci cautã sã aibã aşternut mai bun; sau are vreun covoraş de lânã şi cautã sã-l schimbe ca sã ia unul mai nou sau mai frumos; îşi poate împlini nevoia şi cu un acoperãmânt cum s-ar întâmpla, dar nu se mulţumeşte cu acela, ci cere mai bun şi se gâlceveşte daca nu i se dã, începând a rãbufni cãtre fratele sãu şi a zice: pentru ce cutare are aceasta si eu n-am? (unul ca acesta este departe de vieţuirea cãlugãreascã). Tot aşa şi la bucate. Poate cineva trãi şi cu puţinã varzã, cu legume sau puţine mãsline; totuşi nu vrea, ci cere alte bucate mai dulci sau mai scumpe.
Acestea toate şi altele asemenea sunt împotriva pãzirii conştiinţei faţã de cele materialnice. De aceea pãrinţii noştri zic cã nu se cade cãlugãrului a-şi lãsa conştiinţa sã-i fie mustratã de vreun lucru. Deci, fraţilor mei, sã luam aminte pururi si sã ne pãzim de toate rãutãţile acestea, ca sã nu cãdem în primejdia ce ne-a spus-o Domnul nostru mai înainte, precum v-am arãtat.
Al cãrui dar şi mila sa ne învredniceascã a asculta şi pãzi toate acestea, ca sa nu fie cuvintelor Pãrinţilor noştri spre osânda noastrã. Cãruia se cuvine slava şi puterea în veci, Amin!

CUVÂNTUL 4
PENTRU FRICA DE DUMNEZEU

Sfântul Ioan, în epistolele sale soborniceşti zice cã desãvârşita dragoste leapãdã afarã frica. Sã vedem ce vrea sã arate sfântul cu aceasta, despre ce dragoste e vorba şi despre care frica. Proorocul David zice: Temeţi-vã de Domnul toţi sfinţii Lui, şi multe alte asemenea aflãm în Scripturã. Deci, dacã se tem de Domnul şi sfinţii Lui, care îl iubesc, cum zice cã dragostea cea deplinã leapãdã frica? Din acestea înţelegem cã sunt douã frici: una a acelora ce de curând au început a face voia lui Dumnezeu, pentru frica muncilor viitoare; iar cealaltã a sfinţilor, care dupã ce sãvârşesc toate poruncile şi ajung la mãsura dragostei celei depline, se tem sã nu cadã din acea dragoste. De aceea, cei dintâi se numesc începãtori (arharii) cãci nu fac binele pentru Dumnezeu ci pentru frica muncilor, iar cei de-al doilea sunt desãvârşiţi cã pentru dragostea lui Dumnezeu fac bunãtãţile şi iubind pe Domnul se silesc sã-i placã Lui. Aceştia ştiu ce este fapta cea bunã, au cunoscut cât este de bine a fi împreunã cu Domnul, aceştia au ajuns la mãsura dragostei celei depline ce zice sfântul, dragoste care-i aduce la frica cea deplinã, pentru cã unii ca aceştia se tem şi fac voia lui Dumnezeu nu de teama pedepsei, ci pentru cã au gustat dulceaţa lui Dumnezeu şi s-au alcãtuit din dragostea Lui; le este fricã sã nu cadã cumva dintr-însa şi tare se tem sã nu o piardã. Aceastã fricã desãvârşitã ce se naşte din dragoste, scoate afarã frica cea dintâi. Pentru aceasta zice cã dragostea cea desãvârşitã scoate afarã frica. Însã nu este cu putinţã sã ajungã cineva la aceastã fricã

desãvârşitã de nu va avea pe cea dintâi. Cã precum zice marele Vasile, în trei chipuri putem sã plãcem lui Dumnezeu: sau fãcând voia Lui de frica pedepsei şi suntem în starea slugilor; sau sãvârşind bunãtatea pentru plata fãgãduinţelor şi pentru folosul nostru şi ne asemãnãm celor ce slujesc cu simbrie; sau ne sârguim sã facem binele pentru însãşi bunãtatea şi dragostea lui Dumnezeu şi atunci suntem în starea fiilor. Cã fiul, dacã ajunge la vârsta deplinã şi la înţelegere, face voia pãrintelui sãu nu pentru cã se teme de bãtaie, nici pentru platã, ci mai vârtos iubindu-l face cu bucurie toatã voia pãrintelui sãu şi se poartã cu toatã cinstea şi cuviinţa faţã de el, fiind încredinţat cã toatã avuţia pãrinteasca este a lui. Aceasta se învredniceşte sã audã şi de acum nu mai este slugã ci fiu şi moştean lui Dumnezeu prin Hristos. Nu se mai teme de Dumnezeu pentru munci, ci pentru dragoste, precum zicea marele Antonie: „Mie nu-mi mai este fricã de Dumnezeu, ci-L iubesc pe El". Şi Domnul a zis lui Avraam când voia sã jertfeascã pe fiul sãu: Acum am cunoscut cã tu te temi de Dumnezeu, însemnând desãvârşita fricã ce se face din dragoste. Altfel, cum ar fi zis Dumnezeu lui Avraam: tocmai acum am cunoscut cã te temi, când Avraam nu scârbise pe Dumnezeu mai înainte, ci tot supus a fost şi a urmat toate poruncile lui, lãsându-si toate ale sale şi nemernicind în pãmânt strãin şi intre oameni idolatri şi cu totul necunoscatori ai numelui lui Dumnezeu? Însã dupã toate acestea, tocmai când a suferit acea înfricoşatã ispitã a jertfirii fiului sãu şi a arãtat dragoste desãvârşitã cãtre Dumnezeu, hotãrând sã junghie pe unul nãscut, fiul sãu Isaac, atunci i-a zis Dumnezeu: acum am cunoscut cã te temi tu de Dumnezeu. Cu adevãrat, pentru aceastã desãvârşitã fricã a sfinţilor i-a zis pentru cã sfinţii nu de frica muncii sau pentru vreo platã fãceau voia lui Dumnezeu, ci numai pentru dragostea Lui, temându-se sã nu facã ceva împotriva lui Dumnezeu. Pentru aceea zice, dragostea scoate afarã frica. Însã, precum am zis, nu poate câştiga cineva frica cea dintâi, de nu va avea mai înainte frica desãvârşirii, dupã cuvântul: începutul înţelepciunii este frica de Dumnezeu. Şi iarãşi: începutul şi sfârşitul este frica de Dumnezeu. Început fiind frica cea începãtoare, de la care se ajunge la frica cea desãvârşitã a sfinţilor. Cât pentru noi, frica cea dintâi este cea care ne pãzeşte de toatã rãutatea, cãci zice: de frica Domnului se depãrteazã fiecare de rãutate. Cãci în ce chip sluga întâi de fricã începe a sluji, apoi deprinzându-se şi mulţumind pe stãpân, îndrãzneşte a cere şi platã, şi aşa multã vreme sluga mulţumind pe stãpân cu slujba, iar stãpânul îndulcind pe slugã cu plata, se alcãtuieşte între dânşii o dragoste, încât stãpânul începe a socoti pe acea slugã bunã ca pe un fiu, iar sluga pe stãpânul sãu ca pe un pãrinte; aşa şi noi, întâi începem a ne teme de Dumnezeu pentru muncile viitoare, apoi ne sârguim a-l sluji pentru platã, şi ostenindu-ne cu ajutorul lui Dumnezeu vreme îndelungatã, şi deprinzându-ne a face binele, ajungem a gusta dulceaţa dragostei Lui, de care apoi nimic nu ne mai poate desparţi, precum zice apostolul. Ajungem în starea fiului, iubind fapta bunã pentru însãşi bunãtatea ei şi temându-ne sã nu o pierdem pentru cã o iubim. De aceea proorocul arãtându-ne deosebirea dintre aceste douã frici zice: veniţi fiilor, ascultaţi-mã pe mine şi vã voi învãţa frica Domnului; cine este omul cel ce doreşte viata şi care iubeşte sã vadã zile bune? Luaţi aminte, fraţilor la fiecare grai al proorocului, ca sã vedeţi câtã putere are. Întâi zice: veniţi cãtre mine, chemându-ne la faptele cele bune, apoi adaugã: fiilor. Sfinţii pe aceia numesc fii, care se întorc prin cuvânt de la faptele cele rele spre cele bune, precum zice şi apostolul: fiii mei pentru care sufãr durerile naşterii pânã se va închipui Hristos întru voi. Dupã ce ne cheamã şi ne îndeamnã spre aceastã schimbare, zice: frica Domnului vã voi învãţa pe voi. Vedeţi îndrãznirea sfântului? Noi când vrem sã grãim ceva despre vreun bine, totdeauna zicem: poftiţi sã vorbim puţintel şi de frica lui Dumnezeu sau despre altã faptã bunã. Iar sfântul nu aşa, ci cu îndrãznire a zis: veniţi, fiilor sã vã învãţ frica lui Dumnezeu. Şi adaugã: cine este cel ce voieşte viata şi sã vadã zile bune? Apoi, ca şi cum ar rãspunde cineva cã el voieşte sã înveţe cum sã trãiascã şi sã vadã zile bune, zice: opreşte-ţi limba de la rãu şi buzele tale sã nu grãiascã vicleşug, tãind îndatã lucrarea rãutãţii prin frica de Dumnezeu. A opri limba de la rãu înseamnã a nu mustra pe vecinul tãu, nici a-l sminti cu ceva, a-l pãgubi sau a-l osândi; iar a nu grai buzele tale minciuna însemneazã a nu meşteşugi, nici a vicleni în vreun fel sã înşeli pe fratele tãu. Apoi zice: fugi de rãu şi fã bine. Întâi a grãit numai de câte un pãcat, adicã de clevetire, de minciunã, apoi a cuprins toate rãutãţile, într-un cuvânt zicând: fugi de la rãu, adicã depãrteazã-te de la tot lucrul aducãtor de pãcat. Dar nu s-a oprit aici, ci a adãugat: şi fã bine. Pentru cã sunt unii care nu fac nici un rãu, dar de nu vor face nici un bine, nu-i destul; cã este cineva care nu nãpãstuieşte, dar nici milostenie nu face; unul nu pizmuieşte, dar nici nu iubeşte pe altul. Pentru aceea a zis proorocul: fugi de rãu şi fã binele, arãtându-ne cele trei stãri de care am zis: întâi ne învaţã frica de Dumnezeu, apoi ne porunceşte sã ne depãrtam de rãu şi mai pe urmã ne îndeamnã sã începem şi bunãtatea. Cã de nu se va învrednici cineva a se opri de la rãu şi sã fugã de el, atunci lucreazã binele fireşte, povãţuindu-se spre sãvârşirea faptei celei bune. Dupã ce a grãit acestea prea bine şi dupã rânduialã zice: cautã pacea şi o urmeazã pe ea; adicã nu numai sã o cauţi, ci şi cu multã sârguinţã aleargã sã ajungi la ea. Fiţi cu luare aminte la acest cuvânt şi vedeţi iscusinţa

sfântului. Când se va învrednici cineva sã fugã de rãu şi sã facã bine îndatã îi vine rãzboi de la vrãjmaşul. Deci se sileşte, se osteneşte, se strãduieşte nu numai de teama de a nu se întoarce iarãşi la rãutate, dar ca sã nu piardã plata ce nãdãjduieşte sã ia pentru binele fãcut. Astfel luptându-se şi fãcând rãzboi cu vrãjmaşul, face binele cu mare trudã şi zdruncinare. Iar când se va învrednici sã se umbreascã de ajutorul lui Dumnezeu şi va începe a se deprinde întru obişnuința binelui, atunci cunoaşte odihna, atunci se linişteşte, atunci înțelege ce este scârba rãzboiului şi bucuria pãcii. De aceea o iubeşte, se nevoieşte şi aleargã dupã dânsa, ca sã o câştige deplin. Oare cine este mai fericit decât sufletul care se va învrednici sã ajungã la aceastã mãsurã? Acela, precum am zis, ajunge în starea fiului, dupã cum zice adevãrul: Fericiți fãcãtorii de pace, cã aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema. Acel suflet nu face binele pentru altceva, decât numai pentru însãşi desfãtarea de acest bine. Nimeni altul nu ştie câtã bucurie are acel suflet, decât numai cel ce a gustat dulceața faptei bune. Atunci acela simte şi frica desãvârşitã, precum am zis mai sus.
Iatã cã v-am arãtat ce este frica cea deplinã a sfinților şi ce este cea începãtoare; din ce te izbãveşti şi unde ajungi prin frica de Dumnezeu. Acum sã vedem din ce vine frica de Dumnezeu şi din ce se depãrteazã.
Pãrinții au zis cã frica de Dumnezeu se câştigã din aducerea aminte de moarte şi de muncile viitoare; din cercetarea în fiecare searã a felului cum ai petrecut ziua, şi iarãşi dimineața a felului cum ai petrecut noaptea; din neîndrãznire şi din locuirea împreunã cu un om temãtor de Dumnezeu, precum se zice cã un frate a întrebat pe un bãtrân: Ce voi face pãrinte, ca sã mã tem de Dumnezeu? La care a rãspuns bãtrânul: mergi de locuieşte cu un om temãtor de Dumnezeu şi acesta te va învãța. Cele împotriva acestora gonesc de la noi frica de Dumnezeu, adicã: neaducerea aminte de moarte şi munci, neluarea aminte de noi înşine, necercetarea felului cum petrecem şi trãirea fãrã de grijã, locuirea cu oameni fãrã fricã de Dumnezeu şi mai vârtos îndrãznirea, adicã neruşinarea de oameni, care este mai rea decât toate. Aceasta este adevãrata pierzare, cã nimic nu goneşte mai repede din suflet frica de Dumnezeu ca neruşinarea. De aceea, avva Agaton, când a fost întrebat pentru îndrãznire, adicã pentru neruşinare, a spus cã se aseamãnã cu o mare vãpaie de foc, care când se aprinde, fug toți de dânsa, fiindcã arde şi mistuie toate. Auziți fraților, greutatea patimii, vedeți urgia, vedeți rãutatea ei! Şi fiind întrebat mai cu dinadinsul avva, de este cu adevãrat aşa de rea îndrãznirea, a rãspuns: nu este altã patimã mai rea decât neruşinarea, care este maicã a tuturor rãutãților. Foarte bine şi cu înțelepciune a zis: pentru cã dacã izgoneşte din suflet frica de Dumnezeu care ne depãrteazã de la rãu, e limpede cã unde nu este frica de Dumnezeu, acolo sunt toate patimile. Dumnezeu sã ne izbãveascã de aceasta fiarã otrãvitoare!
Îndrãznirea este de multe feluri: prin pipãire, cu cuvântul, cu vederea. Din neruşinare ajungi la vorbã deşartã, la cuvinte urâte, la desfrânare, îndemnând şi pe alții la râs neruşinat. Îndrãznire este şi de a te apropia de altul fãrã trebuințã, a-l apuca şi a întinde mâna la ceva cu netrebnicie; a împinge pe cineva, a rãpi cu sila ceva sau a te uita la altul cu neruşinare. Pe toate acestea le face îndrãznirea, care se sãlãşuieşte în sufletul lipsit de frica de Dumnezeu, şi din ea puțin cate puțin, ajungi la defãimare. Pentru aceea, Dumnezeu, când a dat poruncile legii a zis: Faceți cucernici pe fiii lui Israil! Pentru cã din neevlavie, din desfrânare şi din neruşinare ajungi sã nu cinsteşti chiar pe Dumnezeu şi sã defaimi poruncile Lui. De aceea, nu este rãu mai mare decât îndrãznirea, pentru cã ea pierde evlavia, goneşte frica de Dumnezeu şi naşte hula. Având îndrãznire unul cãtre altul, ne desfrânam unul pe altul, nu ne bãgam în seama, ne grãim de rãu şi ne ocãrâm şi de vedem ceva spre care a cãuta nouã înşine nu ne este de folos, alergãm îndatã şi bârfim, îl aruncãm şi în inima altui frate, stricându-ne nu numai pe noi, ci şi pe el smintindu-l, punând în sufletul lui otrava omorâtoare. Având el adesea mintea spre rugãciune sau spre alt lucru bun, mergem şi-l tulburãm, şi nu numai îl zãticnim de la acel bine, ci îl aducem şi în ispitã. Şi nu este lucru mai greu decât acesta, adicã, nu numai pe sine a se strica, ci şi pe fratele sãu.
Sã luam aminte, dar, fraților! sã fim cu evlavie, sã ne temem de stricãciunea noastrã ca şi de a fraților noştri; sã ne cinstim unul pe altul, sârguindu-ne sã nu cãutãm fãrã ruşine unul în obrazul altuia. Cã şi acesta (precum au zis din sfinții cei bãtrâni) este un chip al îndrãznirii. De se va întâmpla sã vezi pe fratele tãu pãcãtuind, nici sã nu-l treci cu vederea tãcând şi lãsându-l sã se piardã, dar nici sã nu-l mustri cu cuvinte proaste, ci cu întristare şi cu fricã de Dumnezeu sã o spui celui ce poate sã-l îndrepteze, sau însuşi cu dragoste şi cu smerenie sã-i zici: iartã-mã frate, precum vãd nu umblãm cu bunã rânduialã şi cutare lucru nu-l facem bine. Iar de nu te va asculta, spune celui cãtre care ştii, cã fratele are evlavie; bãtrânului sãu sau egumenului, ca dupã greşealã sã-l îndrepteze. Însã cum am spus, numai cu scop de îndreptare a fratelui – sã faci aceasta – şi nu cu ponosire, nu cu grãire de rãu, nu spre necinste, nu ca sã-l ruşinezi, nu ca sã-l osândeşti. Nu cumva cu pricinã de îndreptare sã ai în inimã vreuna din cele de mai sus; cã în adevãr îți spun, chiar şi duhovnicului tãu de vei spune o greşealã a fratelui, însa nu cu gând de îndreptare, ci cu defãimare şi înfruntare, mozavirie faci şi este pãcat. Cerceteazã-ți, de aceea, bine inima.

şi de vezi într-însa vreo mişcare de patima, mai bine sã taci şi sã nu zici nimic. Iar dacã nu ai nici o meteahna asupra fratelui, ci pentru folos vrei sã-i spui (te supãrã adicã cugetul înlãuntru) spune cu smerenie egumenului atât cugetul tãu cât şi greşeala fratelui zicând: ştiința mea mãrturiseşte cã pentru îndreptarea fratelui vreau sã-ți spun, dar simt înlãuntru un gând amestecat, poate pentru cã am avut odatã mânie asupra lui, sau este de la vrãjmaşul sã mã oprească, sã nu se facã îndreptare, nu ştiu. Iar egumenul îi va spune cã este de trebuințã sã-i spunã sau sã nu-i spunã. Sã ştii însa şi aceasta. Se întâmplã uneori de greşeşte cineva, nu pentru folosul fratelui şi nici pentru stricãciune sau vreo pizmã, ci numai din simplã vorbã. Iar fratele aflând cã a fost defãimat se scandalizează, din aceasta se face scârbã şi se adaugã şi altã stricãciune. Aşadar, la ce foloseşte bârfirea? Cãci când va grai cineva pentru folosul fratelui, nu lasã Dumnezeu sã se ațâțe tulburare sau sminteală, sau sã se pricinuiascã vreo stricãciune.

De aceea, sã ne sârguim fraților, a ne pãzi limba sã nu grãiascã ceva rãu despre fratele nostru, nici sã-l smintim cu cuvântul, cu chipul sau prin altceva, nici sã nu fim lesne porniți la orice; ba chiar şi când se va întâmpla sã auzim pe cineva grãind de rãu pe fratele nostru, sã nu ne însoțim şi noi la cuvântul lui, nici sã nu ne unim la grãirea de rãu, şi nici sã nu ne pornim asupra fratelui cu mânie sau cu urâciune. Acestea nu sunt urmãri ale celor ce vor sã se mântuiascã, nici ale celor ce se sârguiesc sã-şi câştige frica de Dumnezeu. Ci mai vârtos sã ne întâmpinãm unii pe alții cu evlavie şi smerenie, plecându-ne capetele unul altuia, atât pentru închinãciune cât şi pentru smerenie. Cã ni se cuvine nu numai înaintea lui Dumnezeu sã ne smerim, ci şi fațã de fratele nostru, ceea ce cu lesnire putem face când nu vom fi supuşi voii noastre.

Fraților! De va face cineva vreun bine şi va vedea cã fratele sãu râvneşte fie sã-l facã şi el, fie sã se fãlească cã l-a fãcut, sã nu se îndãrãtnicească, ci sã lase pe fratele sãu sã-şi facã voia sa, şi mai mult folos va avea cu aceasta, decât dacã el însuşi ar face acel bine. Nu ştiu ca eu în viatã sã fi fãcut vreodatã alt bine decât numai cã am pãzit aceasta: totdeauna, în toatã viata, şi la orice, am dat întâietate fratelui meu, nesocotindu-mã pe mine mai vrednic sau mai de cinste decât el, ci pururea punându-l pe el înaintea mea.

În vremea când eram încã la mânãstirea avvei Seridon, s-a îmbolnãvit sluga bãtrânului avva, Ioan, care era cu avva Varsanufie şi mi-a poruncit egumenul sã slujesc eu bãtrânului. Cu atâta bucurie am primit porunca, încât sã mã credeți fraților, cã apropiindu-mã de locuința bãtrânului, mã închinam la uşa chiliei lui ca înaintea cinstitei Cruci şi cu mare osârdie slujeam; cã cine n-ar fi dorit sã slujească unui astfel de bãtrân, care avea şi viatã sfântã şi cuvânt minunat! Şi în toate zilele, când îi fãceam metanie ca sã iau blagoslovenie sã mã duc, îmi zicea câteva ceva, din patru cuvinte, cum avea obicei de a grãi. Şi zicea aşa: îți spun odatã frate (cã aşa obişnuia sã grãiascã la tot cuvântul: îți spun odatã frate): Dumnezeu sã pãzească dragostea! Cã pãzindu-se cineva sã nu smintească cu nimic pe fratele sãu, câştigã smerenia. În alt rând îmi zicea: odatã îți spun frate! Dumnezeu sã pãzească dragostea! Pãrinții au zis cã nu putem niciodatã sã punem voia noastrã înaintea fratelui nostru. Alteori iar zicea: Zicu-ți odatã frate! Dumnezeu sã pãzească dragostea! Fugi de cele omeneşti şi te mântuieşte. Unul altuia purtați greutãțile şi aşa împliniți legea lui Hristos. Aşa, întotdeauna, bãtrânul îmi dãdea câte o porunca din cele patru, când ieşeam de la dansul, ca o merinde, pe care cu multã luare aminte o pãzeam. Şi cu toate cã eram legat cu atâta dragoste de acel bãtrân sfânt şi mult mai bucuros de acea slujbã, dar când simțeam cã vreunul din frați râvneşte ca el sã-l slujească, mergeam la egumenul şi mã rugam zicându-i: cutãrui frate se cuvine de vei porunci, pãrinte sã slujească bãtrânului. Deşi nu mã slobozea egumenul şi nici bãtrânul, totuşi mã nevoiam pe cât îmi era cu putințã sã fac voia fratelui meu şi în cei nouã ani cât am stat acolo, nu ştiu sã fi grãit cuiva de scârbã sau de mâhnire. Sã mã credeți şi aceasta. Odatã a venit dupã mine un frate, înjurându-mã, de la spital pânã la bisericã şi nicidecum nu i-am rãspuns cuvânt. Ba şi când a aflat egumenul (nu ştiu cine îi va fi spus) şi a voit sã-l canonisească, am alergat şi am cãzut la picioarele lui, rugându-l, zicând: nu-l mâhni pentru Domnul, eu am greşit, nu-i vinovat fratele. Un altul, iarãşi, fie din îndemnul vrãjmaşului, fie din prostime (Dumnezeu ştie), vreme de un an de zile, în toate nopțile îşi fãcea udul la cãpãtâiul meu, încât ajunsese umezeala pânã la aşternut, iar alți frați veneau în toate zilele de-şi scuturau rogojinele de ploşniți înaintea chiliei mele. Şi atât de multe intrau în chilia mea, cã nici vremea nu-mi ajungea sã le omor de mulțime, iar când mergeam sã mã culc, toate se adunau pe mine. De osteneală multã, adormeam şi nu le simțeam, numai când mã sculam gãseam tot trupul vãrgat de mâncãrimea lor. Insã niciodatã nu am zis cuiva pentru aceasta: frate, pentru ce faci aşa? Nici nu ştiu sã fi grãit vreodinioarã cuvânt ca sã smintesc sau sã întristez pe cineva dintre frați.

De aceea, învãțați-vã şi voi iubiților, sã purtați greutatea unul altuia, învãțați-vã sã va ruşinați unul de altul. Iar dacã cineva dintre voi se va întâmpla a auzi cuvânt care sã nu-i placã sau de va suferi vreo împotrivire de la cineva, sã nu se mânie îndatã, nici sã se tulbure sau sã se scârbească, ca sã nu-şi piardã osteneala şi folosul, avându-şi inima tulburatã şi neînstare a suferi puținã ispitã. Unul ca acela se

aseamănă pepenului galben care, fiind atins de câte un mic ghimpe, îndată face rană mare şi putrezeşte. Ci mai vârtos să aveți inimă trează, inimă vitează, cuget întărit spre răbdare, ca să puteți birui cele ce vi se pot întâmpla şi peste toate să vă iubiți unul pe altul. De va avea cineva ascultarea sa sau se va trimite în ajutorul altui frate, al grădinarului, chelarului sau bucătarului sau oricărui frate, să se nevoiască a săvârşi porunca, păzindu-şi nesmintită aşezarea sa; nici spre mânie pornindu-se, nici spre poftă alunecând, nici altă voie a sa urmând; să nu cugete în inima lui cu îndreptare de prigonire nici cârtire împotriva poruncii stareţului, ci ori mică ori mare, ascultarea ce i se va da să nu o defaime, nici să nu se lenevească a o împlini, că neascultare face şi nu este bună nebăgarea de seamă, dar nici vremea pravilii sale să nu se ştirbească; că nu voim ca cineva, lăsându-şi pravila să facă rucodelie. La orice slujbă vă aflaţi, oricât de mare folos ar avea, nu voim nicidecum să faceţi ceva cu gâlceavă sau cu tulburare. Să ştiţi că tot lucrul ce-l faceţi, fie mare ori mic, face abia a opta parte din paza nesmintelii voastre. Iar de se va întâmpla că pentru aceasta să rămână ascultarea jos, fiindcă mai mare poruncă săvârşiţi păzindu-vă de netulburare, acea jumătate din patru (acea optime adică) care numai s-a început cu pace, se socoteşte drept opt (adică un întreg de opt ori mai mult), pentru că v-aţi oprit tot cu pace, aşa de mare preţ are netulburarea. Deci când lucraţi, de voiţi a sfârşi lucrul deplin, să vă nevoiţi a urma şi porunca pazei voastre, împlinind şi ascultarea, care este, precum am zis, a opta parte. Iar de cunoaşteţi că negreşit se întâmplă sminteală din această slujbă şi pricepeţi că sau voi înşivă vă stricaţi, sau pe altul puteţi sminti cu prigonirea acelei ascultări, mai bine să lipsească. Că nu e bine a pierde cineva jumătatea parţii a patra ca să câştige pe cea de-a opta. (Poate aşa: e mai bine a pierde cineva jumătatea parţii a patra – optimea adică – ca să câştige pe cea de opt ori mai mare). Iar de va face cineva aceasta, unul ca acela nu face slujba să după Dumnezeu, ci sau din trufie, sau pentru plăcerea oamenilor; se strică şi pe sine şi sminteşte şi pe fratele său. Poate să-l laude oamenii zicând că nimeni n-a putut sa-l clintească din treaba sa, dar adevăr zic vouă, unul ca acesta mai mult se păgubeşte, decât se foloseşte. Vai de acest fel de vitejie! Aceasta, fraţilor nu este biruinţă, ci pagubă; că e mare pierzare a prigoni şi sminti pe fratele său numai ca să isprăvească lucrul slujbei sale; aceasta păgubeşte şi al optulea şi nu se foloseşte nici de jumătatea a patra. A rămâne neisprăvită treaba e o mica paguba, dar a-l sâcâi şi a-l mâhni pe fratele tău, măcar pentru orice pricina ar fi, ori pentru slujbă, ori pentru hrană, mare pagubă faci, căci ieşi din porunca lui Dumnezeu, aceasta va să zică al optulea şi jumătate a parţii din patru. De aceea, iată vă spun, chiar eu de voi trimite pe cineva la vreo slujbă şi va vedea că se face tulburare sau că se pricinuieşte vreo sminteală, mai bine să lase ascultarea şi să se lipsească de slujbă, decât să se pricinuiască vătămare, fie luişi sau fratelui său. Altfel, precum am zis, mult vă păgubiţi, aceasta e adevărata pierzare.

Vi le spun acestea nu ca să găsiţi pricină de sfială şi lenevire, să părăsiţi ascultarea şi să lăsaţi lucrurile să se strice, călcându-vă însăşi conştiinţa voastră, numai pentru ca să fiţi fără de grijă; nici iarăşi vi le grăiesc pentru ca să cădeţi în osânda neascultării şi să începeţi a zice fiecare din voi: eu nu pot face aceasta, că mă smintesc. Căci cu acest cuvânt de pricină, nu veţi face nici o ascultare, nici nu veţi putea împlini vreo poruncă a lui Dumnezeu; ci mai vârtos să va sârguiţi şi să depuneţi toată silinţa ca să faceţi orice ascultare, îngrădindu-vă între voi cu dragoste, plecându-vă unul altuia, cinstind şi smerindu-vă unul altuia, că nimic nu este mai tare ca smerenia. Iar de va vedea cineva pe fratele său mâhnit, sau însuşi se va simţi tulburat, atunci să rămână jos acea slujbă care aduce poticnire. De asemenea, vă zic să va smeriţi unul altuia, nelăsând să ajungă lucrul la mai mare vătămare, că mai bine este, precum am zis de mai multe ori, să nu se facă slujba precum voiţi, ci după întâmplarea trebuinţei, decât să vă tulburaţi pe voi ţi pe fratele vostru, unul pe altul să vă smintiţi şi să vă păgubiţi mult pentru puţin, din neînţelegere de cuvinte. Căci, cu gâlcevirea se păgubeşte omul dintr-amândouă părţile şi nimic nu câştigă. Toate lucrurile să le facem ca să ne folosim. Dar ce folos putem câştiga de nu ne vom smeri unul altuia, ba dimpotrivă ne vom şi tulbura şi sminti unul pe altul? Nu ştiţi ce zic bătrânii că de la vecin este şi viata şi moartea?

Acestea se cuvine, fraţilor să le socotiţi pururi între voi şi să vă aduceţi aminte de cuvintele sfinţilor bătrâni. Să vă nevoiţi cu dragoste şi cu frică de Dumnezeu, ca să urmaţi folosul şi al vostru şi al fraţilor voştri. Astfel vă veţi putea folosi de toate câte vi se vor întâmpla şi veţi spori cu ajutorul iubitorului de oameni Dumnezeu, care să vă dăruiască frica Lui, căci zice: de Dumnezeu să-ţi fie frică şi poruncile Lui să le păzeşti, pe care, amândouă, tot omul dator este să le facă; cărui Dumnezeu milostiv se cuvine toată slava şi închinăciunea în veci. Amin!

CUVÂNTUL 5

NU TREBUIE A SE ÎNCREDE CINEVA ÎN ÎNȚELEPCIUNEA SA

Înțeleptul Solomon zice la paremii: Cei lipsiți de povãțuitori cad ca frunzele, iar mântuirea se sãvârşeşte cu multã povață. Vedeți fraților, puterea cuvântului? Vedeți ce ne învață dumnezeiasca Scripturã? Ne sfãtuieşte sã nu nãdãjduim in noi înşine, nici sã nu ne socotim înțelepți, sã nu credem cã ne putem chivernisi fãrã ajutor; cã după Dumnezeu, negreşit avem trebuință de povãțuitor, care sã ne poarte de grijã şi sã ne chivernisească. Nu sunt mai ticăloşi, nici mai lesne porniți spre cãdere decât aceia care nu au pe nimeni ca sã-i povãțuiascã pe calea lui Dumnezeu; de aceea cei lipsiți de chivernisitori cad ca frunzele. La început, frunza este verde şi frumoasã, apoi se usucã puțin câte puțin şi cade şi este cãlcatã de picioarele oamenilor. Aşa este şi omul care nu este povãțuit de cineva. La început are râvnã spre post şi priveghere, spre sihãstrie şi spre alte bunãtãți, apoi, puțin câte puțin, potolindu-se acea cãldurã şi neavând pe cineva ca sã-l sfãtuiascã, sã-i ațâțe fierbințeala, pe neobservate se stinge de tot şi din râvnã cãzând în trândãvie se face rob vrãjmaşilor sãi, care-şi bat joc de dânsul dupã cum le este voia. Iar pentru cei ce au la cine nãzui ca sã-şi spunã gândurile, sã-şi mãrturiseascã faptele, sã-şi arate toate lucrurile şi sã primeascã sfãtuire, zice: Mântuirea se sãvârşeşte cu mult sfat. Nu zice sã se sfãtuiascã cu mulți, ci ca la toate lucrurile se cade sã se sfãtuiascã. Însã de la început se ia sfat, în care are credință şi încredere. Sã nu spunã numai unele, iar pe altele sã le tãinuiascã, ci pe toate sã le mãrturiseascã şi pentru toate sã se sfãtuiascã. Unora ca acestora, mântuirea se sãvârşeşte întru mare sfat. De nu vã va spune cineva toate gândurile sale şi mai ales de nu va descoperi deprinderea cea rea şi strâmba sa alcãtuire, diavolul, aflând într-însul vreo voie ascunsã, vreun dreptar de viatã de sine izvodit, unindu-se cu acesta, îl stricã desãvârşit. Cãci diavolul când vede pe cineva, cã de sine nu voieşte sã pãcãtuiascã, nici nu are pornire fireasca sã creadã cã face vreun rãu, ca la acea pornire sã adauge şi el îndemn spre pãcat, nici el nu-l supãrã sau sileşte cãtre cele ce omul nu are pornire. Nu-i zice adicã, du-te de curveşte, nici mergi de furã, daca pricepe cã omul nu vrea şi nu primeşte sã le facã; cã nu-şi bate capul diavolul sã ne indemne spre cele ce nu vrem. Dar dacã aflã vreo voie de a noastrã, înclinatã spre pãcat, sau vreo rânduialã de sine întru noi, cu aceasta ne strica, gãsind cale uşoarã. De aceea se zice: Vicleanul atunci face rãu, când se va alcãtui cu îndreptarea noastrã. Diavolul este viclean şi atunci face rãu când se uneşte cu îndreptarea noastrã; fiindcã atunci sporeşte mai mult, atunci mai rãu stricã, atunci lucreazã cu mai multã prisosire. Fiindcã de suntem stãpâniți de voia noastrã şi urmam îndreptãrilor noastre, şi rãul pe care-l facem îl socotim drept lucru bun. Astfel, ne primejduim, fãrã sã ne dãm seama cã ne stricãm, pentru cã nu pricepem nici voia lui Dumnezeu şi nici nu voim a cerceta sã o aflam, deoarece ne încredem în noi înşine şi urmãm voii noastre. De aceea, zicea pãrintele Pimen, cã voia noastrã este zid de aramã între noi şi Dumnezeu. Pricepeți puterea cuvântului? Şi iarãşi a adãugat: Voia noastrã este o piatrã ce se împotriveşte voii lui Dumnezeu. De se va lepãda omul de aceastã voie, poate zice şi el: întru Dumnezeul meu voi trece peste zid. Dumnezeul meu, fãrã prihanã e calea ta! Foarte minunat a zis! Cãci dacã am trecut peste acel zid de aramã al voii noastre, precum a zis sfântul Pimen, atunci vedem cã nu are prihanã calea lui Dumnezeu. Apoi bãtrânul zice şi pentru îndreptare: Când se va uni îndreptarea cu voia noastrã, atunci omul se îndãrãtniceşte cu totul. O, ce minunatã alcãtuire au cuvintele sfinților! Moarte vãditã este însoțirea voii cu îndreptarea, mare primejdie, mare cutremur! Acel ticãlos piere desãvârşit! Cãci cine îl poate face sã creadã cã un altul ştie mai bine folosul sãu? Atunci cu totul se robeşte şi urmeazã gândului sãu şi aşa diavolul îl surpã. De aceea, zice cã vicleanul arunci face rãu, când se alcãtuieşte cu îndreptarea noastrã. Diavolul urãşte glasul sfãtuirii. Nu numai sfatul îl urãşte dar nici însuşi glasul sfãtuirii nu-l poate suferi. Chiar înainte de a începe a face ceva din lucrul întrebat, chiar înainte de a vedea vrãjmaşul de pãzeşti sau nu ceea ce ai auzit, urãşte însãşi întrebarea ce o faci pentru folosul tãu. De ce oare nu suferã nici sunetul întrebãrii? Fiindcã ştie cã prin întrebare şi prin cercetare se vãdesc meşteşugirile lui; de aceea se întristeazã mai mult decât orice când i se descoperã vicleniile, pentru cã nu mai poate sã înşele dupã cum pofteşte, fiindcã cu întrebarea se îndrepteazã sufletul. Mãrturisindu-ți adesea toate gândurile, afli de la cel mai iscusit care ştie: aceasta s-o faci, iar aceasta nu; aceasta este rea, iar aceasta este bunã; aceasta este îndreptare, iar aceea voie. Auzi de asemenea: acum nu e vreme pentru cutare lucru; alta data: acum e vreme potrivitã. Iar diavolul nu gãseşte vreme sã te strice sau sã te prindã în cursã, cãci te vede pururi povãțuit de altul, fiind din toate pãrțile întãrit. Aşa se sãvârşeşte, precum am zis, mântuirea, cu mare sfat. Pe cât de mult vicleanul nu voieşte şi urãşte sfatul, pentru cã pofteşte sã facã rãu, pe atât se bucurã de cei ce n-au povãțuire. Pentru ce? Pentru cã asemenea frunzelor cad. Vicleanul iubea pe acel frate despre care zicea pãrintele Macarie: Am un frate, care când mã vede, se întoarce ca un vârtej. Pe unii ca aceştia îi iubeşte, de unii ca aceştia se bucurã

totdeauna, care nu au nici un povățuitor, care nu întreabã pe cel ce poate dupã Dumnezeu sã le ajute şi sa-i îndrepteze. Dar oare diavolul acela pe care l-a vãzut sfântul cã purta cu el în tigvulițe, tot felul de ierburi, nu cerca şi pe ceilalți frați? Nu putea sã înşele pe alții, cã fiecare dintre ei, cunoscând vicleşugul lui, alerga la duhovnic şi-şi mãrturisea cugetele şi afla ajutor in vremea ispitei. Pentru aceea nu putea sã-i biruiascã. Numai pe cel ticãlos, pe care îl gãsea urmând voii lui şi gol de sfãtuire – pentru cã de la nimeni nu vrea sã ceara ajutor – îl batjocorea şi se întorcea diavolul de la dânsul mulțumit, blestemând pe ceilalți.
Dupã ce a spus sfântului Macarie aceasta, şi cercetând sfântul, a aflat numele fratelui, a alergat la el şi a aflat cã acesta era pricina pierzãrii lui, cã nu voia sã se spovedeascã. Nu avea obiceiul sã-şi spunã cugetele lui, de aceea se întorcea ca un vârtej pentru cã vrãjmaşul îl întorcea ori unde voia. Întrebându-l sfântul bãtrân: Cum petreci frate? i-a rãspuns: bine pãrinte, cu rugãciunile tale. Şi iarãşi zicându-i bãtrânul: nu te supãrã gândurile? A rãspuns: pânã acum, sunt bine! Şi nu voia sã mãrturiseascã, pânã ce sfântul pe ocolite l-a fãcut sã-şi spunã gândurile şi aşa grãindu-i cuvântul lui Dumnezeu, l-a îndreptat. Venind iarãşi diavolul dupã obicei, vrând sã-l cerceteze, s-a ruşinat cã l-a gãsit întãrit, l-a aflat îndreptat, nemaiprimind înşelãciune. Întorcându-se fãrã nici o ispravã, şi înfruntat, s-a întâlnit iarã sfântul cu dânsul şi l-a întrebat: cum se aflã fratele acela, prietenul tãu? Iar diavolul, nu l-a mai numit prieten ci vrãjmaş şi-l blestema zicând cã şi acesta s-a îndãrãtnicit şi nu-l mai asculta, ba chiar s-a fãcut mai sãlbatic decât ceilalți.
Pricepeți acum pentru ce urãşte vrãjmaşul sunetul îndreptãrii? Pentru cã pururea se sileşte spre pierzarea noastrã. Vazut-ați pentru ce iubeşte pe cei ce urmeazã voii lui? Pentru cã se supun diavolului şi singuri se dau robi lui. Nu cunosc la cãlugãr cãdere din altceva, fãrã numai din crezãmântul inimii sale. Unii zic cã dintr-aceasta cad, alții din altã pricinã. Însã eu, precum am zis, altã cãdere nu ştiu sã fie la cineva fãrã numai din pricina sfaturilor inimii sale. Cã nu este altã greşealã mai rea decât aceasta. De care m-a ferit Dumnezeu, cã totdeauna m-am temut de această primejdie. Vãzut-ai pe cineva cã a cãzut? Sã ştii cã a crezut cugetelor sale. Nu este alt lucru mai greu, nu este altceva mai rãu, decât a crede gândurilor sale.
Când eram în obşte, spuneam toate gândurile mele bãtrânului pãrinte Ioan, cã in viata mea, precum am zis, nu voiam sã fac ceva fãrã voia lui. Şi de multe ori îmi zicea gândul: cutare lucru o sã-ți zicã bãtrânul, pentru ce sã-l mai superi? Dar eu ziceam cugetului meu: Anatema ție şi învãțãturii tale şi mintii tale şi înțelepciunii tale, cã orice ştii, de la dracul este. Şi aşa mergeam de întrebam pe bãtrân. Uneori se întâmpla de-mi zicea acelaşi cuvânt ce-mi spusese gândul: De aceea mã tulbura cugetul, zicându-mi: iatã cã s-a întâmplat ce ti-am spus, pentru ce ai mai supãrat pe bãtrân? Iar eu îi rãspundeam gândului: acum este bine, acum este din Duhul Sfânt, iar a ta socotealã este rea, este de la diavolul şi de la starea cea pãtimaşã. Astfel, niciodatã nu mã încredeam gândurilor mele, fãrã întrebare. Şi credeți-mã, fraților, cã eram la mare odihnã şi la multã negrijire, cum v-am mai spus şi altãdatã. Fiindcã auzeam cã, cu multe scârbe trebuie sã intre cineva întru împãrãția cerurilor, iar eu mã vedeam cã nu am nici o scârbã şi mã temeam şi eram la mare bãnuialã, neştiind pricina acestei odihne, pânã ce mi-a spus bãtrânul sã nu mã întristez cã tot cel ce se dã pe sine în ascultarea pãrinților are acest fel de odihnã şi este fãrã de grijã.
Deci nevoiți-vã şi voi, fraților ca sã întrebați, şi nu vã nãdãjduiți spre ştiința voastrã, pricepeți ce fel de negrijire are lucrul, ce bucurie, ce odihnã.
De vreme ce v-am spus cã niciodatã nu m-am scârbit, sã va spun şi aceasta ce mi s-a întâmplat, tot pe când eram în obşte.
Odatã, mi-a venit atâta întristare şi atâta scârbã, cã m-am înspãimântat şi eram întru atâta trudã şi mâhnire, încât credeam cã voi pieri. Întristarea aceasta îmi venise din ispita diavolului. Aceasta bântuialã e foarte grea, întunecatã şi fãrã mângâiere. Din nici o parte nu are odihnã, ci din toate pãrțile nevoie şi strâmtorare. Curând însã, se risipeşte, cã vine darul lui Dumnezeu în suflet şi-l mângâie, cã de n-ar sosi darul lui Dumnezeu degrabã, nimeni n-ar putea suferi aceastã scârbã.
Deci, fiind precum am zis, în acest fel de ispitã şi la atâta strâmtorare, într-una din zile, pe când stãteam în curtea mãnãstirii, având mare greutate şi mã rugam lui Dumnezeu, uitându-mã spre Bisericã, vad înãuntru un bãrbat în chip de arhiereu cã purta omofor şi a intrat in sfântul altar. Eu, care niciodatã nu mã apropiam de om strãin, fãrã de mare trebuințã sau poruncã, acum, ca şi cum m-ar fi împins cineva, am mers dupã dânsul. El, dupã ce a intrat înãuntrul altarului, a stat ca un ceas, ținând mâinile ridicate la cer, iar eu eram înapoia lui, rugându-mã cu multã fricã, fiind cuprins de mare cutremur la vederea lui. Dupã ce a încetat de la rugãciune, s-a întors şi venea cãtre mine. Şi cu cât se apropia, simțeam cã se ridicã de la mine întristarea şi frica. Dupã ce s-a apropiat şi a stat înaintea mea, a întins mâna sa spre pieptul meu şi a grãit acestea: Aşteptând am aşteptat pe Domnul şi m-a ascultat pe mine; a auzit rugãciunea mea şi m-a scos din groapa ticãloşiei şi din tina noroiului; a pus pe piatrã picioarele mele şi a îndreptat paşii mei şi a

bãgat în gura mea cântare nouã, lauda Dumnezeului nostru. Toate aceste stihuri zicându-le de trei ori, mã bãtea pe piept. Apoi a ieşit afarã. Şi îndatã s-a fãcut în inima mea lumina dulce, bucurie, mângâiere şi mare veselie, şi m-am aflat cu totul schimbat din întristarea ce-o aveam. Dupã ce a ieşit, eu alergam dupã dânsul vrând sã-l întâlnesc, dar nu l-am mai putut ajunge, cãci se fãcuse nevãzut. Din acel ceas, din mila lui Dumnezeu, nu ştiu sã mã mai fi ispitit nici de întristare, nici de fricã, ci m-a acoperit Dumnezeu pânã acum prin rugãciunile acelor sfinți bãtrâni.

V-am povestit acestea, frațiîlor, vrând sã vã arãt câtã odihnã şi negrijire are cel ce nu se încrede în sine; cu câtã întemeiere şi adeverire trãieşte cel ce nu nãdãjduieşte în mintea sa şi nici nu crede gândului sãu, ci spre Dumnezeu aruncã nãdejdea sa şi spre cei ce pot, dupã Dumnezeu, sã-l povãțuiascã.

Deci, fraților, învãțați-vã şi voi sã întrebați şi sã cereți sfat; sã nu nãdãjduiți în voi înşivã, nici sã credeți ceea ce va zice cugetul vostru, cã foarte bunã este întrebarea. Întrebarea este smerenie, este bucurie. Sã nu se trudeascã cineva astfel în zadar, cã nu se va putea mântui într-alt chip, decât numai aşa.

Poate va zice cineva, cã de nu va avea pe cine sã întrebe ce sã facã? Adevãrul va zic, de va vrea cineva din toatã inima sã facã voia lui Dumnezeu, nu-l va pãrãsi Dumnezeu, ci pururea îl va povãțui dupã vrerea sa. Iar de nu va vrea sã facã voia lui Dumnezeu, iar vã zic adevãrul, cã şi la prooroc de va merge, dupã inima lui cea rãzvrãtitã, va primi rãspuns de la prooroc precum zice Scriptura: de va greşi, prooroc grãind, eu am rãtãcit pe proorocul, zice Domnul.

Drept aceea, avem datoria sã ne întoarcem cu toatã puterea noastrã spre voia lui Dumnezeu şi sã nu credem inimii noastre, ci chiar de va fi vreun lucru bun, pânã nu vom auzi de la vreun sfânt cã bun este acel lucru, sã nu ne încredem în noi înşine cã bine am fãcut şi cum cã, cu cuviințã este sã se facã. Încã şi dupã ce ne vom sârgui dupã puterea noastrã, se cade iarãşi sã ne spovedim în ce chip am fãcut, pentru ca sã ne încredințãm de l-am fãcut bine şi iarãşi atunci încã sã nu fim fãrã de grijã, ci sã aşteptãm şi judecata lui Dumnezeu, precum se spune despre sfințitul pãrintele Agaton, cã a rãspuns când a fost întrebat: şi ție îți este fricã pãrinte? Ştiu cã m-am silit din toata puterea sã fac voia lui Dumnezeu, dar nu ştiu dacã a plãcut sau nu lui Dumnezeu fapta mea; cã alta este judecata lui Dumnezeu şi alta a oamenilor.

Domnul Dumnezeu sã ne acopere de primejdia celor ce fac voia lor şi sã ne învredniceascã sã ținem calea pãrinților noştri. Cã lui se cuvine slava, cinstea şi închinãciunea, în veci,
Amin!

CUVÂNTUL 6
PENTRU NEOSÂNDIREA APROAPELUI

Fratilor, de am reciti cuvintele sfintilor batrâni adesea si le-am tine minte totdeauna, n-am fi bagat de seama de dânsele. Pentru ca de am fi cu luare aminte si la faptele cele mai mici si de ne-am feri de dânsele cu paza, netrecându-le deloc cu vederea, n-am cadea în cele mari si grele pacate. Pentru ca, va încredintez ca din aceste greseli mici si din nebagarea de seama cu care ne obisnuim a zice: ce este aceasta sau aceea, se face obisnuinta rea în suflet si începem a defaima si pe cele mari. Mare pacat este osândirea aproapelui! Nu uraste Dumnezeu altceva mai mult si nici nu este alt pacat mai rau decât osândirea, întru care rautate nu cade cineva decât numai din nebagarea de seama a celor mici, cum am zis mai sus. Ca, obisnuindu-te a primi cea mai mica meteahna asupra vecinului si a zice: ce este de voi auzi ce graieste acest frate? Sau ce este de voi zice si eu un cuvânt? Si ce este de voi iscodi ce merge sa faca acest frate, sau acel strain? Începe mintea sa-si lase pacatele sale si cerceteaza pe ale altora. Din aceasta se naste clevetirea, osânda, defaimarea si apoi, din parasirea lui Dumnezeu, însuti cazi în cele ce ai osândit pe altul. Iar necercetând cineva rautatile sale, nici plângându-si mortul sau, (precum au zis parintii), nici odinioara nu se va putea îndrepta pe sine întru ceva, fiindca îsi pierde vremea iscodind lucrurile vecinului sau. Si alt nimic nu atâta atâta mânia lui Dumnezeu, si nici nu despoaie pe om de darul lui Dumnezeu ca sa caza în parasire, decât grairea si osândirea aproapelui. Sa stiti si aceasta ca: alta este a cleveti, alta a osândi si alta a defaima.

A cleveti este când cineva zice ca cutare a spus minciuni, sau s-a mâniat sau a curvit, sau altceva asemenea a facut. Acesta a grait rau împotriva aproapelui, adica a vestit pacatul aceluia cu patima. Iar a osândi este când cineva zice ca cutare este mincinos sau betiv, sau curvar. Unul ca acesta a osândit toata starea sufletului aceluia si a hotarât pentru toata viata lui ca într-acest chip este, încredintat ca este asa. si greu lucru este! Ca alta este a zice ca s-a mâniat si alta ca este mânios si a hotarî, precum am zis, asupra

întregii lui vieti. Iar osânda este cu atât mai grea decât tot pacatul, cu cât însusi Hristos zice: Fatarnice scoate mai întâi bârna din ochiul tau si atunci sa cauti sa scoti si gunoiul din ochiul fratelui tau. Luati seama ca pacatul vecinului l-a asemanat cu gunoiul, iar pacatul osânditorului l-a asemanat cu bârna, atât este de rea osânda ca întrece tot pacatul. Pentru aceea si fariseul acela, când se ruga si spunea faptele sale cele bune multumind lui Dumnezeu, nu spunea minciuni, ci adevarul spunea. Nu pentru aceasta s-a osândit, ca avem datoria sa multumim lui Dumnezeu când ne învrednicim sa facem vreun bine, fiindca El ne ajuta. Ca, pentru ca multumea lui Dumnezeu si îsi spunea faptele sale si pentru ca a zis ca nu sunt ca ceilalti oameni, nu s-a osândit, ci numai pentru ca întorcându-se catre vames, a zis: nu sunt nici ca acest vames. Atunci s-a maniat Dumnezeu ca l-a osândit în fata si i-a hulit însasi starea sufletului aceluia si în scurt, i-a defaimat toata viata. Pentru aceea zice: Vamesul s-a pogorât mai îndreptat decât acela. Nu este dar, alt pacat mai greu, si nici mai rau, precum de multe ori am zis, decât a osândi si a defaima si a necinsti pe aproapele.

Dar oare pentru ce nu ne osândim mai degraba pe noi însine si rautatile noastre care le stim bine si pentru care avem sa dam înfricosat raspuns la Dumnezeu? Pentru ce apucam mai înainte judecata lui Dumnezeu? Ce avem cu faptura mâinilor sale? Cum de nu ne înfricosam de ceea ce s-a întâmplat batrânului aceluia, care auzind de oarecare frate ca a cazut în curvie, numai pentru ca a zis: o, ce rautate a facut, nu stiti ce lucru groaznic spune la Pateric pentru dansul? Ca îngerul luând sufletul acelui frate ce pacatuise l-a dus la el, zicându-i: „Iata, a adormit acela pe care l-ai osândit, unde poruncesti sa fie dus sufletul sau: la împaratia cerului sau la iad?”. Oare este alta înfricosare mai mare ca aceasta? Cuvântul îngerului catre batrânul nu însemneaza altceva, decât numai aceasta: de vreme ce tu esti judecatorul pacatosilor si dreptilor, spune ce hotarasti pentru acest ticalos suflet? Îl miluiesti pe el, ori îl osândesti în munci? Deci întru atât s-a înspaimântat acest sfânt batrân, încât în tot restul vietii lui n-a încetat a lacrima si a suspina si cu mii de dureri a se ruga lui Dumnezeu sa i se ierte pacatul acela. si aceasta pocainta o facea dupa ce a cazut la picioarele îngerului si a luat iertare. Ati priceput dar din ceea ce a zis îngerul catre acel batrân cât de grea este rautatea osândirii? A fost iertat batrânul, dar sufletul lui nu s-a mai putut mângâia, nici n-au contenit lacrimile lui pâna a murit.

Asa si noi, ce avem cu fratele nostru? Ce avem cu greutatea straina? Fratilor, avem de ce sa ne grijim. Fiecare sa ne cercetam pe noi însine si rautatile noastre. Numai lui Dumnezeu i se cuvine sa îndrepteze si sa judece pe pacatosi. El, care stie starea, puterea, petrecerea, darurile si firea fiecaruia. El stie a judeca pe fiecare dupa rânduirea starii sale. Ca într-un chip judeca gresalele arhiereului si într-altul pe ale boierului; întru-un fel pe ale staretului si în altul pe ale ucenicului; într-un chip pe ale bolnavului si în altul pe ale sanatosului. Cine poate sti judecatile lui Dumnezeu, fara numai El singur, care pe toti i-a zidit si stie toate.

Sa va povestesc ceea ce îmi adusei aminte ca am auzit.

O corabie a mers odata cu robi, într-un oras oarecare, unde se afla o fecioara foarte duhovniceasca si sfânta cu viata. Acesta, auzind de venirea robilor, mult s-a bucurat, caci dorea sa cumpere o copila mica, cu gândul sa o creasca cu multa buna chibzuire si sa o fereasca a nu se deprinde cu nici o rautate a lumii acesteia. Trimitând la corabier si întrebându-l de are niscaiva copile tinere, a aflat doua fetite precum dorea fecioara, si dând pretul cuvenit pentru una, a luat-o. De acolo, de unde era sfânta aceea, pogorându-se corabierul, l-a întâmpinat o femeie curva din oras, care vazând pe fetita cealalta cu dânsul, a dorit sa o cumpere. Si tocmindu-se cu el si dând pretul, a luat-o si s-a dus. Acum vedeti taina lui Dumnezeu? Vedeti judecata? Acea sfânta fecioara a luat prunca si a crescut-o în frica lui Dumnezeu, învatând-o toate bunatatile, deprinzând-o toata osteneala calugariei si îndeletnicindu-se la savârsirea tuturor poruncilor lui Dumnezeu. A luat si curva pe ticaloasa aceea si a facut-o vas al spurcaciunii, ca ce altceva era sa o învete curva, decât pierderea sufletului ei? Ce putem zice de înfricosata judecata a lui Dumnezeu? Amândoua erau mici, amândoua au fost vândute si nu stiau unde merg. Însa una s-a aflat în mâinile lui Dumnezeu, iar cealalta a cazut în mâinile diavolului. Poate oare sa zica cineva ca, ce cere Dumnezeu de la una, cere si de la cealalta? Cum este cu putinta? Oare de vor cadea amândoua în pacatul curviei sau în alt pacat, putem zice ca amândoua vor fi judecate în acelasi chip? Nu! Macar, desi în acelasi fel ar fi caderea amândoura, negresit, nu în acelasi fel se vor judeca. Pentru ca cea dintâi a învatat ale judecatii, a auzit cele ale împaratiei lui Dumnezeu, ziua si noaptea a petrecut întru cuvântarea lui Dumnezeu, iar cealalta ticaloasa, nici nu a vazut, nici nu a auzit vreodata ce este bunatatea, ci dimpotriva, pururea toate rautatile,

toate lucrurile diavolesti. Cum este cu putinta sa le judece pe amândoua în acelasi chip? Pentru aceea, am zis ca omul nu poate pricepe judecatile lui Dumnezeu. Singur El le stie pe toate si poate judeca gresalele fiecaruia precum El însusi stie.

Adevarat, se întâmpla de greseste vreun frate din prostime, dar are si o fapta buna, cu care place lui Dumnezeu în toata viata sa, iar tu sezi si osândesti si-ti pierzi sufletul. Ca desi se întâmpla de greseste ceva ca un om, dar ce stii cât s-a nevoit si s-a silit luptându-se ca sa nu cada. Iar pentru ca nu i s-a întâmplat caderea din lenevire, ci din slabiciunea firii, sau din biruinta razboiului celui mare, pe care l-a suferit înainte de a se împila, sa stii ca greseala unuia ca acestuia poate afla oarecare îndreptare înaintea lui Dumnezeu. Ca Dumnezeu a vazut osteneala si scârba ce a avut pâna a cazut, si-i este mila de dansul si-l iarta. Asa, ca Dumnezeu îl iarta, iar tu îl osândesti si-ti pierzi sufletul. Dar oare stii tu câte lacrimi a varsat el înaintea lui Dumnezeu, pentru acea greseala? Tu îi stii pacatul, dar pocainta nu i-o stii. Si de multe ori, nu numai osândim ci si defaimam; ca alta este osândirea, precum am zis si alta defaimarea. Defaimarea este când nu numai osândesti pe altul, ci te si scârbesti de el, si-l urasti ca pe un spurcat. Iar aceasta este mult mai rea decât osânda. Deci cei ce vor sa se mântuiasca, nici odata sa nu iscodeasca nici sa nu osândeasca gresalele fratilor si ale vecinilor lor, ci mai degraba din greseala altora sa se întelepteasca si, nedefaimând pe cel gresit, sa se foloseasca pe sine, ca acel care vazând pe fratele sau pacatuind, suspina zicând: „Vai mie ticalosul! Astazi greseste acesta, iar mâine cu adevarat eu". Vezi întarire? Vezi fericire? Cum îndata a aflat mijloc sa fuga de osândirea fratelui sau? Ca zicând, caci cu adevarat si eu mâine voi cadea, si-a luat lui si frica si grija spre cele ce putea sa greseasca. Si asa a scapat de a osândi pe vecin! Si n-a statut acolo cu cuvântul ci si pe sine s-a socotit mult mai prost decât acela, caci a adaugat zicând: „Acesta cred ca se va pocai de pacatul sau, iar eu poate nu voi avea vreme, sau nu voi vrea, sau nu voi putea a ma pocai". Vezi lumina luminatului suflet? Care nu numai ca a putut a fugi de osânda vecinului, ci si pe sine s-a smerit desavârsit, socotindu-se mai neputincios decât acela. Noi, însa, ticalosii, cu defaimare osândim pe fratele nostru si-l socotim cu totul pierdut, si de orice vedem, sau auzim, sau gândim, ne scârbim. Dar nu ne oprim numai la stricaciunea noastra, ci întâlnim si pe alt frate si-l smintim, povestindu-i si lui, ca aceasta, sau aceea s-a întâmplat; îl stricam si pe acela, varsând si în inima lui otrava, netemându-ne de cel ce a zis: „Vai de cel ce adapa pe fratele sau cu apa tulbure!" Facem slujba dracilor si ca niste orbi, nu cunoastem ca, în ce chip vrajmasul de obste nu face niciodata bine, ci numai tulbura, se sminteste si se strica, asa si noi aflam ajutorul lui, spre pierzarea noastra si a vecinului: ca cel ce sminteste suflet este diavol si ajuta dracilor. Dupa cum, dimpotriva, cel ce foloseste este ajutor îngerilor.

Din ce patimim noi oare aceasta? Desigur, nu din altceva, fara numai pentru ca nu avem dragoste. Ca de am avea dragoste, am trece cu vederea toate marile gresale ale fratelui nostru, precum zice, ca dragostea acopera multime de pacate. Si iar: dragostea nu socoteste rautate, toate le sufera si celelalte. Daca am avea si noi dragoste, precum am zis, aceasta dragoste ar acoperi toate pacatele fratelui nostru. Au doara sunt orbi si nu vad pacatele oamenilor? si cine uraste pacatul mai mult decât sfintii? Dar nu urasc pe pacatos, nici nu se scârbesc de el, ci se întristeaza si le este mila; îl mângâie si-l sfatuiesc, silindu-se în tot chipul sa-l vindece ca pe un madular stricat si fac toata mijlocirea ca sa-l mântuiasca, precum fac pescarii când arunca undita în mare, ca dupa ce simt ca s-a prins vreun peste mare si începe a se arunca si a sari, nu-l trag îndata în sila, ca sa nu se rupa ata si sa-l scape, ci lasa ata sloboda si merge unde voieste, pâna când pricep ca a ostenit si s-a domolit din zvârcolirea lui si atunci încep a-l trage putin cate putin. Asa si sfintii, cu îndelunga rabdare si cu dragoste trag pe frate spre îndreptare si nu-l gonesc nici nu se scârbesc de dansul, ci întocmai ca o mama, care oricât de urat i-ar fi copilul, nu se scârbeste de dânsul, ci-l împodobeste cu bucurie si se sileste cu tot felul de mijloace sa-l înfrumuseteze. Asa si cu sfintii, totdeauna acopera, ocrotesc si ajuta pacatosului si asteapta cu îndelunga rabdare întoarcerea lui, silindu-se ca si pe cel gresit sa-l îndrepteze si pe altii sa-i fereasca sa nu se sminteasca si ei însisi mai mult sa sporeasca si sa procopseasca spre dragostea lui Dumnezeu.

Ce a facut sfântul Amona când au venit catre dansul fratii aceia tulburati si i-au zis: „Vino de vezi parinte, ca în chilia cutarui frate este o muiere?" O, câta milostivire a aratat, câta dragoste s-a aflat în sufletul acelui sfânt! Pentru ca dupa ce a simtit ca fratele ascunsese pe muiere sub un butoi, a mers si a sezut deasupra si apoi le-a zis: cercetati de gasiti pe muierea ce ati zis ca este în chilia acestui frate. Si dupa ce au cercetat si nu au gasit, le-a zis: Dumnezeu sa va ierte, si i-a înfruntat. Si povatuindu-i sa se fereasca de grairea de rau, i-a învatat mult sa nu creada îndata la ponosul vecinului lor. Apoi si pe acel

frate l-a înteleptit si l-a îndreptat, nu numai prin faptul ca i-a acoperit greseala, ci la vreme potrivita, în taina l-a sfatuit sa paraseasca pacatul, si apucându-l de mâna, i-a zis: „Grijeste-te frate de sufletul tau!” si foarte s-a pocait fratele, umilindu-se mult de iubirea cea de oameni si de blândetea ce a aratat batrânul pentru dânsul. Deci sa câstigam si noi dragoste, sa aratam milostivire spre aproapele, ca sa scapam de clevetirea cea rea de a osândi sau defaima sau a scârbi pe cineva, ci mai vârtos sa ajutam unul altuia ca unor madulare ale noastre. Oare de ar avea cineva vreo rana la mâna sau la picior, sau la alta parte a trupului sau, s-ar scârbi de sine? Ar taia acea patimasa parte? Macar si de ar fi si de tot stricata. Sau mai vârtos s-ar sili sa o curateasca, sa o spele, sa puna alifie, sa o lege, sa o stropeasca cu sfânta aghiasma, înca va nazui si la rugaciunile sfintilor ca sa-i ajute, (dupa cum sfatuia si avva Zosima); în scurt, nu poate trece cu vederea, nici nu uraste madularul sau, nici nu se scârbeste de împuticiunea lui, ci face tot ce-i sta în putinta ca sa-l tamaduiasca. Asa trebuie sa ne întristam unul de altul si sa ne ajutam între noi, adica cei mai puternici pe cei mai slabi si sa ne silim în tot chipul sa folosim unul pe altul. Ca madulare suntem unul altuia, precum zice apostolul ca toti un trup suntem, iar când patimeste un madular si celelalte toate sunt în suferinta. Oare ce vi se par a fi obstile? Au nu sunt un trup si madulare unul altuia? Proiestorul si chivernisitorii sunt cap, cei ce privegheaza si se povatuiesc sunt ochi, cei ce folosesc cu cuvântul sunt gura, cei ce au ascultare si supunere sunt urechi, cei ce lucreaza si se nevoiesc la ascultari sunt mâini, iar cei ce alearga sunt picioare. De esti cap, chiverniseste; gura esti, graieste; de esti ochi, ia aminte; ureche de esti, asculta; mâna esti, lucreaza; picior esti, slujeste; fiecare madular ascultând de trupul sau, dupa starea si puterea sa.

Pentru aceea, sârguiti-va, fratilor, sa va ajutati pururi unul pe altul si cu învatatura si cu cuvântul lui Dumnezeu, sau cu mângâierea luminând sufletul fratelui în vreme de scârba, sau cu ajutorul mâinilor la ascultari, fiecare precum am zis, dupa puterea lui nevoindu-se a se ajuta cu ceilalti. Caci cu cât se uneste cineva cu vecinul sau, cu atât se împreuna cu Dumnezeu. Iar ca sa pricepeti puterea cuvântului, sa va spun o pilda a parintilor. Faceti cu compasul un cerc pe pamânt, apoi socotiti ca cercul dimprejur este lumea, punctul de mijloc, adica centrul, fapta cea buna, iar razele cercului, drept vietile si petrecerile oamenilor. Deci, precum razele începând de la cerc si mergând spre centrul lui se apropie tot mai mult ca sa se uneasca în centru, tot asa si sfintii, cu cât sporeau în fapte bune, cu atât se uneau si se alcatuiau unii cu altii în dragoste si prin unire se apropiau de Dumnezeu. Si dimpotriva, cu cât se departeaza cineva de Dumnezeu, cu atât se departeaza si de unire si de dragoste si de Dumnezeu. Precum vedem si la acele raze, ce plecând din centru se tot departeaza putin câte putin, si cu cât creste lungimea lor, si departarea dintre ele se face tot mai mare. Aceasta este pilda, iar adevarul l-a aratat mai descoperit Sf. Apostol Pavel, zicând ca fara de dragoste, toate sunt necurate. Deci cu cât cineva iubeste pe vecinul si pe fratele sau, cu atât se uneste cu Dumnezeu; si cu cat se departeaza unul de altul, cu atât se departeaza de Dumnezeu. Asa este firea dragostei. Drept aceea, cu cât suntem afara si departe de dragostea lui Dumnezeu cu atât suntem fiecare departati unul de altul; iar de vom iubi pe Dumnezeu, cu cât ne apropiem de El prin dragostea Lui, cu atât ne apropiem si de dragostea vecinului.

Domnul Dumnezeu sa ne învredniceasca ca nu numai sa ascultam cele de folosul nostru, ci sa le si facem, cu toate ca si, cu cât dorim a auzi cele de folos, cu atât si darul lui Dumnezeu ne ajuta a le savârsi. si iarasi, cu cât ne sârguim a face binele, cu atât si bunul Dumnezeu adauga luminarea Sa si ne învata voia Sa. Caruia se cuvine slava si puterea în vecii vecilor!

CUVANTUL 7

TREBUIE SÃ NE DEFÃIMÃM PE NOI ÎNªINE

Sã cercetãm, fraþilor, din ce pricinã uneori, auzind un cuvânt prost de la altul îl trecem cu vederea fãrã a ne tulbura, ca ºi cum n-am fi auzit nimic, iar alteori nimic nu suferim ºi din orice am auzi ne tulburãm. Care sã fie pricina deosebirii acesteia, sau mai bine sã zicem aceasta se face dintr-o singurã pricinã sau din mai multe? Fiindcã nouã ni se pare cã aceastã deosebire nu numai din una, ci din mai multe pricini se face.

Uneori se întâmplã ca cineva sã se afle într-o stare de liniºte, din rugãciune, sau din aºezarea altor îndeletniciri. Atunci trece fãrã tulburare ºi suferã cuvântul cel aspru al fratelui sãu fãrã mâhnire. Sau dacã are dragoste ºi prietenie cãtre vecinul, primeºte ºi atunci graiul lui fãrã întristare ºi nu se mâhneºte orice îi va zice. Iar altul, defãimând pe cel ce-i grãieºte cuvânt de scârbã ºi nebãgându-l în seamã, nu ia aminte la

cele ce îi zice ºi ca un netrebnic socotindu-l, orice i-ar zice sau i-ar face, le socoteºte ca pe niºte bârfeli ºi nu se tulburã. Pentru care spre asemãnare, o sã vã spun o pildã ce mi s-a întâmplat a o vedea eu însumi, ca sã o pricepeþi ºi sã vã feriþi.

Tot pe când eram în obºte, era acolo între fraþi unul pe care niciodatã nu-l vedeam sã se tulbure, sau sã se întristeze, sau sã se scandalizeze, cu toate cã vedeam cã mulþi fraþi îl ocãrãsc ºi-i zic cuvinte proaste. Tânãrul acela însã pe toate le suferea fãrã nici o tulburare. De aceea, pururi mã miram de rãbdarea lui cea mare ºi mult doream sã aflu cum a câºtigat o astfel de faptã bunã. Odatã, chemându-l deosebi la o parte ºi fãcându-i metanie, l-am rugat sã-mi spunã cu ce cuget se împacã, când îl defaimã unii ºi alþii ºi-l scârbesc ºi cum suferã cu atâta rãbdare. Iar el mi-a rãspuns cu mândrie, zicând: „Þi-nchipui cã stau sã ascult acele bârfeli ºi netrebnice cuvinte ce îmi zic? Eu, nici nu le socotesc graiuri de om, ci ca niºte lãtrãturi de câini”. Acestea auzind, m-am îngrijorat ºi fãcându-i metanie m-am depãrtat, zicând în gândul meu: „ºi-a aflat calea acest frate”. ªi întãrindu-mã cu Sfânta Cruce, rugându-mã ca sã mã acopere Dumnezeu ºi pe mine ºi pe acela.

Iatã dar, cã se întâmplã, precum am zis, ºi din defãimare sã nu se tulbure cineva. Aceasta însã, este pierzare desãvârºitã.

A se scârbi cineva spre fratele care îl suparã, se întâmplã, uneori din negãtire spre rãbdare, sau cum am zis, din neliniºtitã aºezare, sau din mâhnirea ce se întâmplã sã o avem uneori; poate ºi din multe altele (pentru care v-am mai grãit), sã se pricinuiascã scârbã ºi tulburare. Dar cea mai mare pricinã a oricãrei tulburãri, de vom cerceta cu de-amãnuntul, nu este alta decât pentru cã nu ne defãimãm pe noi înºine. Din aceasta nu aflãm niciodatã odihna, din aceasta se pricinuieºte toatã tulburarea ºi scârba. Nu-i de mirare dacã pãtimim noi aceasta; când auzim pe toþi sfinþii grãind cu un glas, cã nu este alt drum decât acesta, ºi vedem cã nimeni n-a putut sã-þi afle odihna pe altã cale, cum noi nedefãimându-ne ºi socotind cã mergem bine, nãdãjduim repaus? În adevãr zic, ca de ar face cineva mii de bunãtãþi ºi nu va þine drumul acesta, niciodatã nu va scãpa de întristare, nici nu se va putea pãzi sã nu scârbeascã pe altul, ci în zadar îi sunt toate ostenelile. Iar cei ce se defaimã pe sine, oriunde s-ar afla, totdeauna este vesel ºi liniºtit, precum a zis avva Pimen: „Cel ce se defaimã pe sine, orice i s-ar întâmpla, sau pagubã, sau scârbã, mai dinainte socotindu-se vrednic de ele, niciodatã nu se tulburã”. Oare este altceva mai fãrã de grijã decât aceasta? Poate va sa zicã cineva: „Cum voi putea sã mã defaim pe mine însumi, când mã mâhneºte vreun frate, dacã cercetându-mã, aflu cã nu i-am dat nici o pricinã pentru aceasta”. Adevãrul vã zic, cã de se va ispiti cineva cu de-amãnuntul ºi cu fricã de Dumnezeu, se afla pe sine vinovat ºi cã el a dat prilej acestui frate, ori cu fapta, ori cu cuvântul, ori cu chipul. Iar de i se va pãrea cã, cu nimic din toate acestea nu l-a mâhnit, atunci trebuie sã se socoteascã cum cã poate altã datã l-a întristat, în alte împrejurãri, sau poate cã a întristat pe alt frate ºi i se cãdea de atunci sã se scârbeascã, sau pentru vreun pãcat ce a fãcut ºi nu i s-a întâmplat atunci scârba, se cuvenea a fi gata pentru a primi întristarea. De aceea, în scurt zic, de se va cerceta cineva cu fricã de Dumnezeu, totdeauna se gãseºte vinovat. Chiar dacã uneori ni s-ar pãrea cã suntem liniºtiþi ºi cã de nu ne-ar fi zis cutare frate cuvânt de întristare nu ne-am fi tulburat ºi aºa ne socotim cã, cu dreptate ne tulburãm asupra aceluia zicând cã de n-ar fi venit cutare sã mã tulbure cu vorba, nu m-aº fi smintit. ªi aceasta este mare înºelãciune diavoleascã; oare cel ce ne-a grãit cuvântul a sãdit patima în inima noastrã? Nu, nicidecum. Acela n-a fãcut altceva decât cã a dezgolit patima noastrã ce o avem în suflet ºi putem sã ne folosim, de vom vrea, din acest cuvânt. Putem sã ne îndreptãm de acel ponos, de vom primi mustrarea cu gând liniºtit. Dar pentru cã (precum de multe ori v-am grãit) nu ne defãimãm pe noi înºine la orice, ba adesea gãsim acest fel de îndreptãþiri, ne asemãnãm cu un vas, foarte curat pe dinafarã, iar înlãuntru plin de împuþiciune, din care, dând cineva cu o pietricicã ºi spãrgându-l, iese afarã toatã putoarea. Deci vã întreb: acea pietricicã a pricinuit putoarea în vas, sau numai i-a dat prilej sã iasã afarã? Asemenea este ºi cel ce se îndreptãþeºte ºi zice: eu ºedeam cu pace ºi cutare cuvânt al fratelui, m-a tulburat. Lui i se pare cã era liniºtit, dar patima o avea în sufletul sãu ºi nu o simþea. Acel frate a aruncat cuvântul ca o pietricicã, care numai fãcându-i loc, putoarea a început a ieºi din inimã, iar nu ea a pricinuit-o.

Deci cel ce îºi voieºte folosul ºi îndreptarea ºi sporirea spre cele mântuitoare, nu numai cã nu i se cade sã se tulbure de un cuvânt prost sau de o faptã de întristare, ci mai vârtos se cuvine sã mulþumeascã ºi sã vadã în acel frate un fãcãtor de bine ºi un doctor al inimii lui, ca unul ce cu acel cuvânt ca, cu o doctorie, l-a fãcut sã-þi verse afarã veninul ce avea în inimã ºi cã poate de acum înainte sã nu se mai

supere lesne de ispite ºi sã sporeascã înainte spre fapte bune fãrã poticnire. Ba se învredniceºte a purta ºi sarcina altui frate (oricât de grea), întocmai ca un dobitoc, care multã greutate ridicã, de este sãnãtos ºi în putere ºi chiar de i se va întâmpla ºi poticnire, îndatã se întoarce ºi nu cade, sau de va cãdea, singur se scoalã. Iar cei necercaþi ºi neispitiþi, nerãbdãtori ºi cârtitori sunt întocmai ca vitele cele slabe ºi bolnave ºi miºele, care, nu numai cã nu pot sã ducã o sarcinã cât de uºoarã, ci nici pe sine-ºi nu se pot purta; ba ºi fãrã de pricinã se poticnesc ºi neînpinse de nimenea cad, nemaiputându-se scula fãrã ajutorul altora. Sufletul nu slãbãnogeºte, nici se mârºeveºte din altceva, decât numai din pãcat. ªi aflându-se în aceastã neputinþã, cea mai micã întâmplare i se pare grea ºi de nesuferit. Iar când este neîmpilat de pãcat ºi nebiruit de patimi, atunci ºi cele mai grele întâmplãri (care de multe ori ni se par nesuferite) le trece cu veselie ºi fãrã cârtire.

Pentru aceea, întorcându-ne la începutul cuvântului, zicem cã mare folos ºi neclãtitã odihnã ne pricinuieºte defãimarea ce ne-o vom face ori la ce ni s-ar întâmpla, mai vârtos socotind cã nimic nu se clinteºte fãrã pronia dumnezeiascã. Dar va zice cineva: cum pot sã nu mã scârbesc, când am trebuinþã de ceva ºi cerând nu mi se dã? Cu adevãrat, nici atunci nu se va mâhni cineva când va zice cã Ziditorul meu ºtie mai bine ce-mi este de folos ºi poate darul sã-mi fie drept împlinirea cererii mele. Evreii, patruzeci de ani au fost hrãniþi cu manã, care un lucru fiind, se prefãcea totuºi dupã pofta gustului fiecãruia, adicã oricine ce poftea, aceea i se prefãcea la gust. Aºa ºi cineva, când va cere ou ºi nu i se dã, ci îi dã legume, sã zicã cugetului sãu: de mi-ar fi fost de folos, mi-ar fi trimis Dumnezeu cu adevãrat; ºi oare nu poate Dumnezeu ca ºi aceste ierburi sã le prefacã în gust de ou? Sã ºtiþi cã acest cuget bun ºi înfrânarea cea fãrã cârtire a poftei sale se socoteºte ca o mucenicie. Iar când cineva nu este vrednic sã-ºi pricinuiascã însuºi odihnã, sau nu ºtie sã-ºi chiverniseascã folosul sãu, mãcar de i s-ar preface cerul ºi pãmântul, tot nu se va odihni; cãci cu toate cã Dumnezeu, ca un milostiv, poartã grijã de trebuinþa fiecãruia, însa uneori îi prisoseºte omului, alteori îi lipseºte. când iconomiseºte Dumnezeu ce ne prisoseºte, ne aratã iubirea Lui cea mare de oameni ºi se cade sã-i mulþumim pentru prinosul darului; iar când nu ni se ajung nici cele trebuincioase, ne învaþã rãbdare, fãcând mângâiere lipsei lucrului celui trebuincios, cu cuvântul cel negrãit al proniei sale. Pentru aceea, întru toate ºi pentru toate sã avem ochii noºtri sus, ºi de pãtimim ori bine ori rãu, sã mulþumim lui Dumnezeu de toate câte ni se întâmplã ºi pururea sã ne defãimãm pe noi. Când ni se va întâmpla vreun bine, sã zicem ca pãrinþii noºtri, cã iconomia lui Dumnezeu este; iar de ni se va întâmpla vreun rãu, sã zicem cã pentru pãcatele noastre. Cã orice vom patimi, adevãrat este cã pentru pãcatele noastre pãtimim. Fiindcã sfinþii, deºi se ispiteau de vrãjmaºi, sufereau sau din dragostea de Dumnezeu sau pentru ca sã se proslãveascã numele Lui cel sfânt, prin strãlucirea faptelor lor celor bune spre folosul multora, sau pentru ca sã li se adauge cununile ºi rãsplãtirea de la Dumnezeu. Iar pentru noi ticãloºii, care în toate zilele pãcãtuim ºi urmãm voii patimilor noastre, nu putem zice altceva, decât cã pe dreptate pãtimim, fiindcã am lãsat calea cea dreaptã ce ne-au arãtat-o pãrinþii ºi umblãm pe drum strâmt ºi rãtãcit, defãimând pe vecin iar nu pe noi înºine, fiecare din noi aruncând pricina asupra fratelui sau la orice lucru, ºi însãrcinând greutate asupra aceluia. Fiecare din noi, se trândãveºte ºi nu pãzeºte mãcar o poruncã, iar de la vecin cerem împlinirea tuturora.

Sã luãm aminte fraþilor, ca sã nu ne înºelãm sã osândim pe alþii, pentru cã foarte rea deprindere se face. ªi de multe ori fiind întunecaþi cu totul ºi fãrã de nici o faptã bunã (mãcar cât de micã) ba ºi obiºnuiþi cu pãcate grozave ºi legaþi de patimi cumplite, pentru care s-ar cãdea ziua ºi noaptea sã plângem cu amar ºi sã ne tânguim cu toatã smerenia crezând întru inimile noastre cã nu este altul mai spurcat decât noi ºi mai întinat, ºedem ºi iscodim vorbele ºi faptele ºi miºcãrile altora, cãrora nu suntem vrednici nici curelele încãlþãmintei sã le dezlegãm, dupã cum zice cuvântul. ªi mãcar cã ºtim cã aceia au multe fapte bune, îi osândim pentru cã nu fac cutare lucru aºa ºi pentru cã nu sãvârºesc cutare facere de bine mai cu alt chip (dupã socoteala noastrã), ca sã fie desãvârºiþi. ªi zicem: bun este cutare, smerit, blând, are milostenie ºi altele dar este fãþarnic, ori iubitor de argint, ori înºelãtor. ªi mult atragem urgia lui Dumnezeu asupra noastrã. Pentru cã neavând noi nici o fapta bunã din cele care mãrturisim cã au aceia, îi osândim pe ei pentru cele ce le lipsesc, ca ºi cum noi am fi desãvârºiþi. De voim sã ne folosim, fraþilor, pe noi sã ne osândim, pe noi sã ne defãimãm, ºi de orice, pe noi sã ne socotim vinovaþi ºi greºiþi, iar nu pe fratele nostru.

Odinioarã au venit la mine doi fraþi scârbiþi unul asupra altuia. Cel mare zicea despre cel mai mic cã îi poruncesc câte ceva ºi se mâhneºte ºi mã întristez ºi eu, aducându-mi aminte de cuvântul pãrinþilor: cã de ar avea credinþã ar primi cuvântul cu bucurie.

Iar cel mai mic zicea: iartã-mã pãrinte, cã nu-mi zice cu frica lui Dumnezeu, ci cu poruncã ºi socotesc cã de aceea nu se încredinþeazã inima mea, precum zic pãrinþii. Luaþi aminte ºi vedeþi cã amândoi s-au defãimat unul pe altul.

Alþi doi fraþi, gâlcevindu-se între ei, ºi-au pus apoi metanie unul altuia cerându-ºi iertãciune, dar nu s-au împãcat sufletele lor pentru cã unul zicea cã nu i-a fãcut metanie din toatã inima, de aceea nu s-a liniºtit sufletul sãu, cã aºa au zis pãrinþii. Iar celãlalt zicea dimpotrivã: pentru ca n-a fost gãtit ºi alcãtuit mai înainte acela cu dragoste cãtre mine, înainte de a mã pleca eu lui, pentru aceea nici eu nu m-am încredinþat iertãciunii lui. Vedeþi fraþilor, înºelãciune, vedeþi rãzvrãtire de socotinþe omeneºti? Dumnezeu ºtie cât mã spãimântez când vad cã însãºi sfaturile sfinþilor pãrinþi le întoarcem dupã voia noastrã cea rea, spre pierzarea sufletelor noastre, iar nu spre folos. Cei doi despre care v-am povestit acum, în loc sa zicã unul: pentru cã eu nu am pus metanie fratelui cu plecãciune din inimã, pentru aceea nu a alcãtuit Dumnezeu adevãrata dragoste cãtre mine; iar celãlalt sã rãspundã: pentru ca eu n-am fost cu râvnã de dragoste cãtre fratele, pentru aceasta nu mi s-a liniºtit sufletul meu ºi fiecare sã se defaime pe sine ca sã se îndrepteze; ei amândoi s-au îndreptat în cuvinte ºi au aruncat vinã unul asupra altuia. Precum ºi cei doi dintâi. De unde se cuvenea sã zicã unul: pentru cã eu spun fratelui cu poruncã, de aceea nu se smereºte sã facã ceea ce îi zic; iar celãlalt sã zicã: mãcar cã fratele cu blândeþe îmi porunceºte, dar eu sunt nesupus ºi neascultãtor, neavând fricã de Dumnezeu ºi de aceea îl tulbur; - ei amândoi se fãceau buni, învinovãþind unul pe celalalt. Aceasta este dar, precum am zis, pricina cã nu sporim spre bine, nici nu ne folosim. Cã nu ne defãimam pe noi înºine ºi rãmânem smintiþi ºi întru tulburare neîncetatã totdeauna, osândind pe fratele nostru cã nu este desãvârºit întru bunãtãþi. Iar a noastrã nevrednicie, prostime ºi miºelie nu o socotim, ca sã ne dojenim ºi ca sã ne mustram pentru ce facem cele necuviincioase ºi netrebnice. Pentru aceea, bãtrânul acela, când l-a întrebat un frate zicându-i: ce ai aflat mai de folos în cãlãtoria aceasta a mântuirii, a rãspuns: nimic alta, decât a se defãima cineva pe sine. ªi l-a lãudat foarte, fiindcã adevãrat a grãit bãtrânul, cã aceasta este calea cea adevãratã a mântuirii. Tot aºa a zis ºi avva Pimen: „Cu mare suspin au intrat în aceastã casã toate celelalte fapte bune, afarã de una”. ªi fiind întrebat care este acea faptã, a rãspuns: defãimarea de sine! Iar sfântul Antonie a zis: „Aceasta este lucrarea cea mare a omului, adicã a pune asuprã-ºi greºeala sa înaintea lui Dumnezeu, ºi a rãbda pânã la sfârºitul vieþii ispitele ce îi vor veni”. Aºa aflãm în toate pãrþile: cã pãrinþii ca sa pãzeascã aceasta, toate le lãsau în grija lui Dumnezeu, pânã ºi cele mai mici, ºi aºa se odihneau. Precum bãtrânul acela care s-a îmbolnãvit ºi i-a pus un frate în bucate în loc de miere, ulei, care era foarte împotriva boalei ce avea ºi pricinuitor de primejdie, nu s-a tulburat ºi a mâncat fãrã cârtire, nepornindu-se nici mãcar cu cuvântul asupra acelui frate, ca sã-i zicã cã ºi-a bãtut joc de el. Ba ºi dupã ce a simþit acel frate ce a fãcut ºi a se tângui ºi a zice: te-am omorât pãrinte, ºi ai îngreuiat pãcatul asupra mea, cã ai tãcut, i-a rãspuns cu blândeþe zicând: nu te întrista fiule, cã de ar fi vrut Dumnezeu sã mãnânc miere, ai fi pus miere. Acum sã-i zicã cineva bãtrânului: o, pãrinte, fratele a greºit ºi îndreptare este aceasta de zici cã de ar fi vrut Dumnezeu sã mãnânc miere, miere ar fi pus. Gândiþi-vã, cã era de atâta boalã supãrat ºi de atâtea zile nemâncat ºi nu s-a supãrat asupra fratelui, ci a aruncat pricina la Dumnezeu ºi s-a odihnit. ªi bine zicea bãtrânul, ºtiind cã de ar fi vrut Dumnezeu sã mãnânce miere, s-ar fi prefãcut ºi acel ulei în miere. Iar noi, dimpotrivã, la tot lucrul învinuim pe aproapele nostru ºi-l defãimãm ca ºi cum ne-ar fi ocãrât. ªi mãcar cuvânt prost de vom auzi, îndatã îl întoarcem zicând: de nu ar fi vrut sã se mâhneascã nu mi-ar fi zis acel cuvânt. Unde este proorocul David, care zicea pentru Simei: „Lãsaþi-l sã mã blesteme cã Domnul i-a poruncit lui”. Zice vreodatã unui om ucigãtor, Dumnezeu sã blesteme pe prooroc? Pentru ce dar a zis: „Lãsaþi-l cã Domnul a poruncit?” Proorocul era înþelept ºi ºtia cã alt lucru nu revarsã Dumnezeu mai cu prisos în suflet decât ispitele ºi mai vârtos în vreme de scârbã ºi de nevoie, pentru aceea, zice: lãsaþi-l sã mã blesteme, cã Domnul i-a zis. Pentru ce? Pentru ca sã vadã Dumnezeu smerenia mea ºi sã-mi întoarcã bune în locul blestemului lui. Vedeþi cu câtã înþelepciune a fãcut aceasta proorocul? De aceea se opunea celor ce voiau sã pedepseascã pe cel ce îl blestema, zicând: Ce aveþi cu mine, voi fiii Saroiei? Lãsaþi-l sã mã blesteme cã Domnul i-a zis. Noi însã de vom auzi vreun cuvânt, îndatã ne asemãnãm câinilor, care când aruncã cineva în ei cu o piatrã, lasã pe cel ce a aruncat ºi aleargã la piatrã ºi o muºcã. Aºa facem ºi noi: lãsam pe Dumnezeu, care cu voia Lui îngãduie sã vinã ispitele, pentru ca sã curãþeascã pãcatele noastre ºi alergãm cãtre vecin zicând: pentru ce mi-a grãit cutare vorbã, pentru ce mi-a fãcut cutare lucru? ªi în loc sã ne foloseascã dintr-aceasta noi facem dimpotrivã ºi ne smintim pe noi înºine, nesocotind cã toate se fac cu pronia lui Dumnezeu pentru folosul nostru.

Domnul Dumnezeu sã ne înþelepþească, prin rugãciunile sfinþilor, Cãruia i se cade slava, cinstea ºi închinãciunea,

CUVANTUL 8

PENTRU TINEREA DE MINTE A RAULUI

Parintii au zis ca nu se cade nicidecum calugarilor a se mania, nici a intrista pe altul, adaugand ca cel ce a biruit mania, pe insusi diavolul a supus ; si iarasi ca cel stapanit de patima aceasta este cu totul strain de vietuirea calugareasca. Deci pentru noi, care nu numai ca ne pornim spre manie, ci si suntem stapaniti de dansa, ce ramane sa zicem ? Ca alta este a fi atatat de manie si indata a te potoli si alta este a tine in inima foc nestins de manie. Aceasta este robirea de manie si se numeste mnisikakia (tinerea de minte a raului) si de mult plans este un ticalos suflet, care este robit de o rea si neomeneasca patima ca aceasta. De care foarte sa ne ferim si dupa Dumnezeu, noi insine sa ne ajutam, fratilor, unul pe altul, ca sa scapam de veninul acestei pricinuitoare de moarte patimi. Pentru ca uneori, cand se intampla vreo tulburare sau sminteala, cineva face metanie fratelui sau, dar si dupa metanie ramane neimpacat, avand cugetul ranit spre acela. Nu se cade sa lasam sa se incuibeze aceasta rautate a inimii, ci fara zabava, sa o scoata din gandul nostru, ca aceasta este tinerea de manie, precum am zis. Si trebuie multa sarguire, mare pocainta, barbateasca lupta sa punem, pentru ca sa nu se inradacineze intru noi aceasta patima. De face cineva metanie, zi ca a facut-o ca sa implineasca porunca, si poate ca intr-acel minut i-a incetat iutimea, dar netamaduindu-se de tinerea de patima prin osteneala, ramane iarasi mahnit asupra acelui frate si nu se potoleste scarba, ba se mareste. Pentru ca, precum am zis mai sus, alta este tinerea de manie si alta mania, alta este cearta (sporovirea) si alta tulburarea. Sa va spun o pilda, ca sa pricepeti. Socotiti cuvantul unui frate ce va sa-l spuna altuia, ca un carbunas mic ce il baga cineva intr-un cuptor ca sa-l aprinda. Deci, precum acest carbunas de-l va lasa singur si nu va sufla, nici nu va spune surcele sau paie peste el, se stinge ; tot asa si acel cuvant al fratelui, de-l va suferi celalalt, socotind ca l-a grait ori din prostime, ori din nebagare de seama, iata ca a trecut si s-a potolit. Iar daca cel ce a auzit cuvantul va incepe a se framanta in gandul lui si a se tulbura zicand : pentru ce sa-mi zica mie aceasta ? sau pentru ce sa nu-i dau si eu cutare raspuns ? si cum ca el nu oricum ci intr-adins mi-a grait acest cuvant ca sa ma scarbeasca, iata ca a pus paie deasupra carbunelui. Intocmai ca atunci cand se aprinde focul : intai se face fum, adica tulburare si intunecare a mintii, iar din aceasta incep gandurile a se asmuti si a se lupta, din care se pricinuieste inimii indarjire, iar aceea incepe a atata pe om spre razbunare impotriva celui ce l-a scarbit. Aceasta indarjire indata naste salbaticiunea, care este impotriva blandetei omenesti, precum a zis avva Marcu : “Cel indarjit cu inima mestesugeste rautate in cugetele sale si nu I se va putea infrange inima decat prin smerenie, rugaciune si rabdare”, iar de va rabda cineva de la inceput, cuvantul cel mic al fratelui sau, stinge precum am zis, acel mic carbune, inainte de a incepe a fumega. Insa de va vrea si atatarea poate sa o potoleasca, pana este mica, prin tacere, prin rugaciune si prin cainta din inima. Iar de va ramane fumegand, invalvatandu-si si aprinzandu-si inima prin aducere aminte, galcevindu-se cu gandul : “De ce sa-mi zica aceasta?” sau “Ii voi zice si eu cutare”, din aceasta galcevire si lupta a cugetelor sale, inima e flacara si se aprinde focul maniei. Ca mania, precum zice marele Vasile, este infierbantare a sangelui celui dimprejurul inimii. Aceasta este iutimea fierii, oxinolia (grabnica maniere = irascibilitate). Si pe aceasta, de va vrea cineva, poate cu lesnire sa o stinga pana nu se va face urgie (manie grozava, ura). Iar de va ramanea tulburandu-se neincetat cu cugetul si zdruncinandu-se, se aseamana celui ce baga lemne in foc si aprinzand vapaie mare face jeratic si aceasta este urgia. Aceasta a spus avva Zosima ca inseamna cuvantul care zice : unde nu este adaugire maniei se potoleste razboiul. Ca de nu se va grabi cineva sa se defaime pe sine la inceputul tulburarii, cand adica a inceput a se atata si a fumega, plecandu-se inainte de a se aprinde mania, se potoleste. Iar neimpacandu-se si imboldindu-se neincetat cu cugetul, ca la adaugirea de lemne peste foc, face in sufletul sau jeratec de carbunii mari ai urgiei, care, chiar daca se sting, nu mai putrezesc ; ba si sangele de-si va varsa, nu poate scapa de dansa.

Iata, v-am aratat deosebirea si ati inteles ce este tulburarea, ce este mania, ce este urgia si ce este mnisikakia, adica tinerea de minte a raului. Ca vedeti, pentru un cuvant, la cata rautate ajunge omul. Iar de se va smeri de la inceput si va pune vina asupra-si, de va rabda cuvantul fratelui si de nu se va partini,

nici nu va raspunde pentru un cuvant, doua sau cinci, de nu se va rasplati rau pentru rau, lesne scapa de toate aceste rautati.

Drept aceea, mereu va zic : siliti-va sa stapaniti patimile pana sunt mici, pana nu se inradacineaza, nici nu s-au intarit si au inceput sa va asupreasca, ca apoi multa sudoare veti suferi pana sa va izbaviti de dansele. Ca altceva este a scoate din radacina o ierbusoara, si altceva a dezradacina un copac. Mult ma mir cum de nu pricepem ceea ce cantam in toate zilele : ca ne blestemam pe noi insine si nu luam aminte intelesul cantarilor. Fiindca zicem : de am rasplatit celor ce mi-au facut rele, sa cad de la vrajmasii mei in desert. Ce va sa zica : sa cad ? Cata vreme cineva sta pe picioarele sale, se poate impotrivi vrajmasului sau, da razboi si este lovit, se lupta sa biruiasca chiar daca este biruit, pentru ca inca sta. Iar de se va intampla sa cada, nu se mai poate lupta cu vrajmasul. Deci noi ne blestemam singuri : nu numai sa cadem in fata vrajmasilor nostri, si sa cadem si deserti. Si ce va sa zica a cadea desert in fata vrajmasului ? A cadea, am zis, inseamna a nu mai avea putere sa stai impotriva, zicand pe pamant. Iar desert, inseamna a nu mai avea nici o putere ca sa te scoli macar de la pamant ; caci cel ce poate sa se scoale, poate iarasi sa se ajutoreze si sa vina iarasi la razboi, cu orice mijloc. Mai pe urma zicem : sa goneasca vrajmasul sufletul meu si sa-l prinda, adica sa-l apuce in mainile lui si sa-l supuna intru toate. Toate acestea ne blestemam a le patimi de vom rasplati rau pentru rau. Dar nu zicem numai acestea, ci inca adaugam : sa calce jos pe pamant viata noastra. Ce este viata noastra : faptele cele bune. Cerem sa fie calcata pe pamant, adica sa ne facem cu totul pamantesti, avand tot gandul nostru impilat pe pamant. Apoi zicem : slava mea in tarana sa locuiasca, adica mintea si stiinta ce se nasc in suflet din paza sfintelor porunci, sa le ingroape in pamant. Asadar, zicem sa faca slava noastra spre rusinarea noastra, adica sa o arunce in tarana si sa se faca pamanteasca viata si slava noastra, ca sa nu mai socoteasca nici un lucru dumnezeiesc, ci toate cele trupesti ; asemenea celor pentru care zice Dumnezeu : “Nu va ramanea Duhul meu intru ei, fiindca sunt trupesti”.

Acestea toate cantand, ne blestemam pe noi, de vom rasplati rau pentru rau. Dar cate rele nu rasplatim pentru rele si nu vrem sa stim, nici sa le bagam in seama ? Caci a rasplati rau pentru rau nu se face numai cu fapta, ci si cu cuvantul si cu chipul. Sa nu gandeasca cineva ca este indreptat, pentru ca n-a rasplatit rau cu rau cu fapta ; ca poate face rasplatire precum am zis si cu cuvantul, si cu chipul si cu privirea, suparand pe fratele sau. Ca si cu privirea si cu orice alta miscare poti tulbura pe fratele tau. Toate acestea sunt rasplatiri cu rau pentru rau. Dar chiar si cand se nevoieste cineva sa nu rasplateasca rau pentru rau, nici cu fapta, nici cu cuvantul, nici cu chipul, nici cu miscarea, dar de va avea scarba in inima sa asupra fratelui si se va mahni asupra lui, tot e vinovat ca si cum ar rasplati rau pentru rau. Luati aminte ca sunt multe stari si deosebiri ale acestui lucru : ca si de nu se scarbeste, nici nu se mahneste cineva asupra fratelui sau, insa auzind ca altcineva l-a scarbit pe acela, sau l-a hulit ori l-a ocarat, se va bucura, si cu aceasta se afla in vina rasplatirii cu rau. Si iarasi : de este cineva care nici in inima nu este mahnit asupra fratelui, nici nu se bucura de necinstea lui, ba inca se si scarbeste, insa nu-i pare bine cand il va vedea sporind in vreo bunatate, slava sau odihna, ci se mahneste, si aceasta este patima, macar ca este mai usoara.

La inceputul cuvantului am zis ca este cineva care face metania fratelui, dar pe urma ramane totusi scarbit asupra lui si zicem ca a tamaduit mania facand metanie, insa nu s-a nevoit a face tamaduire si tinerii de minte a raului ; altul, intamplandu-se sa fie scarbit de cineva, facand metanie se impaca cu acela si nici tinere de minte a raului nu are in inima sa, dar de se va intampla mai pe urma sa-i zica un cuvant atingator, iarasi isi aduce aminte de cel dintai si se tulbura. Unul ca acesta se aseamana cu omul care a avut rana si puind alifie s-a inchis, dar numai pe dinafara, iar inlauntru inca este slab locul, si oricand se va lovi la acel loc, fiind mai slab se raneste mai curand decat daca s-ar lovi in alta parte a trupului si indata incepe a curge sange. Asa patimeste si acesta : a avut rana, a pus alifie, adica metania, si deocamdata rana, adica mania s-a vindecat, insa nu s-a tamaduit de tot, ci inca mai are semn de vatamare, din care acea rana indata se intarata, cand se va intampla vreo cat de mica lovitura. De aceea, trebuie sa se nevoieasca omul cu tot dinadinsul si sa tamaduiasca desavarsit acea rana, incat sa creasca, ca mai inainte si par pe locul acela, sa nu mai ramana nici un semn, nici macar sa nu se cunoasca ca a fost rana in acel loc. Dar aceasta nu o poate face altfel, decat numai rugandu-se lui Dumezeu din toata inima pentru cel ce

l-a intristat, zicand : Dumnezeule, ajuta fratelui meu si mie pentru rugaciunile lui. Sa nu inceteze rugandu-se pentru fratele sau pana cand nu i se va linisti desavarsit inima. Fiindca este un semn de milostivire si de dragoste, ba si de smerenie a cere ajutor pentru rugaciunile lui, si oriunde este milostivire, dragoste si smerenie, ce poate face mania, tinerea de minte a raului, sau alta patima ? Precum a zis avva Zosima : "De va intinde diavolul toate cursele rautatii lui, de va mijloci cu toate uneltele lui, cu toti dracii lui, toate raman zadarnice si se biruiesc cu smerenia poruncii lui Hristos". Iar alt sfant zice : "Cel ce se roaga pentru vrajmasii lui, numai acela nu are tinerea de minte a raului".

Lucrati, dar si pricepeti cele ce auziti. Adevarul va zic : daca nu le veti face cu fapta, nu le puteti pricepe cu cuvantul. Cine poate sa invete vreun mestesug numai din cuvant ? Au nu intai se osteneste lucrand si stricand, silindu-se si de multe ori neizbutind, pana cand, putin cate putin, ostenindu-se si avand rabdare, invata acel mestesug. Pentru ca vazand Domnul, cugetul si osteneala lui ii ajuta. Dar noi, voind sa invatam mestesugul mestesugurilor, cum vom putea sa-l deprindem numai cu cuvantul, fara a ne sili cu fapta ?

Deci, o, fratilor, sa fim cu grija si sa ne nevoim a lucra pana cand avem inca vreme. Iar Dumnezeu sa ne lumineze ca sa ne aducem aminte si sa pazim cele ce auzim, ca sa nu ne osandim in ziua judecatii Lui. Caruia ii este slava, cinstea si inchinaciunea, in vecii vecilor,

Amin !

CUVANTUL 9
PENTRU MINCIUNA

Fratilor, vreau sa va graiesc putine cuvinte despre minciuna, fiindca vad ca nu prea va sarguiti sa va paziti limba si din aceasta lesne alunecam spre multe rautati. Caci, precum de multe ori v-am zis, din obicei se face si lucru bun si fapta rea, de aceea trebuie sa fim cu multa purtare de grija sa nu ne furam de minciuna; fiindca tot cel ce graieste minciuna, se departeaza de la Dumnezeu. Minciuna, dupa cum zice Scriptura, este de la diavolul si el este tatal minciunii. Deci, daca pe diavol il numeste tatal minciunii, apoi adevarul este Dumnezeu, dupa cum insusi zice: „Eu sunt Calea, Adevarul si Viata". Vedeti de cine ne despartim prin minciuna si cu cine ne impreunam?

Asadar, de voim sa ne mantuim cu adevarat, trebuie sa iubim adevarul cu toata silinta, si cu toata puterea noastra, pazindu-ne de toata minciuna, ca sa nu ne despartim de adevar si de viata.

De trei feluri este minciuna: unul minte cu cugetul, altul minte cu cuvantul, iar altul minte cu toata viata lui. Cel ce minte cu cugetul este cel ce are banuiala. Unul ca acesta vazand pe cineva vorbind cu vreun frate, banuieste si zice: despre mine vorbeste acela. Iar de va vedea ca a contenit a vorbi, iar banuieste ca din pricina lui, a tacut. De-i va zice cineva vreun cuvant, banuind ca din pricina lui, a tacut. De-i va zice cineva vreun cuvant, banuieste ca pentru ca sa-l intristeze i-a zis. In scurt, la tot lucrul are banuiala asupra vecinului, zicand ca pentru mine a facut aceasta, pentru mine a zis aceea, si pentru aceasta a facut aceea. Acesta este cel ce minte cu cugetul. Fiindca nici un adrvar nu gandeste, ci la toate are banuiala. Din aceasta se nasc iscodirile, grairea de rau, neascultarea, vrajba si osandirea. Unuia ca acesta de se va intampla vreodata sa i se adevereasca banuiala in vreun lucru, zice, ca si cum s-ar indrepta in cuvant: de aceea iscodesc orice, ca afland greseala pentru care sunt defaimat sa ma folosesc, parasindu-ma de ea. Deci intai aceasta incepere este de la diavolul caci de la minciuna a inceput: ca nestiind a banuit ceea ce nu stia. Cum ar putea pomul rau, sa faca roada buna? Iar de voieste cineva cu adevarat sa se indrepteze, cand ii zice fratele: nu face aceasta, sau de ce ai facut aceasta, sa nu se tulbure, ci sa-i faca metanie si sa-i multumeasca, si asa se va indrepta. Caci de va vedea Dumnezeu ca in acest chip este cugetul lui, nu-l va lasa niciodata sa se amageasca, ci va trimite pe cel ce poate sa-l indrepteze. Iar a zice ca pentru a ma indrepta cred banuielilor mele, aceasta este o indreptare a diavolului, care voieste sa-l insele.

Intr-o vreme, cand eram inca in obste eram suparat de diavolul ca sa pricep starea omului din miscarea lui. Si ascultati ce mi s-a intamplat. Intr-una din zile, acolo unde stateam, trece o femeie cu un vas de apa. Nu stiu cum m-am inselat, ca am cautat in ochii ei si indata gandul imi banui ca este curva. Dar cum am gandit aceasta, m-am intristat foarte tare si am intrebat pe batranul avva Ioan zicandu-i: cand nevrand mi se va rapi vederea sa privesc la cineva si din miscarea aceluia imi va banui cugetul de starea lui, ce mi se cade sa fac? Si-mi raspunse batranul: oare nu sunt multi care au metehne si gresale si pe urma, cu mare truda si osteneala se indrepteaza? Apoi, cum poti afla starea omului? Ci fereste-te sa nu crezi niciodata gandurilor tale, ca insasi aceasta socoteala este gresita, pentru ca indreptarul cel stramb si pe cele drepte le strambeaza. Si asa, de atunci incoace, cand imi zice gandul despre soare ca este soare, sau despre intuneric ca este intuneric, nu credeam.

Nu este fratilor, nimic mai greu ca banuielile. Atat sunt de vatamatoare, incat de se vor invechi in noi, incep a ne incredinta si a gandi adevarat ca vedem lucruri, care nici nu sunt, nici nu pot sa fie. Sa va spun pentru aceasta un lucru minunat, pe care l-am vazut eu insumi, tot pe cand eram in obste.

Era acolo, un oarecare frate, care era suparat de aceasta patima si atat credea gandurilor sale, incat nu se indoia de nici o parere a sa ca nu este asa cum ii zicea gandul. Deci, cu vremea, crescand aceasta patima, la atata inselaciune l-a adus diavolul, incat, intr-una din zile intrand in gradina si iscodind si priveghind ca sa vada ceva, i s-a parut ca vede un frate furand smochine si mancand. Si era ziua aceea vineri, nefiind inca doua ceasuri de zi. Dupa ce s-a incredintat de parerea lui, caci, cu adevarat a vazut lucrul, s-a ascuns si iesind afara fara a zice nimanui nimic, a pandit la vremea Sfintei Liturghii, sa vada ce va face acel frate la pricestanie (ca unul ce furase smochine, dupa parerea lui si le mancase). Vazandu-l ca isi spala mainile ca sa se impartaseasca, a alergat si a spus egumenului zicand: iata cutare frate merge cu ceilalti frati sa se cuminece. Ci porunceste sa nu-l impartaseasca, pentru ca eu l-am vazut astazi de dimineata in gradina, furand smochine si mancand. Auzind egumenul acesta, s-a grabit si l-a chemat, pana nu se apropiase de preotul care pricestuia si luandu-l la o parte, i-a zis: spune-mi frate, ce este aceasta ce ai facut astazi?, iar acela, se mira si-l intreba: unde stapane? Iar egumenul i-a zis lui: cand ai intrat in gradina de dimineata. Fratele raspunse mirandu-se: nici gradina n-am vazut-o astazi, nici aici nu am fost, ci acum am sosit de afara, caci indata ce am iesit de la utrenie, m-a trimis economul la cutare ascultare. Si era locul ce se spunea foarte departat si de-abia sosise acel frate, atunci in vremea Liturghiei. Deci, chemand egumenul pe econom il intreb: unde ai trimis pe cutare frate astazi? Economul raspunse aceea ce zisese si fratele, ca la cutare sat l-a trimis. Egumenul zise: dar cum nu l-ai adus sa ia blagoslovenie? Atunci economul facu metanie, zicand iarta-ma stapane, ca te odihneai de osteneala deniei, pentru aceasta nu l-am adus sa ia blagoslovenie. Egumenul incredintandu-se, l-a slobozit de a mers si s-a impartasit. Apoi, chemand pe acel ce credea gandurilor sale, l-a canonisit si l-a oprit de la Sfanta Impartasanie. Dar nu i-a facut numai atat. Ci dupa ce au iesit de la Sfanta Liturghie, facand sobor, a spus intamplarea cu lacrimi si scotand pe acel frate inaintea tuturor, l-a infruntat si greu l-a mustrat, pentru trei lucruri: intai ca sa rusineze pe diavolul care ii semana acele banuieli; al doilea, ca sa i se ierte pacatul prin necinstea aceea si sa se invredniceasca a primi de aici inainte ajutor de la Dumnezeu; si a treia oara, ca sa invete si pe ceilalti frati, ca niciodata sa nu creada parerilor lor. Si mult invatandu-ne pentru aceasta si pe noi si pe fratele, zicea ca nu este alt pacat mai greu, decat banuiala, incredintandu-ne cu ce s-a intamplat. Si multe asemenea ne invatau parintii, ca sa ne ferim de stricaciunea banuielilor. Deci, sa ne sarguim fratilor, cu toata puterea noastra, ca sa nu credem banuielilor. Caci, cu adevarat alt pacat nu ne departeaze de Dumnezeu ca acesta, facandu-ne nebagatori de seama de pacatele noastre si cercetatori de cele straine, indeletnicindu-ne numai spre iscodirea celor ce nu ne sunt de folos, din care nici un bine nu ni se pricinuieste, ci mai vartos scarbe de multe feluri, si din aceasta se pierde frica de Dumnezeu. Deci, de se vor semana si la noi banuiri rele, din pricina rautatii noastre, indata sa le intoarcem spre bine si asa nu ne vom strica, ca aceste presupuneri nu lasa niciodata sufletul in pace.

Iata aceasta este minciuna cu cugetul. Iar cel ce minte cu cuvantul este asemenea de pilda, cu cel ce lenevindu-se a se scula la priveghere nu zice: iarta-ma, ca m-am lenevit sa ma scol, ci zice ca a fost racit sau slabit de osteneala si alte feluri de minciuni adauga, ca sa nu faca o metanie si sa se smereasca sa ceara iertaciune. Si de-l va infrunta cineva la vreun lucru, se priceste si se galceveste, ca sa-si acopere rusinea. Tot asemenea, si cand va avea discutie si zicand: tu ai zis aceasta, tu ai facut aceasta, eu n-am zis nimic. Si cutare a facut sau a zis aceasta si aceasta, numai ca sa nu se smereasca. Iarasi, de va dori vreun lucru, nu vrea sa zica adevarul ca doresc cutare, ci pune pricina de indreptare zicand ca are cutare

neputinta si-i trebuie acel lucru. Si spune atatea minciuni ca sa-si implineasca pofta. Ca precum tot pacatul, sau din pofta, sau din iubirea de argint, sau din trufie se face, tot asa si minciuna din aceste trei se face, adica: sau pentru ca sa nu se necinsteasca si sa se smereasca, sau pentru ca sa-si implineasca pofta, sau pentru ca sa castige ceva. Si nu se linisteste la un loc, ci neincetat inconjoara si totdeauna se gateste ce sa graiasca, numai sa-si implineasca scopul. Pe unul ca acesta, chiar si adevarul de ar spune, nu-l crede nimeni, ca si adevarul lui este cu banuiala. Se intampla insa uneori sa fie trebuincioasa si iconomia cuvantului, cand de nu se va ascunde cineva, lucrul se face pricina de si mai multa tulburare, scarba si primejdie. Precum a zis avva Amona avvei Agaton spre pilda: intre doi oameni s-a facut moarte inaintea ta si unul a intrat in chilie la tine. Si fiind el cautat de judecatori te intreaba zicand: la tine s-a facut uciderea? Deci, de nu vei iconomisi, il dai pe om spre moarte. La o nevoie mare ca aceasta, de va grai cineva minciuna este iertat. Numai si atunci sa nu fie fara de grija, ci sa se pocaiasca si sa planga inaintea lui Dumnezeu, si sa o socoteasca si pe aceasta ca pe o intamplare de ispita. Insa nici aceasta sa nu o faca adesea, ci, cum am zis, la o foarte mare nevoie. Ca precum leacul pentru nervi si pentru curatenie de-l va lua cineva adesea, il strica, iar de-l va intrebuinta rar, numai la vreme de trebuinta il foloseste, asa si tainuirea adevarului, in multi ani odata sa o faca cineva, cand se va vedea la mare nevoie, inca si atunci cu frica si cu cutremur, descoperind lui Dumnezeu si cugetul si nevoia si asa i se poate ierta, ca intr-alt chip se strica si cu aceasta. Iata, v-am spus cine este cel ce simte cu cugetul si cine cu cuvantul. Deci, sa spunem acum si despre cel ce minte cu vietuirea sa.

Acela, minte cu vietuirea sa, care altul este pe dinlauntru si altul pe dinafara; adica, cel ce fiind lacom, se arata a fi postitor; sau fiind asupritor, graieste despre milostenie si lauda milosardia; sau fiind mandru, fericeste smerenia. Si nu face aceasta vrand sa laude fapta cea buna: ca de ar grai cu acest fel de scop ar marturisi cu smerenie mai inainte neputinta lui, zicand: vai mie ticalosului, ca sunt lipsit de toata bunatatea. Si numai dupa ce-si va marturisi neputinta lui sa laude fapta cea buna; si nici ferindu-se sa nu sminteasca pe cineva, pentru aceea o lauda. Ca nu se cuvine sa zica: eu sunt pacatos si ticalos, pentru ce dar, sa smintesc si alt suflet, sa am si aceasta greutate? Ca de ar face asa, macar ca pacatuieste ascuns, cel putin la aratare s-ar vedea ca face bine, pentru ca nu sminteste pe altii. Ca a se osandi pe sine este o fapta a smereniei, si ati fi mila de fratele tai ca sa nu-l smintesti, este un semn de dragoste. Dar unul ca acesta nu lauda fapta cea buna cu vreun scop din aceste ce am zis, ci numai ca sa-si acopere rusinea. Fericeste numele faptei celei bune si graieste de dansa ca si cum si el ar fi asa, sau si de multe ori ca sa insele pe altul si sa-l strice. Ca nici o rautate sau eres, nici insusi diavolul nu poate sa amageasca pe cineva, de nu se va fatarnici ca are fapta buna. Precum zice Apostolul: ca si diavolul se preface inger luminat. Deci de se schimba stapanitorul, nu-i de mirare ca se vor preface si slugile lui. Asadar, mincinosul sau temandu-se de rusine ca sa nu se smereasca, sau, precum am zis, vrand sa insele pe cineva va sa-l strice, graieste de fapta cea buna si o lauda si se minuneaza de dansa, ca si cum si el ar fi asa si o stie. Acesta este cel ce minte cu vietuirea sa. Unul ca acesta nu este cum se vede, ci viclean. Altul se arata in fata, si altul este in ascuns. Toata vietuirea lui este fatarnica si mincinoasa.

Iata dar, v-am spus despre minciuna ce este de la cel viclean. V-am grait si de adevar, cum ca este insusi Dumnezeu.

Deci sa fugim de minciuna, fratilor, ca sa scapam de alcatuirea vicleanului si sa ne nevoim a castiga adevarul, ca sa ne unim cu Dumnezeu care a zis: Eu sunt Adevarul.

Dumnul Dumnezeu sa ne invredniceasca adevarului sau; Caruia i se cade slava, puterea, cinstea si inchinaciunea, in vecii vecilor,

Amin!

CUVÂNTUL 10

PENTRU CA SÃ UMBLÃM PE CALEA LUI DUMNEZEU CU LUARE AMINTE

Sã ne sarguim fratilor, pentru mantuirea noastra si sa fim cu luare aminte ca sa nu pierdem vremea in zadar, caci cu adevarat, mult vom cauta zilele acestea si nu le vom afla. Avva Arsenie zicea totdeauna catre sine: Arsenie, nevoieste-te sa-ti castigi ceea ce ai cugetat cand ai iesit din lume! Iar noi, ne aflam in mare lenevire, si nici pentru ce am lasat lumea nu stim, nici ce lucru este ceea ce am hotarat sa savarsim. Pentru aceea, nu numai ca nu sporim, ci si pururea ne scarbim. Aceasta ni se pricinuieste ca nu suntem cu luare aminte si cu paza in inima noastra. Ca de am vrea cu tot dinadinsul sa ne nevoim putin, nu ne-am scarbi atat de mult, nici nu ne-am obosi foarte. Pentru ca desi are cineva osteneala la inceput, dar putin cate putin sporeste inainte si apoi cu odihna savarseste faptele cele bune, ca vazand Dumnezeu osteneala lui ii da ajutor. Deci, sa ne silim pe noi insine, sa punem incepere ca sa voim binele. Caci cu toate ca n-am ajuns la fapta, dar si vointa aceasta este inceputul mantuirii. Fiindca din vointa ajungem cu ajutorul lui Dumnezeu si spre osardie si apoi cu osardia castigam faptele cele bune. De aceea zicea oarecare dintre Parinti: da sange si primeste duh, adica nevoieste-te si vei dobandi fapta cea buna. Eu cand invatam la scoala cea elineasca, la inceput foarte mult ma osteneam si cand mergeam sa iau invatatura, adica (matihma), mi se parea ca merg asupra unei jiganii salbatice. Iar daca nu am incetat silindu-ma, mi-a ajutat Dumnezeu, si atat m-am deprins cu invatatura, incat nu vroiam sa stiu nici de mancare, nici bautura, nici de somn, pentru multa dragoste a invataturii. Si cu toate ca aveam prieteni si eram iubit de dansii, dar niciodata nu mi-am lasat invatatura ca sa ma duc la vreo adunare a lor, ori pentru mancare, ori macar pentru o vorba, fara cand ne slobozea dascalul de la scoala, de mare nevoie ma scaldam, ca mi se usca tot trupul de multa nevointa a citaniei si apoi ma intorceam iarasi la chilia mea, indeletnicindu-ma cu totul la invatatura, incat nici de hrana vietii mele nu ma grijeam (neprisosindu-mi vreme); fara numai de aveam pe vreun oarecare prieten credincios, care imi gatea cate ceva, si asa, orice gaseam pranzeam, insa cartea nu lipsea de langa mine, ci si mancand ma plecam si citeam pe dansa. Chiar si cand ma culcam dupa pranz, tot langa mine o aveam pe un scaunas si de ma fura putintel somnul, indata saream iarasi la citire. Seara, dupa ce ma intorceam de la vecernie si aprindeam lumanarea, citeam pana la miezul noptii. Si atata eram cuprins de ravana invataturii, incat nimic altceva nu ma indulcea decat citania. Deci, venind la manastire am cugetat in gandul meu ca de vreme ce spre invatatura are cineva atata ravna si pofta ca sa se deprinda si sa se imbogateasca, cu atat mai vartos spre fapta buna. Si asa simteam un indemn si o mare indraznire din aceasta pilda.

Deci, si din voi, cel ce vrea sa castige fapta cea buna, nu trebuie sa se leneveasca si sa glumeasca. Caci precum cel ce vrea sa invete zidaria, sau alt mestesug, nu se mai indeletniceste si cu altceva decat cu acel mestesug, asa si cei ce voiesc sa invete lucrarea cea duhovniceasca, nu trebuie sa mai gandeasca alt lucru, ci ziua si noaptea sa se nevoiasca la aceasta, ca sa sa se deprinda si sa se foloseasca. Fiindca, dimpotriva, cei ce nu se sarguiesc la dansa asa, nu numai ca nu sporesc, ci se si tulbura totdeauna si se nevoiesc in zadar, fara nici o chibzuire, iar ostenindu-se cineva fara luare aminte, pe nesimtite se abate din drumul faptelor celor bune, care sunt totdeauna in mijloc si greseste. Pentru aceasta si acel sfant batran a zis: Umblati pe calea cea imparateasca si masurati si milurile (pluralul de la mila - unitate de masura de circa 1500m) ei. Deci atat lucrul cel peste masura (adica ipervoli) cat si cel ce nu e desavarsit, ci inca are lipsa (adica elipsis), nu se socoteste fapta buna, ci numai masura de mijloc. Pentru aceasta zice Sfanta Scriptura: "Nu te abate de la dreapta sau la stanga, ci umbla pe calea imparateasca". Sfantul Vasile zice: "Cumpanire dreapta a inimii se face, cand nu se abat gandurile nici spre prisos, nici spre lipsa, ci socotesc numai cea de o masura, adica fapta cea buna". Ca si cum am zice: rautatea din sinesi nu este, ca nu are vreo fiinta, nici stare; ci abaterea sufletului din fapta cea buna este rautatea si aceasta ratacire munceste pe ticalosul suflet, pentru ca nu se poate linisti, fiindca din fire rautatea nu are odihna. Dupa cum lemnul, neavand din fire viermi, ci numai din putrezirea ce i s-ar intampla se nasc si acei viermi apoi mananca lemnul; si precum fierul din sinesi facand rugina, aceea il roade, si moliile strica hainele din care se fac; tot asa si sufletul da nastere la rautate, care mai inainte nu era nimic, nici nu avea vreo fire sau stare si apoi este muncit de rautate. Bine a zis Sfantul Grigorie: "Lemnele fac focul, apoi el le mistuieste". Tot asa si rautatea pe cei rai, pe care o vedem si la bolile trupesti. Cand cineva iese din randuiala si nu-si chiverniseste sanatatea, isi strica masura starii sale si din aceasta i se pricinuieste boala, care mai inainte

nu era nimic. Precum, dupa ce se insanatoseste trupul, iarasi piere boala, nefiind lucru cu vreo fiinta. Asemenea este si rautatea: o boala a sufletului, fiindca il sminteste din sanatatea cea fireasca, care este fapta cea buna. Pentru aceea, am zis ca faptele bune sunt la mijloc, adica: smerenia este in mijlocul mandriei si al fatarniciei; tot asa si cucernicia este in mijlocul rusinii si al obrazniciei, asa si celelalte fapte bune. Deci, cand se va invrednici cineva de aceste fapte bune, atunci este cinstit, este aproape de Dumnezeu si macar ca il vezi mancand, band, dormind si el ca si ceilalti oameni, unul ca acesta, pazind cumpana masurii, este cinstit pentru acele fapte bune. Iar cand nu va lua aminte cineva, nici nu se va pazi, lesne se abate din cale, la dreapta sau la stanga, adica spre prinos, sau spre lipsa si i se pricinuieste boala, care - precum am zis, este rautatea.

Iara dar, aceasta este calea cea imparateasca, pe care au umblat toti sfintii, iara mulurile (plural de la mila), sunt starile cele de multe feluri, pe care trebuie sa le numere cineva, adica unde se afla, la ce loc, a ajuns si la ce stare a venit. Caci noi ne asemanam, precum am zis, celor ce vor sa calatoreasca spre a merge la cetatea Ierusalimului. Si iesim toti dintr-un oras, unii merg numai cinci mile de loc si raman, altii zece si inceteaza, altii pana la jumatatea caii si ostenesc, iar altii abia ies din cetate si raman imprejurul ei tavalindu-se pe gunoaie. Unii dintre calatori insa se intampla de merg doua - trei mile de loc si apoi gresesc drumul si umbla ratacindu-se cinci mile pana sa se intoarca. Altii merg aproape de cetate si ramanand afara de porti nu apuca sa intre inauntru. Asa suntem si noi: toti ca dintr-o cetate am iesit din lume si am venit la manastire, avand toti un cuget, adica, sa castigam fapte bune. Insa unii am inceput putintel si am ramas, altii mai mult si am statut, altii pana la jumatatea caii si ne-am oprit, iar altii n-am facut nimic, ci numai ni s-a parut ca am iesti din lume, dar am ramas tot in patimile lumii si in putoarea ei. Iar desi facem putintel bine, iarasi il stricam, ba uneori stricam mai mult decat ceea ce am lucrat. Sau savarsind vreo fapta buna, ne mandrim fata de aproapele nostru si ramanem afara din cetate si nimic nu ne folosim, ca de am si ajuns pana la cetate, dar inlauntru nu intram. Si astfel nu implinim cugetul cu care ne-am calatorit cand am iesit din lume. Deci fiecare din noi sa se socoteasca unde este; daca a iesit din orasul sau si s-a departat, sau a ramas afara la poarta, iarasi intru putoare, daca a umblat putin sau mult; daca a ajuns la mijlocul drumului, sau daca umbla doua mile si se intoarce cinci; daca a ajuns pana la poarta cetatii sau daca a intrat in Ierusalim. Fiecare sa ia seama la starea sa unde se afla. In trei stari se poate afla omul: unul este cel ce nu inceteaza a pacatui, altul care paraseste pacatul si altul care il dezradacineaza. Cel ce lucreaza pacatul, este cel care se afla pacatuind; cel ce se opreste este cel ce nici nu il face neintrerupt, dar nici nu inceteaza cu totul; ci se lupta putin si iarasi se supune patimii. Iar cel ce drzradacineaza patima este cel ce se nevoieste impotriva patimii pana o biruieste si se izbaveste de ea. Insa aceste trei stari, au multa latime de cercetare. Spre pilda, spuneti-mi ce patima voiti sa cercetam. Voiti sa graim despre mandrie? sau despre curvie? sau mai bine sa vorbim despre trufie, fiindca mai mult suntem biruiti de dansa? Cel ce afla intru aceasta patimea, nu poate suferi nici un cuvant al fratelui sau, ci de aude un cuvant se tulbura si-i zice cinci sau zece cuvinte pentru unul, iar dupa ce inceteaza razboiul, sta socotind pentru ce sa-i zica acela ce i-a zis, se scarbeste asupra-i si, cuprins de pizma, ii pare rau ca nu i-a zis si mai multe decat cele ce i-a grait; gaseste cuvinte si mai amare ca sa-i raspunda si zice: fiindca nu i-am zis cutare vorba, pentru ce sa-mi zica el aceasta? Deci am sa-i zic si eu aceasta. Mereu se lupta cu acest fel de cuget, nepotolindu-si mania. Aceasta este o stare a rautatii din indelungat obicei intarita. Dumnezeu sa ne izbaveasca de acest fel de rautate: ca o stare ca aceasta este hotarata de munca iadului, fiindca pacatul ce se face cu neincetata lucrare, este osandit muncii celei vesnice. Unul ca acesta de va vrea sa se indrepteze, nu poate singur sa-si biruiasca patima sa, de nu va avea ajutorul sfintilor. Drept aceea se cade sa ne nevoim a dezradacina patimile, inainte de a le obisnui.

Este un altul, care, de asemenea, auzind un cuvant, se tulbura si zice si el cinci sau zece pentru unul, si se scarbeste asemenea celui dintai, ca nu i-a zis si altele mai rele si tine si manie, dar putine zile si apoi se intoarce; unul tine numai o zi manie si se impaca, iar un altul indata se tulbura, ocaraste, zice cate ii vine la gura, dar iarasi in graba se potoleste si se linisteste. Toti acestia, ca si cel dintai cata vreme sunt cuprinsi de aceste porniri, sunt in osanda de munca (asemenea celor ce se afla facand pacatul, cum am zis mai sus), dar cu oarecare deosebire intre ei.

Sa spunem si despre cei ce inceteaza patima. Unul aude un cuvant si se intristeaza intru sine si se scarbeste, nu pentru ca a fost necinstit, ci pentru ca n-a suferit. Altul, macar ca e biruit de greutatea patimii, insa nu lenevindu-se, ci silindu-se si ostenindu-se. Altul, nevrand sa raspunda cuvant, este rapit de obicei. Altul se nevoieste ca nici sa nu graiasca cuvant prost, dar se intristeaza pentru ca a fost

necinstit, insa se defaima pe sine, pentru ce sa se mahneasca, si-i pare rau de aceasta. Iata acestia sunt dintre acei ce se sarguiesc sa inceteze patima, dar se afla inca in frica primejdiei, macar ca si intre dansii este deosebire (adica cel ce este biruit ostenindu-se iar nu lenevindu-se, cel ce este rapit de obicei si cel ce se osandeste pe sine ca n-a suferit ocara cu multumita); si mai mare deosebire au decat cei ce se afla intru lucrarea pacatului, caci toti acestia despre care am zis mai sus, sunt dintre acei ce se silesc sa inceteze patima, fiindca nu voiesc sa faca rau, ci se intristeaza. Pentru care si zic Parintii: ca tot lucrul pe care nu-l voieste sufletul, nu tine multa vreme. Insa au datoria sa se cerceteze pe sine, daca nu cumva, desi nu rasplatesc pentru ceea ce au patimit, dar poate cu altceva se impotrivesc si de aceea se biruiesc si se ranesc. Sunt si unii care se sarguiesc sa inceteze vreo patima, insa pentru alta patima: ca cel ce tace si nu raspunde din trufie sau din placerea oamenilor, sau din alta patima oarecare: acestia vor sa tamaduiasca rautatea cu alta rautate. Pentru aceasta avva Pimen a zis ca niciodata viclesugul nu strica pe viclesug. Acestia se numara cu cei ce lucreaza pacatul si in zadar se inseala pe sinesi.

Acum sa graim si despre cei ce dezradacineaza patima. Este unul care se bucura daca va fi necinstit, insa ca sa aiba plata. Unul ca acesta este dintre cei ce dezradacineaza patima, dar nu cu cunostinta. Altul se bucura fiind batjocorit, insa pentru ca se socoteste vrednic a fi batjocorit si cum ca el este vinovat. Acesta dezradacineaza patima cu pricepere. Caci a fi necinstit si a te invinui pe sineti si a primi cele ce ti se intampla ca si cum ti s-ar cuveni, cu minte faci lucrul: caci tot cel ce se roaga lui Dumnezeu sa-i dea smerenie, trebuie sa stie ca aceasta este ceea ce cere, adica sa-i vina vreo necinste. Si cand va fi batjocorit de cineva, se cuvine ca si el insusi pe sine sa se defaimeze si sa se necinsteasca in gandul sau. Este si altul mai cu inalta intelepciune, care nu numai ca se bucura cand este batjocorit de cineva, si se socoteste vinovat, ci se intristeaza si-i pare rau pentru ce sa fie el pricina de tulburare celui ce l-a ocarat. Dumnezeu sa ne invredniceasca de aceasta stare.

Vedeti cata latime au aceste trei stari? Deci, fiecare dintre noi, precum am zis, sa vedem in ce stare suntem. Daca savarseste cineva cele ale patimii sale din voie, sau nu voieste sa faca rau, dar fiind biruit de obicei si rapindu-se il face si apoi indata se scarbeste si se intristeaza ca a gresit; sau daca se nevoieste sa inceteze patima, cu priceperea sau cu alta patima, precum am zis ca este atunci cand cineva tace din trufie, sau din placerea oamenilor, sau pentru vreun cuget omenesc, sau a inceput a dezradacina patima si o dezradacineaza cu pricepere. Fiecare sa stie unde se afla si la ce mila de loc a ajuns: ca nu numai in toate zilele se cuvine sa ne cercetam pe noi, ci si intr-un an sa facem cercare si intr-o saptamana sa ne ispitim si intr-o luna sa iscodim starea noastra si sa zicem: in saptamana cealalta nu eram ingreuiat de cutare patima, oare acum ma aflu? Si iar: anul trecut eram biruit de cutare patima, oare acum cum sunt? Si asa sa ne cercetam de am sporit ceva, sau tot in aceiasi stare ne aflam sau spre mai rau mergem. Dumnezeu sa ne invredniceasca ca daca nu vom dezradacina deodata de tot patima, macar sa ne oprim de la lucrarea pacatului si sa incetam patima. In adevar, greu lucru este a se afla cineva faptuind pacatul si nesilindu-se sa opreasca patima. Sa va spun cum se aseamana aceste trei stari, ca sa pricepeti.

Cel ce face pacatul se aseamana cu cel ce fiind sagetat de vrajmasi, el insusi cu mana sa impinge sageata in inima sa. Cel ce opreste patima se aseamana cu cel ce este sagetat de vrajmasi insa fiind imbracat cu camasa de fier, nu-l patrunde sageata. Iar cel ce dezradacineaza patima se aseamana cu cel ce prinde sagetile vrajmasului sau si le frange sau le arunca inapoi, in inima vrajmasului sau, precum zice psalmul: sabia lor sa intre in inima lor, iar arcurile lor sa se sfarame.

Deci, fratilor, si noi sa ne silim si de nu putem sa intoarcem sabia lor in inima lor, macar sa nu primim sagetile lor si sa le infigem noi insine in inima noastra; ci sa ne imbracam in camasa de fier a smereniei ca sa nu fim raniti de vrajmasul.

Domnul Dumnezeu cel bun sa ne acopere si sa ne dea pricepere si povatuire spre calea Sa. Caruia i se cade toata slava, cinstea si inchinaciunea, in veci,

Amin!

CUVANTUL 11

SA TAIEM PATIMILE DEGRABA PANA NU NE OBISNUIM CU ELE

Fratilor, luati aminte cum sunt lucrurile si va paziti sa nu va trandaviti, ca o mica lene la inceput, in cele din urma, ne duce la mare primejdie.

Deunazi, am mers la un frate sa-l vad si l-am gasit bolnav. Intrebandu-l ce are, mi-a spus ca l-au prins frigurile spate zile si au trecut patruzeci de zile si tot nu poate sa-si vina in fire. Vedeti, fratilor, la cata ticalosie ne aduce lenea si nepaza? Din inceput nu baga cineva de seama un lucru mic si i se intampla din aceasta o mica neputinta, dar fiind din fire neputincios si slab, multa vreme nu poate sa se indrepte. Numai sapte zile l-au prins frigurile pe acel ticalos frate, si iata, in atatea zile nu poate sa-si vada sanatatea.

Asa este si boala sufleteasca. Pacatuieste cineva un pacat mic si multa vreme patimeste ticalosindu-se si nu se poate izbavi de dansul altfel decat numai prin ajutorul doctorului, si prin doctorii. Si macar ca la boala trupeasca gasim multe pricini, sau ca doctoriile fiind vechi nu folosesc, sau ca doctorul este neinvatat si din nestiinta da alta doctorie in locul alteia, sau ca bolnavul nu pazeste ceea ce i-a poruncit doctorul. Dar la suflet nu este asa. Ca nu putem zice ca doctorul este neinvatat, nici ca n-a dat doctoriile ce se cuvin. Caci Hristos este doctorul sufletelor noastre care stie toate si la fiecare patima da doctoria cea folositoare si tamaduitoare. Adica la trufie - poruncile smereniei; la neinfranare - ale postirii; la iubirea de argint, ale milosteniei. Si in scurt, la fiecare patima are poruncile cele cuviincioase oranduite spre tamaduire, caci este doctor iscusit, iar doctoriile ii sunt folositoare, ca sunt totdeauna noi si proaspete si niciodata nu se invechesc, ci cu cat se intrebuinteaza, cu atat se innoiesc. Astfel nu este nimic care sa poata opri tamaduirea sufletului, decat numai nepaza noastra.

Deci, fratilor, sa ne sarguim pana avem vreme, sa nu ne lenevim a face bine, ca sa aflam ajutor in vremea ispitei; sa nu cheltuim viata noastra in zadar. Din atatea cate auzim, ma mir ca nu ne ingrijim, ci toate le defaimam. Iata, vedem cum unii dintre noi se rapesc din aceasta viata si cum nu ne punem silinta sa ne indreptam, stiind prea bine ca putin cate putin ne apropiem si noi de moarte? Iata, de cand vorbim, au trecut doua sau trei ceasuri, care s-au scazut din viata noastra si ne-am apropiat de moarte. Apoi, cum nu ne infricosam, ci pierdem in zadar vremea? Cum nu ne aducem aminte de cuvantul batranului acela ce a zis: ca de va pierde cineva aur sau argint, poate iarasi sa-l puna la loc, iar vremea de o va pierde, in zadar, nu o mai poate castiga. Cu adevarat va veni vremea sa cautam un ceas al vremii acesteia si sa nu-l gasim. Oare cati doresc sa asculte cuvantul lui Dumnezeu si nu se invrednicesc? Iar noi auzind atatea invataturi, nu le bagam in seama ca sa ne sarguim. Dumnezeu stie cat ma mir de nesimtirea sufletelor noastre: ca putand sa ne mantuim, noi nu voim. Putem sa ne taiem patimile noastre cat sunt mici si nu ne silim, ci le lasam de se intemeiaza si se intaresc asupra noastra, poate pentru ca sa ne ostenim pe urma foarte mult si sa nu putem sa le taiem! Ca precum v-am zis de multe ori, alta este a dezradacina o buruiana mica, care lesne se smulge si alta este a dezradacina un copac mare intemeiat.

Oarecand, un batran din cei mari a iesit cu ucenicii sai la un loc unde erau multi chiparosi si mici si mari si zice unuia dintre ucenicii sai: "Scoate din radacina acest chiparos mic!". Si indata acel frate, numai cu o mana apucandu-l, l-a scos cu multa lesnire. Si iarasi i-a aratat batranul alt chiparos mai mare decat cel dintai si-i zice lui: "Scoate-l si pe acesta". Si apucandu-l cu amandoua mainile si clatinandu-l l-a tras cu putere si de abia l-a scos. Apoi i-a aratat alt chiparos mare, poruncindu-i ca sa-l scoata si pe acela. Si mult clatinandu-se si ostenindu-se, n-a putut sa-l dezradacineze. Vazand batranul ca singur nu poate, a poruncit si altui frate sa-i ajute si asa amandoi, cu mare osteneala l-au dezradacinat. Atunci le-a zis batranul: Vedeti? asa sunt si patimile, fratilor! Cat sunt mici, cu lesnire putem sa le taiem, de vom vrea, iar de ne vom lenevi nebagandu-le in seama ca sunt mici, se intaresc, si de abia cu multa osteneala vom putea a le taia. Iar de se vor intari cu totul si ne vor cuprinde, atunci singuri nu le mai putem dezradacina, oricat de mult ne-am osteni, daca nu vom avea, dupa Dumnezeu, pe cineva din sfinti ca sa ne ajute.

Vedeti cata putere au cuvintele sfintilor batrani? David asemenea ne invata zicand: Fiica Vavilonului cea ticaloasa, fericit este cel ce va intoarce tie rasplatirea care ne-ai rasplatit, fericit este cel ce va zdrobi pruncii tai de piatra. Sa cercam aceste graiuri cu luare aminte. Vavilon inseamna tulburare, caci asa se

talmaceste, de la Vavel ce este Sihem. Iar fiica Vavilonului este vrajmasia: ca sufletul intai se tulbura, apoi naste pacatul. O numeste ticaloasa, pentru ca rautatea, precum v-am zis si alta data nu are nici o fiinta din fire, nici stare, ci prin lenea noastra se face de acolo de unde n-a fost si iar prin silinta noastra se strica si piere. Deci zice fericitul David ca si cum ar vorbi cu rautatea: Fericit este cel ce iti va rasplati tie rasplatirea ce ne-ai dat-o. Sa vedem dar ce am dat si ce am luat si ce vrem sa rasplatim. Ne-am dat voia noastra si am luat pacatul. Drept aceea cuvantul ferICeste pe aceia care ii va rasplati ei, adica pe cei care isi zdrobesc voia lor si intorc pacatul inapoi, parasindu-l. Apoi, mai zice: fericit este cel ce va prinde pruncii tai si-i va zdrobi de piatra. Adica fericit este acel care nu primeste dintru inceput nicidecum gandurile cele rele, cand inca sunt mici ca niste copii, ca sa nu creasca intr-insul si sa savarseasca rautate, ci degraba cat sunt mici, pentru a nu creste si a ajunge in varsta, ii prinde si ii izbeste de piatra, care este Hristos, adica ii prapadeste, nazuind catre Hristos.

Vedeti cum si Scriptura si batranii se unesc la cuvant si fericesc pe cei ce se nevoiesc a taia patimile care sunt crude, inainte de a cerca durerea si amaraciunea lor.

Drept aceea, sa ne silim, fratilor, ca sa castigam mila. Parintii au zis ca trebuie sa-si curateasca cineva stiinta in tot ceasul, cercetandu-se seara cum a petrecut ziua, iar dimineata cum a petrecut noaptea si sa arate pocainta catre Dumnezeu, pentru tot ca a gresit. Iar noi, cei ce suntem mai mult gresiti, se cuvine a nu astepta pana seara, ci sa ne cercetam si la al saselea ceas din zi, cum am petrecut si ce am gresit si sa ne iscodim pre noi, nu cumva am zis vreun cuvant spre sminteala vecinului nostru? Oare nu am vazut pe fratele meu facand ceva si l-am osandit, sau m-am scarbit de el, sau l-am grait de rau? Oare n-am cerut ceva de la chelar si nedandu-mi l-am ocarat sau am cartit? Oare cu cumva, nefiind bucatele bune, am grait cuvant spre infruntarea fratelui si m-am intristat? Sau mi s-a parut ca nu au fost bucatele bune si am cartit in gandul meu? Ca si cu cugetul de va tanji cineva este pacat. Si iar sa zic: oare nu cumva mi-a grait canonarhul sau alt frate si nu l-am suferit, ci m-am impotrivit. Asa avem datoria sa ne cercetam pe noi insine in fiecare zi cum am petrecut. De asemenea sa se cerceteze cineva pe sine cum a petrecut si noaptea, adica, de s-a sculat cu bucurie la slujba, sau de s-a ingreuiat asupra celui ce l-a desteptat, sau a tanjit. Ca trebuie sa se stie ca cel ce il desteapta la slujba mult ii foloseste si se face pricinuitor de mari bunatati, caci il desteapta ca sa graiasca cu Dumnezeu si sa se roage pentru pacatele sale si sa se lumineze. Drept aceea, mare datorie are cineva sa multumeasca unuia ca acestuia. In adevar, se cade sa-l socoteasca mare voitor de bine, ca printr-insul isi castiga mantuirea sa. Sa va spun pentru aceasta un lucru minunat ce am auzit de la un staret mare, care era inainte vazator. Stand in biserica el, indata ce incepeau fratii sa cante, vedea iesind din altar un oarecare imbracat cu haine luminoase, tinand in maini un vas cu mir si un miruitor cu care miruia pe toti fratii de-a randul. Ba miruia si stranile celor ce lipseau, ale unora numai, iar nu ale tuturor. Tot asa si la otpust il vedea ca iesea si facea asemenea. Deci, intr-una din zile cazand batranul la picioarele lui, l-a rugat sa-i arate ceea ce facea si cine este. Si ii zise lui: Eu sunt ingerul Domnului si mi s-a poruncit sa insemnez cu aceasta pecete pe cei ce vin la biserica de la inceputul slujbei si stau pana la sfarsit, carora li se da darul Sfantului Duh pentru silinta si cugetul lor bun. Batranul adaose: dar pentru ce miruiesti si stranile unora din cei ce lipsesc? Ingerul ii zise: Si fratii care sunt sarguitori si cu cuget bun, dar pentru vreo neputinta sau pentru vreo slujba sau ascultare n-au venit la biserica, cu blagoslovenia parintilor, desi lipsesc, si ei se invrednicesc de aceasta pecete, pentru ca, cu cugetul se afla impreuna cu cei ce canta in biserica. Iar pe cei ce puteau sa fie de fata si din lenea lor s-au indaratnicit, mi s-a poruncit sa nu-i insemnez, pentru ca ei singuri se lipsesc pe sinesi de acest dar.

Pricepeti, dar, fratilor, de cate bunatati ne este pricinuitor fratele cel ce ne desteapta la slujba bisericii. Deci sa ne sarguim ca sa nu ne pagubim de pecetea ingerului. Iar de se va intampla sa se leneveasca cineva si altul il va indemna, nu trebuie sa se manie, ci mai degraba sa-i multumeasca celui ce ii aduce aminte.

Cand eram la obste, egumenul, cu sfatul batranilor, m-a oranduit pentru primirea strainilor, si eram atunci de curand sculat dintr-o boala grea. Deci veneau strainii si privegeam cu ei, si veneau si cei cu camilele si le slujeam si lor. De multe ori, cand mergeam si eu sa ma odihnesc, se intampla iarasi vreo trebuinta si ma sculam si asa sosea ceasul slujbei bisericesti. Dar abia de adormeam putintel si iata ca venea canonarhul de ma destepta. Eu, fiind obosit de multa osteneala si de boala zapacit, ii raspundeam cu buimaceala somnului: Bine, frate, nu-ti voi uita dragostea! Dumnezeu sa-ti plateasca osteneala, de vreme ce poruncesti, viu. Dar, dupa ce se ducea, iarasi ma fura somnul si mult ma scarbeam ca zaboveam

sa merg la biserica. Vazand ca acel frate nu putea sa ma destepte, m-am rugat de alti doi frati, ca unul sa ma destepte, m-am rugat de alti doi frati, ca unul sa ma destepte, iar altul sa nu ma lase sa adorm iarasi. Si, credeti-ma fratilor, ca in multa cinste ii aveam pe acesti frati, ca pe niste pricinuitori ai mantuirii mele. Asa trebuie sa va aratati si voi spre cei ce va desteapta la slujba bisericii, sau va indeamna la orice alt lucru bun.

Dar, sa venim iarasi la cuvantul ce vi-l graiam ca sa va cercetati cum ati trecut ziua si noaptea. Daca ati stat la biserica cu luare aminte si cu gandul la rugaciune, sau vi s-au robit cugetele voastre de rele; daca ati ascultat citirile cu intelegere, sau lasand slujba ati iesit afara din biserica si v-ati netrebnicit in zadar. Asa, daca se va cerceta cineva pe sine in toate zilele si daca se va sargui sa se intoarca spre pocainta din cele ce a gresit si se va sili sa se indrepte, incepe a-si imputina rautatea, de la noua la opt. Astfel, cu ajutorul lui Dumnezeu, sporind spre bine putin cate putin, nu lasa patimile sa se inradacineze; ca de nu se va sili cineva in acest chip, sa stapaneasca o patima inainte de a se inradacina, ajunge la marea primejdie a obisnuintei celei rele, incat (precum v-am zis) de va vrea sa se pocaiasca nu mai poate singur sa biruiasca patima, de nu va avea ajutor pe cineva dintre sfinti. Sa va povestesc despre un oarecare frate, care se obisnuise cu o patima, ca sa auziti lucru foarte vrednic de plangere si sa va mirati.

Cand eram in obste, nu stiu cum se indemna unul dintre frati ca venea la mine, si-si marturisea gandurile. Si asa mi-a poruncit si egumenul, cu sfatul tuturor batranilor, sa am aceasta grija.

Deci, intr-una din zile, vine fratele si-mi zice: iarta-ma si te roaga pentru mine parinte, ca fur deale mancarii. Eu l-am intrebat daca pentru foame face aceasta, iar el mi-a raspuns: "Asa este, nu ma satur la masa cu fratii, dar nu indraznesc sa mai cer". Si i-am zis: "Dar pentru ce nu mergi sa-i spui egumenului?", iar el raspunse: "Mi-e rusine"! "Dar vrei sa-i zic eu?" l-am intrebat, iar el mi-a raspuns: "Cum vei gasi de cuviinta". Deci, am mers si am spus egumenului, care mi-a zis: "Fa dragoste, si-l indrepteaza cum stii". Si asa, luandu-l, am mers la chelar si i-am zis cu el de fata: "Fa dragoste, si in orice ceas va veni acest frate sa-ti ceara ceva, sa-i dai neoprit din toate". Chelarul ascultand porunca, a zis: "Sa fie blagoslovit". Dar n-au trecut multe zile si iarasi a venit acel frate la mine, zicandu-mi: "Iarta-ma parinte, ca iar am inceput sa fur". Eu, ii zic: "Dar pentru ce? Oare nu-ti da chelarul tot ce vrei?". Si iar imi zise: "Iarta-ma parinte, cu adevarat imi da tot ce cer, dar eu ma rusinez de el". "Dar de mine, ii zisei, iti este rusine?", si-mi raspunse: "Nu!" Deci i-am zis: "Orice vei vrea de acum inainte, vino si ia de la mine si sa nu mai furi". Asa a inceput a veni la mine si lua orice vrea, ca aveam de toate. Insa peste putine zile iarasi a inceput sa fure si iar venind scarbit mi-a zis: "Iarta-ma parinte, ca iar fur". "Dar pentru ce frate, i-am zis? oare nu-ti dau orice voiesti? sau te rusinezi si de mine?" "Ba nu", imi zise. "Dar apoi, pentru ce furi?" Si-mi raspunse: "Iarta-ma stapane, ca nu stiu nici eu pentru ce, dacat numai asa, din raul obicei fur". Indraznind a-l cerceta mai cu deamanuntul il intrebai, zicand: "Frate, spune macar adevarul, ce faci cu cele ce le furi?" El mi-a zis: le dau catarilor. Si stiti ce fura? bob, finice, smochine, ceapa, si alte asemenea legume pe care dupa ce le fura, le ascundea, fie sub asternut, fie in alt loc. Si neavand ce face cu ele, dupa ce vedea ca se vestejesc si se strica, le arunca, sau mergea de le da catarilor.

Vedeti, ce este obiceiul cel rau? Vedeti, ce ticalosie? Stia ca face lucru rau, cunostea ca greseste, se mahnea si plangea, dar vrand nevrand, era impins spre aceasta patima a furtisagului, din obiceiul cel rau, pe care il deprinsese intaiasi data din lene si nu se silise sa-l lepede de la inceput. Bine zicea avva Nisteron: "Daca, cineva va fi vreodata biruit de vreo patima, se face de aici inainte rob al acelei patimi". Milostivul Dumnezeu sa ne izbaveasca de naravul cel rau, ca sa nu auzim si noi acel grai al Scripturii: "Ce folos este intru sangele meu, daca ma voi pogora intru stricaciune?".

Iata, in multe chipuri, v-am aratat cum poate ajunge cineva putin cate putin la obiceiul cel rau. Caci, nu se numeste manios, cel ce se va mania numai o data; nici cel ce va curvi odata, nu se numeste curvar, dupa cum nici cel ce face numai odata milostenie nu se poate numi milostiv. Ci si fapta cea buna ca si cea rea, savarsindu-se adesea, se face in suflet un oarecare obicei, care, de este rau, munceste pe suflet, iar de este bun il odihneste. In ce chip fapta buna odigneste pe suflet, iar rautatea il munceste, v-am spus-o de multe ori, si acum iarasi v-o spun: "Fapta cea buna este din fire sadita in noi si ravna pentru ea nu piere niciodata de la noi. De aceea, cata vreme savarsim cele bune, deprindem obiceiul cel bun si venim la starea fireasca a noastra cea dintai, ca dintru intuneric iarasi la lumina, sau ca din vreo boala, la cea dintai a noastra fireasca sanatate. Pe cand rautatea, nu este din fire, ci straina si savarsind-o ne supunem stricaciunii ei, ca si cum am cadea intr-o boala, neputand lesne a ne intoarce la sanatate, decat numai prin amare lacrimi care pot imblanzi spre noi pe iubitorul de oameni Domnul si Mantuitorul nostru Hristos. Si

ca sa pricepeti ceea ce am zis, cum ca alunecand cineva numai o data in pacat, nu este robit de patima lui, iar daca il va indesi si nu va inceta, deprinde narav rau, va spun aceasta pilda: sunt unele legume pricinuitoare de venin, ca de exemplu: varza, lintea si altele asemenea. Mancand cineva din acestea odata sau de doua ori, nu-l strica; iar de va veni de multe ori a le manca, se adauga veninul si-l arunca in friguri sau alta boala, care rau munceste pe ticalosul trup. Asa si cu sufletul: de va indesi cineva pacatul, se obisnuieste deprinderea rea, care robindu-l il tiranizeaza. Sa stiti si aceasta: Se intampla ca este cineva pornit spre patima, si de va cadea numai o data in lucrarea pacatului acelei patimi, indata primejduindu-se se robeste de ea. Precum adeseori se intampla si cu cele trupesti: ca fiind cineva melancolic (fiere neagra), si neputincios din fire sau din oarecare intamplare, chiar si numai odata de va manca o mancare otravitoare, vatamatoare, unuia ca aceluia i se poate inmulti veninul cel negru si sa cada in boala. De aceea, trebuie sa avem multa luare de minte si sa depunem multa silinta ca sa nu cadem in deprinderea vreunui obicei rau. Credeti-ma fratilor, ca de va fi cineva cuprins numai de o patima obisnuita, fie ea cat de mica, aceea singura il poate osandi la munca cea vesnica. Si de ar face cineva zece fapte bune si numai o rautate obisnuita sa aiba, acea una care se face din obiceiul cel rau, biruieste pe cele zece bune. Dupa cum un vultur, de va scapa tot trupul lui din cursa si numai de o unghie va fi prins, din pricina acestei mici particele a trupului lui, nu-i foloseste celalta putere, ci oricand va vrea, merge vanatorul si-l prinde. Asa este si cu sufletul. Numai cu o patima de se va fi obisnuit, ori in ce ceas va vrea diavolul il biruieste, caci prin acea patima, il are in mainile lui.

De aceea, va zic pururea, nu lasati vreo patima sa se inradacineze in voi, ci va nevoiti, rugandu-va lui Dumnezeu noaptea si ziua, sa nu cadeti in ispita. Chiar de vom fi si biruiti vreodata, ca niste oameni, si vom cadea in vreo greseala, sa ne sarguim a ne pocai indata, sa o parasim si sa plangem inaintea lui Dumnezeu pentru ea, si sa priveghem ca sa nu mai cadem. Iar Dumnezeu, vazand cugetul nostru cel bun, smerenia si pocainta noastra, ne va da mana de ajutor si va face mila si cu noi.
Ca Lui, I se cuvine slava, cinstea si inchinaciunea, in veci,

Amin!

CUVANTUL 12

PENTRU FRICA DE MUNCILE CELE VIITOARE SI CA CEL CE VREA SA SE MANTUIASCA SA NU SE LENEVEASCA NICIODATA DE MANTUIREA LUI.

Cand eram bolnav de durerea picioarelor, unii din cei ce veneau sa ma vada si sa ma cerceteze la neputinta ce sufeream, ma intrebau la le spun din ce pricina mi s-a intamplat acea durere. Aceasta cercetare socotesc ca o faceau din doua pricini: una ca sa ma mangaie la durerile ce aveam, iar alta ca sa-mi dea prilej sa le graiesc cate ceva. Deci, se cade sa ascultati si voi fratilor, ca povestirea scarbei, dupa ce te-ai izbavit de ea, este placuta. Ca si cei ce umbla pe mare: cand se ridica furtuna, toti cei din corabie se intristeaza, dar dupa ce trece, isi spun unul altuia intamplarile lor.

Bine este, fratilor, precum pururea va zic, ca tot lucrul sa-l aruncam in seama proniei lui Dumnezeu, zicand ca nici un lucru nu se face fara voia lui Dumnezeu, Care stiind caci cu adevarat aceasta ne este de folos, de aceea a randuit in acest chip. Si macar de ar avea vreo alta pricina la vedere acel lucru, noi tot la voia lui Dumnezeu trebuie sa-l aruncam. De pilda, puteam sa le spun celor ce ma intrebau de durerile picioarelor ca mi s-a pricinuit reumatism in picioare si ma dor, pentru ca m-am indeletnicit cu ospete straine si m-am silit sa fac pe gustul acelor adunari, ingreunandu-mi stomacul cu mancari. Sau si alte multe pricini puteam sa gasesc si sa le spun, ca sa nu fie lipsit de pricina cel ce vrea s-o graiasca. Dar eu le-am zis ca cea mai adevarata si mai de folos pricina este aceasta: ca asa stie Dumnezeu ca e de folos sufletului meu si asa a facut, pentru ca nici un lucru din cate face Dumnezeu nu este rau, ci toate sunt foarte bune.

Deci, acum va zic si voua fratilor, ca nu trebuie sa se intristeze cineva, orice i s-ar intampla, ci toate, precum am zis, sa le socoteasca ca sunt din pronia lui Dumnezeu, si sa se odihneasca: pentru ca sunt unii care asa de mult se intristeaza la scarbele ce li se intampla, incat se deznadajduiesc si de viata lor si doresc sa moara, numai sa scape.

Si patimesc aceasta nu din alta pricina, decat numai din slabiciunea sufletului lor, si din multa nepricepere, nestiind ce nevoie mare si infricosata are sufletul cand iese din trup. Iar a fi pedepsiti in aceasta lume este o mare iubire de oameni a lui Dumnezeu. Insa noi nestiind cele mai infricosate, vedem aceste ce ni se fac aici si ni se par grele, dar nu este asa. Nu stiti ce zice la Pateric (otecenic)? Un frate mult silitor a intrebat pe un batran, zicand: "Parinte, pentru ce sufletul meu doreste moartea?". Si-i zise lui batranul: "Pentru ca sa scape de mahniri de aici, nestiind ca scarba cea viitoare este fara de asemanare mai rea decat aceasta de aici". Altul, de asemenea a intrebat pe un batran: "Stapane, care sa fie pricina ca ma cuprinde trandavia sezand in chilia mea?". Si-i zise lui batranul: "Pentru ca n-ai gustat pana acum inca nici odihna viitoare, nici munca, pentru ca de le-ai fi putut simti pe acestea bine, macar de-ar fi chilia ta plina de viermi, incat pana la gat sa fii cuprins de ei, ai face mare sarguire si nu te-ai lenevi, nici nu te-ai birui de somnul trandaviei". Asa de mult erau ingrijorati batranii pentru mantuirea lor, iar noi dormind voim sa ne mantuim. Pentru aceea ne ingreuem la scarbele ce ni se intampla, de unde s-ar cadea mai degraba sa multumim lui Dumnezeu, si sa ne fericim ca ne-a invrednicit a fi pedepsiti putintel, pentru ca sa aflam odihna cea adevarata. Iar Evagrie, zice ca cel ce este pacatos si se roaga lui Dumnezeu ca sa-i sfarame patul lui, socotind ca patul ii pricinuieste boala. Precum si pacatosul socoteste ca trupul ii mareste greutatea scarbei. Nestiind ca sufletul impreuna cu acest trup, se si lupta cu patimile, dar se si mangaie, mancand, band, dormind si vorbind cu prietenii sai. Iar dupa ce iese din trup, ramane singur numai cu patimile impreuna si pururea este muncit de ele, mustrandu-se de ele, arzandu-se de chinuirea lor si atat de mult fiind pedepsit de ele, incat nu-si poate aduce aminte nici de Dumnezeu. Ca mare mangaiere ar avea, precum zice proorocul David: "Adusu-mi-am aminte de Dumnezeu si m-am veselit". Ci si de aceasta bucurie este lipsit de multa chinuire a muncilor. Ca sa pricepeti mai limpede ceea ce va graiesc, inchipuiti-va daca ar fi unul din voi inchis intr-o casa intunecoasa si numai trei zile sa nu manance, sa nu bea, sa nu doarma, sa nu vorbeasca cu cineva, sa nu cante, sa nu se roage, nici sa nu-si aduca aminte de Dumnezeu, cata greutate i-ar aduce patimile unuia ca acestuia, inca fiind in aceasta lume. Cu cat mai mult cand va iesi sufletul din trup si va cadea sub stapanirea muncilor si va ramane numai singur ticalosul suflet cu dansele, oare ce va patimi atunci de la ele? Nemangaierea acelei scarbe puteti sa o pricepeti oarecum din scarbele ce se intampla aici in viata: caci cand este cineva aprins de friguri, oare ce este ceea ce il arde? Ce foc, sau ce materie face aceasta arsura? Negresit nimic altceva decat melancolia firii si mahnirea inimii il atata, il tulbura si-l scarbeste. Asa si sufletul pacatos, pururea este pedepsit ticalosul de rautatile lui, aducandu-si totdeauna aminte de amaraciunea si tulburarea patimilor, care il ard necontenit si-l usuca. Dar pe langa tirania patimilor, cine poate povesti acele locuri infricosate si acele puteri randuite a munci sufletele pacatosilor cu pedepse nesfarsite, dupa pacatele ce a facut aici in lume! Si dupa cum Scriptura ne incredinteaza, focul acela este nestins si infricosat, intunericul este groaznic si nesuferit si ingerii cei nemilostivi, fara mangaiere. Iar peste toate acestea, aducerea aminte a faptelor noastre cele rele, este mai amara decat toate. Caci, precum sfintii se invrednicesc a straluci in locuri luminoase si se desfateaza intru veselie ingereasca si fiecare se bucura si de insasi aducerea aminte a faptelor lor cele bune, tot asa si pacatosii se chinuiesc in locuri intunecoase, pline de frica si de cutremur, fiind mustrati si de constiinta lor pentru cele ce au gresit. Din care osanda sa ne izbaveasca marea milostivire a lui Dumnezeu. Ca, precum zic sfintii, ce altceva este mai grozav si mai infricosat decat acele locuri la care sunt trimisi dracii? Si ce este mai amar decat munca in care sunt osanditi? Insa si pacatosii acolo se vor osandi si se vor munci impreuna cu dracii, precum zice Hristos. "Ducet-va de la mine, blestematilor, in focul de veci, care este gatit diavolilor si slugilor lui". Dar mai amara si mai ticaloasa munca decat toate este a fi lipsit de slava lui Dumnezeu si a nu fi invrednicit de vederea fetei Lui. Dupa cum zice si sfantul Ioan Hrisostom "Chiar de n-ar fi râu de foc muncitor, nici alta osanda de pedeapsa, este destul numai a sta de fata la acel infricosat divan si a vedea ca unii se invrednicesc a fi slaviti si laudati, iar altii a fi defaimati si osanditi ca sa nu mai vada fata lui Dumnezeu". Aceasta este cea mai cumplita si mai nesuferita pedeapsa, rusine, necinste si intristare. Ca atunci, si mustrarea constiintei si aducerea aminte a faptelor, precum am zis, este mai rea decat o mie de munci; pentru ca sufletul isi va aduce aminte de toate cate a facut aici, precum zic Sfintii Parinti, si de cuvinte, si de fapte si de ganduri si nu poate uita nici una din cate a gresit. Iar ceea ce se spune la psalm: "In ziua aceea se vor pieri toate gandurile lor", e vorba de

cugetele acestui veac, adica de case, mosii, rudenii, copii, de dare si luare. Pe toate acestea, dupa ce iese sufletul din trup le pierde si de nici unele dintr-insele nu-si mai aduce aminte, decat numai de bunatatile sau rautatile pe care le-a facut. De aceasta isi aduce aminte si nu pierde pe nici una din ele; ba si daca a folosit pe cineva cu ceva, sau el s-a folosit de altul, isi aduce aminte si de cel ce l-a folosit si de cel pe care l-a folosit. De asemenea, si daca a facut rau cuiva, sau a primit de la altul, isi aduce aminte si de acestea si nu uita, precum am zis, nici una din cate a facut in lumea aceasta, ci pe toate le tine minte cand iese din trup; inca si mai vadit si mai limpede le tine minte, fiindca se slobozeste din acest trup pamantesc. Vorbind cu un batran pentru aceasta si zicand acel batran ca sufletul cand iese din trup isi aduce aminte si de pacatul ce a facut si de obrazul cu care l-a facut, eu ii ziceam: "Nu va fi asa, ci poate va fi tinand minte sufletul numai obiceiul cel rau care l-a deprins din lucrarea pacatului, si de acela numai isi va aduce aminte nu si de obraze!". Dar batranul nu se incredinta de aceasta si zicea ca tine minte si locul unde a pacatuit, si chipul pacatului si obrazul cu care a facut pacatul. Si ne-am pricit mult pentru cuvantul acesta, dar cu adevarat asa o sa fie si vai de noi de nu de vom ingriji.

Drept aceea, va zic pururea: nevoiti-va sa castigati cugete bune, ca sa le aveti acolo: ca orice are omul de aici, aceea ia cu dansul.

Deci, o, fratilor, sa ne grijim ca sa scapam dintru aceste nevoi si Dumnezeu isi va face mila de noi. Ca El este nadejdea tuturor marginilor pamantului si a celor ce sunt pe mare departe. Cei ce sunt la marginile lumii sunt cei ce se afla in rautatea cea deplina; iar cei ce sunt pe mare departe, sunt cei ce se afla intru multa necunostinta, insa si unora si altora Hristos le este nadejdea, noi numai putina osteneala sa facem si Dumnezeu ne miluieste, de vreme ce sufletul omului se aseamana unei holde: ca precum de are cineva o tarina si nu o lucreaza, cu cat o lasa de se inteleneste, cu atat se umple de maracini, pe care de va vrea sa o curateasca, va trebui sa-si sangereze mainile, pana sa dezradacineze maracinii, ce i-a lasat sa creasca in vremea lenevirii lui (ca asa se cuvine sa secere cele ce a semanat); insa cel ce vrea sa-si curateasca holda sa negresit trebuie sa dezradacineze bine maracinii, ca de nu-i va scoate din radacina, ci numai ii va taia pe deasupra, iar vor creste. Si dupa ce o va curati bine de maracini, indata trebuie sa o are si sa semene intr-insa samanta buna; ca daca numai o va curati sau o va si ara dar pe urma nu o va semana ci o va lasa, gasesc maracinii loc moale lucrat si mai bine se inradacineaza si se fac mai multi. Asa si in sufletul trandav se fac maracini, adica patimi, pe care vrand cineva sa le curateasca, trebuie sa taie din radacina pofta cea veche si obiceiurile cele inradacinate; ca nu este alt lucru mai rau, decat naravul cel rau. Pentru care zice si Marele Vasile: "Cu anevoie poate cineva birui obiceiul sau cel rau, fiindca un narav ce s-a intarit de multa vreme, are putere ca o fire". Pentru aceea trebuie sa tai, precum am zis, intai obiceiurile cele rele si patimile, ca si pricinile lor care sunt ca niste radacini. De nu se vor usca radacinile acelor obiceiuri, lesne odraslesc iarasi ca maracinii; ca sunt unele patimi, care nimic nu pot lucra, daca vei taia pricina lor din care se atata, precum zavistia singura nu este numic, dar are pricina si radacina slava desarta, fiindca vrand cineva sa fie slavit, uraste pe cel ce este slavit si cinstit. Tot asa si mania are multe pricini, dar mai vartos se naste din iubirea poftelor trupesti. Aceasta ne aduce aminte si Evagrie, spunandu-ne despre un oarecare sfant, ca zice: pentru aceea fug eu de poftele trupesti, ca sa pot taia pricinile maniei. Si toti parintii zic ca fiecare patima se naste din aceste trei: din trufie, din iubirea de argint si din iubirea poftelor trupesti care (cum de multe ori v-am spus) este curvia si lacomia. Pentru aceasta trebuie a taia nu numai patimile ci si pricinile lor si a ne indrepta prin pocainta si plangere. Si apoi sa incepi a semana samanta buna, adica lucrarea faptelor celor bune. Ca precum am zis pentru tarina, de nu o va semana indata cineva, dupa ce o va curati si ara, iar cresc maracinii si afland locul slab de aratura, fac radacini si mai adanci si mai mari. Asa este si duhul omului: dupa ce se va indrepta si se va cai de faptele cele rele, de se va lenevi, si nu va incepe indata sa se osteneasca a face fapte bune, i se intampla ce zice Sfanta Evanghelie: ca duhul necurat cand iese din om, se duce in locuri pustii cautand odihna, si neafland-o se intoarce in locasul sau din care a iesit. Si intorcandu-se de-l ca afla nepregatit si curatit, adica pustiu de toate faptele bune, merge sa ia cu dansul alte sapte duhuri, mai rele decat el si viind, se salasueste acolo si se fac cele de apoi ale omului aceluia mai rele decat cele dintai. Caci, cu neputinta e ca sufletul sa ramana in aceeasi stare, ci se sporeste spre mai bine, sau se porneste spre mai rau.

Drept aceea, tot cel ce voieste sa se mantuiasca, trebuie nu numai de rautate sa se lase, ci sa faca si bine, precum zice Psalmistul: "Fereste-te de rau, si fa bine". Adica, de pilda, are cineva obiceiul sa faca nedreptate? Trebuie nu numai sa nu faca strambatate ci sa faca si dreptate; este curvar si lacom ori betiv? Nu numai sa le paraseasca pe acestea, ci sa se sileasca sa castige si infranarea. De este manios, nu numai

sa conteneasca mania, ci sa dobandeasca si blandete; de se mandreste, nu numai sa nu se mai mandreasca, ci sa se si smereasca. Aceasta insemneaza: "Fereste-te de rau, si fa binele". Caci oricarei patimi rele se impotriveste o fapta buna: mandriei - smerenia; lacomiei - infranarea poftei; osandirii - rabdarea; maniei - blandetea; uraciunii - dragostea. Asemenea si celorlalte patimi li se impotrivesc fapte bune. Deci, precum scotand faptele cele bune, am bagat patimi in sufletul nostru, tot asa trebuie sa ne nevoim nu numai sa scoatem de la noi patimile, ci in locul lor inlauntrul nostru sa sadim, faptele cele bune, pe care le avem din fire, date de Dumnezeu. Pentru ca in ceasul in care a zidit Dumnezeu pe om, a semanat intr-insul si faptele cele bune, precum zice: "Sa facem om dupa chipul si asemanarea noastra". Dupa chip a zis, pentru ca Dumnezeu a facut pe suflet curat, fara nici o stricaciune si singur stapanitor; iar dupa asemanare zice, adica asemenea cu Dumnezeu in faptele cele bune, caci zice: "Fiti milostivi, precum si Tatal vostru cel din ceruri; fiti sfinti, ca si Eu sfant sunt". Apostolul zice: "Fiti buni intre voi", iar psalmul: "Bun e Domnul celor drepti la inima" si altele asemenea. Aceasta insemneaza: dupa asemanare. Din care cunoastem ca faptele cele bune fireste sunt sadite in om, iar patimile nu sunt din fire, caci nu au fiinta, nici vreun ipostas, ci precum intunericul nu are fiinta fireasca, caci se face din lipsa luminii, precum zice Marele Vasile, asa si patimile se nasc in suflet din parasirea faptelor celor bune. Cata vreme este invaluit omul de poftele trupesti, savarseste patima si o intareste de da razboi cu sufletul. Pentru aceasta se cuvine, ca si cu tarina, cand ne punem toata silinta sa o curatim, indata sa o si semanam cu samanta buna ca sa faca rod bun. Dar mai trebuie sa aiba si aceasta purtare de grija: cel ce seamana tarina sa adica sa intre adanc samanta in pamant, ca sa nu vina pasarile sa o manance. Si apoi, dupa ce o va semana asa adanc, sa astepte mila lui Dumnezeu, pana ce va trimite ploaia ca sa creasca samanta. Pentru ca oricat de mult s-ar osteni omul sa sape si sa semene, de nu va trimite Domnul ploaie semintei lui, toata osteneala este desarta. Asa si noi, cand vom face fapte bune, trebuie sa le acoperim cu smerenie, si slabiciunea noastra sa o aruncam la Dumnezeu, rugandu-ne sa ne ajute si sa ne primeasca osteneala, iar de nu, in desert ne ostenim. Dar se va intampla si dupa ce ploua sa rasara samanta, de nu va mai ploua la vreme, se usuca rodul si se pierde, caci nu numai samanta are nevoie de ploaie ca sa rasara, ci si vlastarul dupa ce rasare, iarasi are trebuinta ca sa creasca. Dar nici atunci sa nu fie fara de grija omul; caci de multe ori, si dupa ce creste si face spic, cade bruma sau piatra si pierde roada. Asa este si cu sufletul: Sa poata cineva osteni sa-l curete de toate patimile aratate mai sus si sa faca si fapte bune, dar iarasi trebuie sa ceara mila lui Dumnezeu si acoperamantul Sau, ca sa nu-l lase sa piara; ca precum am zis despre samanta, si dupa ce va face lastar si va creste facand spic, de nu va ploua la vreme, se usuca. Asa este si cu omul: dupa ce va face acestea toate, se pierde, de-si va ridica Dumnezeu mila Sa si de-l va parasi. Insa Dumnezeu paraseste pe om, cand nu-si pazeste starea sa: adica, daca este cineva postitor si cade in desfranare de mancari si bauturi si altele; sau fiind smerit, cade in mandrie. Dumnezeu mai mult se scarbeste de acestia si-i paraseste, ca pe unii ce au gustat dulceata binelui si se intorc la amaraciunea raului. Pentru care si zice Sfanta Scriptura: "Cel ce va pune mana pe plug si se va intoarce inapoi, nu se indrepteaza intru imparatia lui Dumnezeu". De aceea si Sfantul Vasile intr-un fel judeca pacatul celui cucernic si in altul al celui ce se afla in greseala. Deci, trebuie sa ia fiecare aminte la sinesi, ca orice fapta buna, oricat de mica, sa nu o faca cu mandrie spre placerea oamenilor, sau cu alt scop lumesc, ca atunci acea mica meteahna, face de pierde tot lucrul, precum am zis despre bruma, piatra si altele. Chiar de nu se strica rodul din aceste intamplari, ci sta pana la seceris, nici atunci sa nu fie fara de grija, ca se intampla de multe ori si dupa ce secera cineva tarina si ispraveste toata osteneala, ca vine un om vrajmas de da foc rodului si se prapadeste toata sudoarea lui. Deci, nu poate sa fie fara grija, pana cand nu va baga roadele sale in jitnita. Asa si omul, dupa ce va scapa din toate cele ce am zis, nici atunci nu trebuie sa fie fara grija. Ca se intampla la urma tuturor acestora, ca afla diavolul ceva, si-l inseala, sau cu indreptare, sau cu mandrie, sau aducandu-i ganduri de necredinta. Si nu numai ca pierde toate ostenelile sale, ci il face sa se departeze de la Dumnezeu. Si ceea ce n-a putut sa-i faca cu lucrul, il face cu un gand rau; caci se intampla cateodata ca si numai un gand rau de-l va primi cineva, sa-l indeparteze de Dumnezeu.

De aceea, va zic pe scurt: cel ce se nevoieste sa se mantuiasca, nu trebuie sa fie fara de grija, pana la moarte.

Asadar, sa nu ne lanevim, fratilor, ci sa ne ostenim si sa avem mare grija si sa ne rugam lui Dumnezeu pururea cu tot dinadinsul, ca sa ne acopere si sa ne pazeasca, pentru bunatatea Lui, spre slava Tatalui, a Fiului, si a Sfantului Duh, acum si pururea si in vecii vecilor,

Amin!

CUVANTUL 13

PENTRU CA SA SUFERIM ISPITELE CU MULTUMITA SI FARA TULBURARE

Bine a zis avva Pimen ca sporirea monahului se cunoaste in ispite. Monahul care vine sa slujeasca lui Dumnezeu cu adevarat, trebuie negresit (precum zice Intelepciunea) sa-si gateasca sufletul de ispite, ca sa nu-i para rau niciodata de cele ce i se intampla, stiind ca nimic nu se face fara voia lui Dumnezeu din cele ce i se intampla si ca toate cate se fac se fac cu voia lui Dumnezeu cu adevarat trebuie sa fie si bune si spre folosul sufletului le face, fiindca ne iubeste si-i este mila de noi. De aceea, sa multumeasca bunatatii Lui pentru toate, precum zice Apostolul. Si niciodata sa nu se intristeze de orice i se va intampla, ci fara tulburare sa primeasca cele ce-i vin, si cu smerenie si cu nadejdecatre Dumnezeu, sa creada, precum am zis, ca toate cate face Dumnezeu, le face fiindca ne iubeste, din bunatatea lui, si nu este cu putinta acestea sa fie mai bunealtfel decat cum Dumnezeu le face. Daca cineva, avand un prieten, care stie ca il iubeste, orice ar patimi de la el, fie si lucru de scarba, zice ca aceasta o a facut prietenul meu pentru ca ma iubeste si niciodata nu crede ca prietenul sau ii voieste raul, cu cat mai vartos suntem datori sa socotim aceasta despre Dumnezeu, care ne-a zidit, ne-a socos dintru nefiinta si s-a facut om pentru noi, sa credem, adica, ca toate le face pentru binele nostru. Despre un prieten ar putea sa creada cineva, ca face acestea din dragoste si mila pentru el, dar nestiind sa chiverniseasca cum se cade lucrul, greseste si nevrand; dar despre Dumnezeu nu putem spune aceasta, ca El este izvorul intelepciunii si cunoaste toate cele ce sunt pentru binele nostru si dupa folos ne chiverniseste pana si la cele mai mici. Ar putea zice iarasi cineva despre prieten: desi ma iubeste, ii este mila de mine si stie sa ma chiverniseasca, dar nu poate sa-mi ajute la cele ce stie ca-mi sunt de folos. Despre Dumnezeu nici aceasta nu o putem zice, ca toate le poate si nimic nu-i este cu neputinta. Deci, daca stim despre Dumnezeu ca ne iubeste si-i este mila de zidirea Lui, ca El este izvorul intelepciunii, ca stie sa ne chiverniseasca si nimic nu-i este cu neputinta, ci toate slujesc Lui, trebuie sa credem ca tot ce face, le face pentru folosul nostru si asa se cuvine sa le primim cu multumire, precum am mai zis, ca de la un stapan bun si milostiv, chiar daca sunt intristatoare, ca pe toate le face cu dreapta judecata si nu trece cu vederea (fiind drept si milostiv) nici cea mai mica scarba a noastra.

Cineva ar putea sa se indoiasca adesea intru sine, zicand: Daca cineva pacatuieste din pricina vreunei scarbe, cum este cu putinta a spune ca pentru folosul sau este? Sa stiti insa ca nu din vreo nevoie intamplatoare greseste cineva, ci din nerabdare si pentru ca nu vrem sa suferim nici cea mai mica scarba, sau sa patimim ceva impotriva voii noastre. Caci, peste puterea voii noastre, nu ne lasa Dumnezeu sa fim ispititi, precum zice si Apostolul: "Credincios este Dumnezeu care nu ne va lasa sa fim incercati peste puterea noastra". Noi suntem nerabdatori si lenesi, si fara smerenie, de aceea suferim. Si cu cat ne silim sa scapam de ispite, cu atat ne ingreunam de ele, ca neavand rabdare, niciodata nu ne putem mantui de ele.

Sunt unii care innoata pe mare, pentru vreo trebuinta. Cei ce stiu mestesugul innotarii, cand vad vreun val venind asupra lor, se pleaca sub dansul pana ce trece, si asa innoata fara vatamare; iar cei ce nu stiu, vrand sa stea impotriva valului, sunt aruncati afara si impinsi departe. Iar daca incep iarasi a innota, venind alt val, de-i va sta si acestuia impotriva, iarasi sunt aruncati afara. Si nu numai ca se ostenesc in zadar nesporind inainte, ci se zdruncina rau. Iar de se vor pleca sub val, precum am zis, si se vor smeri sub el, trec fara stricaciune si ajung unde le este gandul si-si fac treaba lor.

Asa este si la ispite: de le va suferi cineva cu rabdare si smerenie, le trece fara stricaciune, iar de se vor impotrivi si tulbura, gasind pricina la orice, si pe sine se tulbura si ispita o adauga. Si in loc sa se foloseasca, mai mult se pagubesc: ca ispitele mult folosesc pe cei ce le indura fara tulburare. Chiar daca am fi suparati de vreo patima, tot nu trebuie sa ne tulburam, ca cine se tulbura de supararea patimii, nu o patimeste din altceva decat din nebunie si mandrie; pentru ca nu-si cunoaste starea si nici nu vrea sa se osteneasca, precum zic Parintii. Iar pricina ca nu sporim aceasta este ca nu stim puterile noastre, nici nu avem rabdare la ceea ce incepem, ci fara osteneala vrem sa castigam faptele bune. Dar pentru ce te tulburi, o, pacatosule, fiind suparat de pacat? Pentru ce te sperii? Daca l-ai facut, il ai, pentru aceea te tulbura; arvuna pacatului o ai in tine, de ce zici: la ce ma supara? Decat sa cartesti, mai bine rabda, nevoieste-te, roaga-te lui Dumnezeu ca sa te izbaveasca. Fratilor, nu este cu putinta sa nu aiba scarba pacatului cel ce il face. Si avva Sisoie a zis: "Lucrurile pacatului avandu-le intru noi, pacatul nu se

departeaza"; da-i arvuna ce ai luat-o, si asa o sa scapi. Lucrurile pacatului nu sunt altceva decat pricinile care indeamna spre pacatuire. Iar arvuna, unirea cu dulceata pacatului. Deci, atata vreme cat nu ne vom izbavi de acestea, e cu neputinta a nu fi robiti de ganduri rele, care ne silesc sa facem pacatul si nevrand noi, fiind inca de la inceput, de voie, ne-am dat in mainile lor.

Aceasta este ceea ce zice proorocul despre Efraim: Ca a silnicit pe potrivnicul sau adica constiinta sa, si a defaimat judecata, caci a poftit Egiptul si asa fara voie a fost robit de Asirieni. Egipt, numesc Parintii voia trupului, care ne atrage spre desfranari, deprinzand gandul nostru sa se plece la patimi trupesti; iar Asirieni numesc cugetele cele rele, care ne tulbura mintea si o umplu de idolii cei necurati, tragand-o cu sila si nevrand, spre faptuirea pacatului. Deci, de se va deda cineva cu voia la odihna trupeasca, se sileste si fara de voia sa a se duce la Asirieni, ca sa slujeasca lui Nabucodonosor. Aceasta, stiind-o proorocul, il mustra, zicand: "Nu va pogorati in Egipt! Ce faceti ticalosilor? Smeriti-va putin, plecati umerile voastre si slujiti imparatului Vavilonului si sedeti in pamantul parintilor vostri". Apoi, il si intareste zicand: "Nu va temeti de fata lui, caci cu voi este Dumnezeu si va va scapa din mainile lui". De mai inainte de a spune necazul ce o sa vina de nu se vor supune lui Dumnezeu: "De veti merge, zice, la Egipt, veti fi robi, spre blestem si ocara". Iar ei au raspuns: "Nu sedem in pamantul acesta, ci ne ducem in Egipt, ca sa nu vedem razboi, nici sa nu auzim glasul trambitei si sa murim de foame". Deci s-au dus si au slujit lui Faraon, iar pe urma si fara voia lor au ajuns robi Asirienilor.

Luati aminte puterea cuvintelor: inainte de a face pacatul, desi te lupta gandurile, dar fiind in cetatea ta, esti slobod si ai pe Dumnezeu in ajutor. Si de te vei smeri si vei purta jugul scarbei cu multumire, nevoindu-te cat de putin, te scapa ajutorul lui Dumnezeu. Iar de nu te vei osteni, si vei primi odihna trupului, atunci cu sila vei fi dus in pamantul asirienilor, si le slujesti, chiar nevrand. Atunci le zice proorocul: "Rugati-va pentru viata lui Nabucodonosor ca in viata lui sta mantuirea voastra". Nabucodonosor inseamna a avea rabdare la scarbele ce se intampla si a nu fugi de ea, ci a o suferi cu smerenie ca si cum ar trebui sa fii mahnit, si a nu te socoti vrednic sa scapi de greutatea ei. Chiar de se va prelungi acea scarba si se va inteti si intari asupra-ti ispita, sa o rabzi fara cartire, fie ca stii sau nu pricina din care a venit mahnirea, cu credinta ca nimic nu face Dumnezeu fara judecata si dreptate. Intocmai ca fratele acela, caruia ridicandu-i Dumnezeu ispita, plangea si se tanguia zicand: "Doamne, au nu sunt vrednic sa fiu ispitit catusi de putin?". E scris de asemenea ca ucenicul unui mare batran era foarte tare suparat de curvie. Batranul, vazandu-l ca se ostenea mult, ii zice: "Vrei sa ma rog lui Dumnezeu sa te usureze de ispita?". Iar fratele i-a raspuns: "Parinte, desi ma ostenesc, insa simt in mine rod de osteneala. Mai degraba, roaga-te lui Dumnezeu sa-mi dea rabdare".

Vedeti, acestia vor sa se mantuiasca cu adevarat, asta insemneaza a purta cu smerenie jugul supararii si a te ruga pentru viata lui Nabucodonosor, despre care zice proorocul ca intru viata lui este mantuirea noastra. De asemenea, ceea ce a spus fratele: ca simt rod din osteneala, inseamna: intru viata lui este mantuirea mea. De aceea, i-a zis si batranul: "Frate, astazi am cunoscut ca sporesti, ba m-ai si intrecut". Caci atunci cand se nevoieste cineva sa nu faca pacatul si incepe a lupta cu gandurile cele rele, se smereste, se umileste, se nevoieste si cu scarba ostenelii, putin cate putin se curateste si-si vine in fire. Din nepricepere si din mandrie, dar, se tulbura cineva cand se supara de vreo patima, cand mai degraba se cuvine (cunoscandu-si cu smerenie puterile sale) sa sufere rugandu-se, pana ce va face Dumnezeu mila cu dansul. Caci daca nu va fi ispitit cineva si nu va suferi scarba patimilor, niciodata nu se va sili sa se curateasca. Precum zice si psalmul pentru aceasta: "Cand rasar pacatosii ca iarba si se ivesc toti cei ce lucreaza faradelegea, ca sa piara in veacul veacului". Cand, adica, se vor arata patimile la cei ce se nevoiesc, atunci vor fi izgonite de la dansii.

Pricepeti puterea cuvantului. Intai rasar gandurile cele rele, apoi se vadesc patimile si atunci se izgonesc. Acestea toate se intampla la cei ce se nevoiesc; dar noi facand pacatul si patimile lucrand totdeauna nu stim nici cand rasar gandurile rele, nici cand se ivesc patimile, ca sa ne luptam impotriva lor, pentru ca suntem inca impilati jos in Egipt, la lucrarea pamantului lui Faraon. Oare cine ne va arata macar robia ca sa o pricepem, sa ne smerim si sa ne mantuim? Evreii, cand erau in Egipt, in robia lui Faraon si lucrau caramizi, erau impilati cu fata la pamant. Tot asa si sufletul, cand este stapanit de diavolul si lucreaza pacatul, calca cugetul sau si-l face sa nu mai cugete la nimic duhovnicesc, ci totdeauna cugeta si face lucruri pamantesti. Scriptura zice caci, cu caramizile facute de evrei, s-au zidit trei cetati tari: Pito, Remesi si On, adica Heliopolis... Acestea sunt: iubirea de pofta, alta, iubirea de argint, iar a treia iubirea

de slava, din care se nasc toate celelalte pacate. Iar cand a trimis Dumnezeu pe Moisi sa scoata pe evrei din Egipt si mai mult ii silea Faraon la lucru, zicandu-le: "De aceea, cereti a merge sa slujiti Dumnezeului vostru, fiindca sedeti fara de lucru". Tot asa face si diavolul cand vede ca i s-a facut mila lui Dumnezeu de vreun suflet si vrea sa-l usureze de patimi, prin cuvantul Sau sau prin vreuna din slugile Sale. Atunci vrajmasul ingreuiaza si mai mult patimile asupra lui si-i da mai tare razboi impotriva. Insa parintii stiind acestea, intaresc pe om cu invataturile lor si nu-i lasa se se infricoseze. Ci unul zice: ai cazut? Scoala-te iar de vei cadea iarasi scoala-te, si altele. Altul: de aici se vede puterea celor ce se sarguiesc spre savarsirea faptelor bune, ca de vor cadea, nu se tem, nici nu se deznadajduiesc, ci iarasi se silesc. Si asa, fiecare dintre parinti, cu acest fel de sfaturi, da mana de ajutor celor scarbiti de vrajmasi si se trudesc. Ca si Parintii s-au invatat asa din Sfanta Scriptura care zice: "Au doara, cel ce cade nu se scoala? Si cel ce se rastoarna, nu se va intoarce? Intorceti-va spre mine, fiilor, si eu voi vindeca stricaciunile voastre" zice Domnul. Si altele asemenea. Iar cand s-a ingreuiat mana lui Dumnezeu peste Faraon si peste slugile lui si a voit sa slobozeasca pe evrei, a zis Faraon, catre Moisi: "Duceti-va sa va inchinati Dumnezeului vostru, insa oile si vacile voastre le lasati aici". Care inchipuiesc gandurile inimii, pe care voia sa le stapaneasca Faraon, socotind ca pentru aceste vite, evreii se vor intoarce iarasi la dansul. Moisi i-a zis lui: "Nu! Ci si tu sa ne dai jertfe ca sa le aducem Dumnezeului nostru, iar lucrurile noastre le luam toate cu noi si nimic nu lasam". Dupa ce a scos Moisi pe evrei din Egipt si i-a trecut prin mare, vrand Dumnezeu sa-i duca la cei saptezeci de finici si la cele douasprezece izvoare de apa, i-a dus intai la Mera, si se mahnea norodul neafland apa sa bea, ca apa aceea era amara. Apoi, de la Mera, i-a dus la lucul unde erau cei saptezeci de finici si cele douasprezece izvoare de apa. Asa si sufletul: cand va inceta faptuirea pacatului si va trece marea cea intelegatoare, intai trebuie sa se osteneasca a suferi multe scarbe si apoi asa prin scarbe sa intre in sfanta odihna: caci cu multe scarbe trebuie sa intram intru imparatia cerurilor, fiindca scarbele aduc mila lui Dumnezeu in suflet, precum vanturile aduc ploaia. Si in ce chip, ploaia cea multa, daca semenaturile sunt tinere, le putrezeste si-si pierd rodul lor, iar vanturile le zvanteaza putin cate putin si le intaresc; tot asa si la suflet: odihna, negrija si lenea il imbolnavesc si-l slabesc, iar ispitele il intaresc si unesc cu Dumnezeu, precum zice: proorocul: "Doamne, intru necazuri mi-am adus aminte de Tine!". Pentru aceasta, precum am zis, nu trebuie sa ne tulburam, nici sa ne ingreuiem de suparari, ci sa le suferim si sa multumim intru necazuri, si totdeauna sa ne rugam lui Dumnezeu cu smerenie, ca sa reverse mila Sa peste neputinta noastra sa sa ne acopere de toata ispita. Ca Lui, i se cuvine slava, cinstea si inchinaciunea, in veci, Amin!

CUVANTUL 14

PENTRU SAVARSIREA SI ALCATUIREA FAPTELOR CELOR BUNE ALE SUFLETULUI

Zice Scriptura despre moasele acelea care dadeau viata copiilor evreiesti, ca avand moasele frica de Dumnezeu si-au zidit casele lor. Oare e vorba despre case vazute? Si ce cuvant are, ca sa-si zideasca caselel lor pentru frica de Dumnezeu? Caci noi facem dimpotriva, pentru ca si casele ce le avem ne invatam sa le lasam odata pentru frica lui Dumnezeu. Nu-i vorba deci de casa vazuta, ci de casa sufletului, pe care o zideste cineva cu paza poruncilor lui Dumnezeu, invatandu-ne Scriptura prin aceasta ca frica de Dumnezeu indeamna sufletul sa pazeasca poruncile Lui, si cu aceste porunci se zideste casa sufletului.

Sa ne gandim si noi, fratilor, ca se cade sa ne temem de Dumnezeu si sa ne zidim casele noastre, ca sa aflam acoperamant in vremea iernii, in vreme de ploaie si de fulgere si de tunete: ca nesuferita este iarna la cel ce nu are casa.

Dar cum se zideste casa sufletului? Putem invata mestesugul lucrului de la casa cea vazuta. Cel ce vrea sa-si zideasca, casa, trebuie sa o intareasca din toate partile, zidind deodata toti cei patru pereti ai casei, iar nu numai dinspre o parte sa zideasca, iar pe celelalte sa le lase, ca nimic nu foloseste, ci face numai osteneala si cheltuiala in zadar.

Asa-i si cu sufletul. Cel ce vrea sa-si zideasca casa sufletului, nu trebuie sa lase vreo parte din cele patru ale zidirii, ci toate partile trebuie sa le zideasca si sa le faca drepte. Asta este ceea ce zice avva Ioan: "Voiesc pe om sa aiba impartasire cu toate faptele bune", iar nu cum fac unii ca tin numai o fapta buna si silindu-se numai la aceea, nu poarta nici o grija de celelalte. Poate ca acea fapta buna o au din fire, fie deprinsa din obicei si de aceea nu se ingreuiaza de patima cea impotriva ei si fiind cuprinsi de alta patimi

nu pun nici o silinta impotriva lor, ci se rezema numai pe acea fapta buna, socotind ca au un mare lucru. Acestia se aseamana cu cei ce zidesc numai un perete si-l tot inalta, si numai la inaltarea acelui zid se semeteste, socotind ca mare lucru face, nestiind ca de va sufla un vant tare, il surpa jos, fiindca sta singur si nu-i legat cu altele. Insa nici acoperamant nu poate face deasupra lui, ca nu are sprijin pe ce se rezema. Deci, nu trebuie sa faca asa ceva cel ce vrea sa-si zideasca casa sufletului sau, ci mai vartos trebuie sa zideasca casa din toate cele patru parti si sa o acopere. Cum se face aceasta? Mai intai, trebuie o temelia buna, care este credinta, caci fara credinta, precum zice Apostolul, nu este cu putinta sa inceapa a zidi. Si de se va intampla sa aiba ascultare sa puna o piatra. De se va intampla tulburare vreunui frate, sa puna o piatra de suferire. S-a intamplat sa aiba infranare?, sa puna alta piatra. Si asa, din toata fapta cea buna ce se va intampla sa puna cate o piatra la zidire. Sa mearga cu zidirea imprejur ingradind, cand cu cate o piatra de milostivire, cand cu alta de taierea voii, cu alta cu blandete, si cu altele asemenea. Peste toate acestea sa aiba rabdarea si vitejia, ca acestea sunt colturile si cu acestea se leaga zid de zid si nu se darama, nici nu se povarneste un perete de celalalt: ca fara de acestea nu poate face cineva nici o fapta buna. Pentru ca de nu va avea rabdare si barbatie in sufletul sau, nu poate face nimic. De aceea zice: "Intru rabdarea voastra, veti castiga sufletele voastre". De asemenea, cel ce zideste trebuie sa puna mortar la toata piatra; ca de va pune piatra pe piatra fara lut, cad pietrele si de darama zidul. Mortarul este smerenia, pentru ca este jos pe pamant, sub picioarele tuturor. Deci, toata fapta buna, fara smerenie, nu este nimic, cum au zis batranii: "Precum nu-i cu putinta a se construi o corabie fara cuie, tot asa nu-i cu putinta calugarului sa se mantuiasca fara smerenie". De aceea trebuie ca orice bine ar face cineva, sa-l faca cu smerenie, ca smerenia sa-i intareasca si sporeasca ceea ce face. Zidul trebuie sa aiba si barne, ceea ce este cumpana priceperii, adica a chibzui lucrul care intareste casa, uneste piatra cu piatra, strange zidirea si-i da si oarecare podoaba. Iar acoperamant este dragostea, care este savarsirea faptelor bune, dupa cum acoperamantul este savarsirea casei. Mai pe urma de acoperamant vine cea dimprejur incununare a podirii, precum scrie si in lege: "De veti zidi case si le veti podi, sa le intariti cu cea dimprejur incununare". Incununarea este smerenia, caci aceasta incununeaza si pazeste toate faptele bune. Dupa cum fiecare fapta buna trebuie sa fie pazita de smerenie (dupa cum am zis, ca toata piatra se pune cu mortar), tot asa si savarsirea faptelor bune are trebuinta de smerenie, care lucru cunoscand sfintii au marturisit ca pe masura ce sporeste fapta buna, se adauga si smerenia.

V-am aratat si noi, ca, cu cat se apropie cineva de Dumnezeu, cu atat se vede mai pacatos si se smereste. Copiii pentru care scrie Legea sa nu cada de pe acoperamant, insemneaza gandurile ce se nasc in suflet, pe care trebuie sa le pazim cu smerenie, ca sa nu cada de pe acoperamant, care este, precum am zis, savarsirea faptelor bune.

Iata ca s-a ispravit casa cu toate cele trebuincioase ale ei. Oare nu mai lipseste ceva? Inca am mai lasat una. Si care este aceasta? Iscusinta mestesugului. Ca de nu va fi un mester bun sa lucreze bine si drept, cat de putin stramb de va fi zidul, se pleaca si cade casa. Mester destoinic este acela care face faptele bune cu intelepciune. Ca se intampla de face cineva o fapta buna, dar fiindca nu a facut-o cu cuget bun, o pierde, ba de multe ori nici nu o poate savarsi, ce zideste azi, surpa maine, puind o piatra si scotand doua. Cum am zice de pilda: Vine un frate si-ti zice cuvant de mahnire sau de tulburare, si taci si-i faci metanie: iata, ai pus o piatra. Apoi mergi si spui altui frate: cutare m-a ocarat si mi-a zis cutare cuvant, iar eu nu numai ca am tacut, dar i-am facut si metanie. Iata ca ai pus o piatra, dar ai scos doua, caci te-ai falit. Sau face cineva metanie unui frate din fatarnicie. Inseamna ca pune o piatra si iar a o scoate. Iar cel ce face metanie cu pricepere, convins ca el a gresit si numai el este vinovat, zidirea acestuia este buna. Iarasi, altul are tacere dar nu pricepere, pentru ca se socoteste ca face bine. Iar cel ce se socoteste nevrednic sa graiasca, acela tace cu pricepere, precum au zis parintii. Un altul se socoteste pe sine intru nimic, insa cugeta ca face lucru mare, ca se smereste adica, nestiind ca nu este nimic aceasta, fiindca nu o face cu pricepere. Iar a se micsora pe sine cu pricepere, inseamna a se socoti mai misel decat toti, a se numi om de nimic, defaimandu-se ca nu este vrednic nici a se numara printre oameni. Precum a facut avva Moise Arapul zicandu-si: "O, piele neagra si incarbunita, tu nu esti om, de ce te amesteci cu oamenii?". Altul slujeste unui bolnav si socoteste ca slujeste ca sa aiba plata. Iata nici aceasta nu este cu minte, pentru ca de i se va intampla vreo intristare, indata paraseste lucrul inainte de a-l fi terminat, fiindca o face cu o anumita socoteala. Iar cel ce slujeste cu minte, slujeste ca sa castige milosardie si indurare de milostivire. Unul ca acesta, orice i s-ar intampla, fie din afara, fie ca insusi bolnavul s-ar porni spre dansul, sufera fara tulburare, avand multa luare aminte in cugetul sau, stiind ca mai mult ii foloseste lui bolnavul cu aceasta, decat el bolnavului. Si cu aceasta buna cugetare se usureaza si el de patimi, se izbaveste si de razboi. Ca

eu am vazut un frate ce se lupta foarte tare de pofte si fiindca slujea cu pricepere unui bolnav de dizenterie, s-a mantuit de razboi. Spune si Evagrie despre un batran mare ca a izbavit pe un frate de nalucirile ce vedea noaptea, poruncindu-i sa posteasca si sa slujeasca unui bolnav. Fiind intrebat batranul despre aceasta, zicea ca acest fel de patimi nu se potoloesc cu altceva, decat cu milosardia. De se va pustnici cineva din trufie, sau un cuget inalt, ca adica face fapta buna, unul ca acesta nu se nevoieste cu pricepere. De aceea din te miri ce incepe a se scarbi asupra fratelui sau si a-l ura, cugetand in sine ca este ceva. Acesta cu osandirea fratelui sau nu numai ca pune o piatra si scoate doua, ci este in primejdie a surpa toata zidirea. Iar cel ce se osteneste cu stiinta, nu socoteste ca face o fapta buna, nici nu vrea sa fie laudat ca un sarguitor, ci se sileste prin infranare sa scape de patimi, si, izbavindu-se de dansele se smereste mai mult, tamandu-se totdeauna de caderea un trufie. Pentru aceasta zis Parintii: "Calea smereniei sunt ostenelile trupesti, care se fac cu pricepere". In scurt, orice fapta buna nu trebuie facuta cu alt cuget, decat ca sa o castigi si sa o deprinzi. Unul ca acesta poate fi socotit, precum am zis, mester si zidar bun, care poate sa zideasca casa temeinica. Deci, cel ce vrea sa ajunga la aceasta buna stare, cu ajutorul lui Dumnezeu, nu trebuie sa zica: sunt mari faptele cele bune, cum putem sa le savarsim?, pentru ca cel ce zice aceastea, sau nu nadajduieste la ajutorul lui Dumnezeu, sau se leneveste a se ruga pentru vreun bine. Ce fapta buna vreti sa o cercetam, ca sa vedem ca de noi depinde daca vrem s-o facem? Scris este sa iubesti pe aproapele tau ca insuti pe tine. Sa nu zici cum pot sa ma ingrijesc de scarbele lui ca de ale mele? Si mai vartos de cele ascunse in inima lui, pe care nici nu le vad, nici nu le aud ca pe ale mele?

Nu-ti lasa mintea sa cugete la acestea, nici nu gandi ca fapta buna este grea si cu anevoie de facut, ci cauta mai intai sa crezi in Dumnezeu si pune inceput bun; descopere-ti cugetul si silinta ta celui prea Inalt, si vei vedea ajutorul lui Dumnezeu, spre lesnirea savarsirii acelei fapte bune. Insa lucrul peste putinta si fara randuiala sa nu incerci nici a incepe. De pilda: de ar fi o scara cu un capat pe pamant si cu celalalt in cer, iar tu stand in mijlocul ei ai zice: cum sa zbor de la pamant si sa ma aflu tocmai in vraful scarii? Acest lucru nu-i cu putinta si nici Dumnezeu nu-l cere de la tine. Ci deocamdata stai pe loc, silindu-te sa nu te pogori jos. Adica a nu face intai rau vecinului, nu-l ocara, nu-l grai de rau, nu te scarbi de el, nu-l necinsti si dupa ce te vei deprinde cu acestea, incepe a-ti fie mila de dansul, a-l mangaia cu cuvantul, apoi sa-l si ajutorezi la vreo lipsa ce va avea. In acest chip, cate o treapta suindu-te, ajungi cu ajutorul lui Dumnezeu la varful scarii. Ca ajutand vecinului tau cate putin, incepi sa iubesti si binele lui ca si cum ar fi al tau si folosul lui ca al tau. Asa se implineste porunca care zice: sa iubesti pe aproapele tau ca pe tine.

Fratilor, de vom cerceta, aflam, si de vom cere de la Dumnezeu, ne da luminare. Ca zice la Sfanta Evanghelie: "Cereti si vi se va da, cautati si veti afla, bateti si vi se va deschide". Cereti insemneaza sa ne rugam si prin rugaciune sa cerem; iar cautati insemneaza sa luam aminte cum vine aceasta fapta buna, ce lucru este cel ce o aduce si ce trebuie sa facem ca sa o castigam. Daca vom cerceta asa in toata ziua, vom afla; iar bateti si vi se va deschide inseamna sa facem poruncile lui Dumnezeu, ca tot cel ce va bate, cu mainile bate, iar mainile inchipuiesc lucrarea. Dumnezeu vrea nu numai sa cerem, ci sa si cautam cu luare aminte si apoi sa ne ostenim, nevoindu-ne a fi gata la tot lucrul bun, precum zice Apostolul. Iar sa fim gata, ce insemneaza? Cand cineva vrea sa faca corabie, intai gateste toate cele trebuincioase, pana si curele, smoala si cel mai mic lucru, apoi incepe lucrarea. Asa trebuie sa fim si noi gatiti la toata fapta cea buna, sa avem toata gatirea spre a face voia lui Dumnezeu cu minte, cum vrea El si-i place. Dar oare ce insemneaza ceea ce zice Apostolul: "Voia lui Dumnezeu cea buna, placuta si deplina?" Toate cate se fac, se fac cu voia lui Dumnezeu, precum zice proorocul: "Eu, Domnul cel ce fac lumina si zidesc intunericul", sau cu lasare, precum zice: "Nu este rautate in cetate, care sa nu o fi facut Domnul", rautate numind lucrurile cele intristatoare, care se fac pentru pedeapsa noastra, precum este: foametea, ciuma, seceta, bolile, razboaiele. Toate acestea nu se fac cu voia lui Dumnezeu, ci cu lasare, fiindca le lasa Dumnezeu sa ni se intample pentru folosul nostru. Pe acestea nu vrea Dumnezeu sa le voim, nici sa nu ne silim ca sa ne vina. Cum am zice de pilda: Prin slobozirea lui Dumnezeu o cetate este pradata, dar nu-i voia lui Dumnezeu ca noi insine sa-i dam foc s-o ardem, sau s-o daramam. Dumnezeu lasa sa vina asupra cuiva vreo boala sau scarba, dar nu voieste ca si noi sa scarbim pe acela, sau sa zicem: "De vreme ce este voia lui Dumnezeu sa se imbolnaveasca, pentru ce sa-mi fie mila de dansul?". Sau insusi cel cu ispita sa nu zica in inima sa: "De vreme ce Dumnezeu vrea sa patimesc fie boala, fie scarba, pentru ce sa ma pazesc eu, sau pentru ce sa primesc mangaiere". Dumnezeu nu voieste nicidecum acest lucru de la noi. Dar ce voieste El sa vrem noi? Voia Lui cea buna se savarseste in cele ce se fac dupa poruncile Lui, adica: sa ne iubim unul pe altul, sa facem milostenie, si altele asemenea. Aceasta este voia lui Dumnezeu cea buna. Dar cea placuta care este? Orice bine ar face cineva, nu poate sti daca il face precum este placut

Domnului. Se intampla sa gaseasca cineva o saraca frumoasa, fara parinti; ii place si o ia si o hraneste ca pe o saraca. Acesta bine a facut, pentru ca a implinit porunca lui Dumnezeu. Acest bine insa fiind cu oarecare patima omeneasca, nu este placut lui Dumnezeu. Placut este cand face cineva milostenie fara nici un gand omenesc, cu numai din insasi bunatatea, din insasi milostivirea, atunci cand este placut. Iar desavarsirea este cand face cineva milostenie sau orice alta fapta buna, fara indoiala, fara pregetare, fara greutate, ci din toata puterea, cu toata voia si cu atata dragoste, incat socoteste ca el se foloseste din acea facere de bine si nu ca pe altul foloseste, iar dand milostenie se bucura ca si cand ar lua, iar nu ar da el. Atunci se socoteste ca face voia lui Dumnezeu cea buna, placuta si deplina. Aceasta insemna a face poruncile lui Dumnezeu cu pricepere. Negresit, nu este fapta mai buna ca milostenia, caci aceasta singura poate mantui pe om, precum zice poroorocul: "Mantuirea sufletului este bogatia omului". Si iarasi in alt loc: "Cu milostenia sterget-ti pacatele tale". Insusi Domnul a zis: "Fiti milostivi, precum si Tatal vostru cel ceresc este milostiv". N-a zis: postiti, precum posteste si Tatal vostru cel ceresc; nici n-a zis: fiti curati, precum si Tatal vostru este curat, ci zice: "Fiti milostivi, precum si Tatal vostru cel ceresc este milostiv". Pentru ca numai aceasta fapta buna se aseamana cu Dumnezeu. Inca si in Sfanta Evanghelie unde arata despre a doua venire a Domnului, numai pentru milostenie si nemilostivire arata. Cu toate acestea, si aceasta se cuvine sa o facem cu pricepere, ca scopul milosteniei este de multe feluri. Unul face milostenie ca sa i se indestuleze tarina cu bogata roada si Dumnezeu ii blagosloveste tarina, si nu iese din scopul lui; altul face milostenie ca sa nu i se primejduiasca corabia, si Dumnezeu o pazeste; altul pentru sanatatea copiilor lui, si Dumnezeu ii indeplineste cererea; altul face numai ca sa fie slavit si Dumnezeu nu-i trece cu vederea facerea lui de bine, si-l cinsteste. Si orice voieste fiecare ii da (cand stie ca nu i se pagubeste sufletul din aceasta). Dar acestia toti si-au luat plata lor si cu nimic nu le este dator Dumnezeu, fiindca si scopul lor n-a fost pentru folosul ce viitor al sufletului, ci pentru acest vremelnic si fiindca fiecare din cei de mai sus si-au luat plata pentru milostenia facuta, Dumnezeu nu le mai este cu nimic dator. Este si unul care face milostenie numai ca sa scape din munca vesnica. Acesta numai pentru sufletul sau a facut binele, insa nu este precum vrea Dumnezeu, caci inca se afla in starea fiului, ci ca un argat slujeste stapanului sau ca sa ia simbrie si sa castige. Asa face si acesta, ca sa ia plata de la Dumnezeu. Caci trei sunt starile din care facem binele, precum zice Marele Vasile, dupa cum v-am spus si alta data: starea slugilor, cand facem bunatatea temandu-ne de Dumnezeu si de munca; starea argatilor cand o facem cu nadejde de plata; sau cand o facem pentru insusi binele si pentru dragostea de Dumnezeu; atunci suntem in starea fiilor, caci fiul nu face voia parintelui sau de frica, si nici ca sa aiba plata de la el, ci iubindu-l se sileste sa-l cinsteasca si sa-l odihneasca pentru ca sa-l veseleasca. Asadar, suntem datori sa facem milostenie pentru insusi acest bine, fiindu-ne mila unul de altul, ca de niste madulare ale noastre; sa facem bine altuia ca si cum noi insine am fi ajutati de el, si asa sa dam ca si cum noi am lua de la acela. Aceasta este milostenia ce se face cu pricepere. Atunci ne aflam in starea fiului precum am zis. Sa nu zica cineva ca eu sunt sarac si n-am cu ce sa fac milostenie; ca de nu poti da cat bogatii aceia de care scrie Sfanta Evanghelie, da macar doi banuti, ca femeia aceea vaduva si saraca, si Dumnezeu ii primeste de la tine mai mult decat darurile acelora, iar de nu ai nici atat, milostiveste-te spre vecinul tau, si-l ajuta macar cu lucrul. Nu poti nici aceasta? Mangaie pe fratele tau cu cuvantul. Nu poti nici cu aceasta sa-l ajuti? Cel putin cand se va tulbura fratele tau asupra ta si se va mania, fa mila cu dansul si sufera mania lui, vazandu-l suparat de vrajmasul. In loc sa-i zici un cuvant ca sa-l tulburi mai mult, taci, si cu aceasta miluiesti si sufletul lui si-l scoti de la vrajmasul. Asemenea, de-ti va gresi fratele, milostiveste-te si-i iarta greseala, ca sa iei si tu iertare de la Dumnezeu, care zice: "Iertati si vi se va ierta!". Si cu aceasta, faci mila sufletului fratelui tau, iertandu-i greseala cu care ti-a gresit; caci ni s-a dat putere sa iertam unul pe altul la gresale. Iata, neavand nimic cu care sa miluiesti trupul, de vei vrea, poti sa miluiesti sufletul si faci mai mare mila; caci cu cat sufletul este mai cinstit decat trupul, cu atat si mila facuta de el este mai mare decat cea facuta trupului. In scurt, nimeni nu poate sa zica ca nu poate sa faca milostenie, caci, fiecare, dupa puterea lui si dupa starea lui poate face binele, numai sa se sileasca ca ceea ce face sa faca cu pricepere, precum am zis, ca cel ce lucreaza cu pricepere este mester iscusit si zideste casa lui cu temei. Drept aceea zice si Evanghelia, ca intelepciunea zideste casa ei pe piatra si nu o poate misca nici un vant potrivnic.

Iubitorul de oameni Dumnezeu, sa ne dea sa intelegem si sa facem cele ce auzim, ca sa nu fie spre osanda cuvintele acestea in ziua judecatii.

Ca Lui i se cuvine slava in veci, Amin!